

**ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI TİCARET ANABİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**İŞ DÜNYASINDA GİRİŞİMCİLİK EĞİTİMİNİN ÖNEMİ: İSTANBUL
KOSGEB ÖRNEĞİ**

TUĞÇE ÖZLEM EKİCİ

ARALIK 2018

Tez Başlığı: **İş Dünyasında Girişimcilik Eğitiminin Önemi: İstanbul KOSGEB Örneği**

Tezi Hazırlayan: **Tuğçe Özlem EKİCİ**

Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı

Prof. Dr. Mehmet YAZICI
Enstitü Müdürü

Bu tezin yüksek lisans derecesi elde etmek için gerekli koşulları sağladığımı onaylarım.

Prof. Dr. Mahir NAKİP
Uluslararası Ticaret ABD Başkanı

Bu tez tarafımdan incelenmiş olup Yüksek Lisans Tezi olarak uygun bulunmuştur.

Dr. Öğr. Üyesi Ömer YURTSEVEN
Tez Danışmanı

Tez Jüri Tarihi: **27 / 11 / 2018**

Tez Jüri Üyeleri:

Doç. Dr. Dilek Temiz DİNÇ (Çankaya Üniversitesi) :

Dr. Öğr. Üyesi Ömer YURTSEVEN (Çankaya Üniversitesi) :

Dr. Öğr. Üyesi Erkan YILDIZ (Başkent Üniversitesi) :

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Bu belge ile bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, tez çalışmamda bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları bilimsel etik kurallar gözeterek ifade ettiğimi ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim.

Öğrenci Ad, Soyad: Tuğçe Özlem Ekici

İmza:

Tarih: 18.12.2018

ÖZET

İŞ DÜNYASINDA GİRİŞİMCİLİK EĞİTİMİNİN ÖNEMİ: İSTANBUL KOSGEB ÖRNEĞİ

EKİCİ, Tuğçe Özlem

Yükseklisans Tezi

Sosyal Bilimler Enstitüsü
Uluslararası Ticaret ve Lojistiği

Tez Yöneticisi: Dr. Öğretim Üyesi Ömer Yurtseven

Aralık 2018, 81 sayfa

Bu araştırmanın amacı; girişimcilik eğitimlerinin girişimcilik eğilimleri üzerindeki etkisini ölçmek ve bireylerin iş dünyasına girmeye ne kadar meyilli olduklarını görmektir. İstanbul ilinde 2018 yılının ilk 6 ayı içerisinde, farklı dönemlerde KOSGEB destekli girişimcilik kurslarına katılan tesadüfî yöntemle seçilmiş 300 kişiye anket uygulanmıştır. Anketlerin sonucuna göre; girişimcilik eğitimi etkisinin heveslilik ve iş görmeme eğilimi düzeyinde kaldığı görülmüştür. Bireylerin uygulama konusunda zayıf olduğu görülmüştür. Bunun için temelden yani küçük yaşta girişimcilik ile tanışıp proje ve aktivitelerin içerisinde yer alması bireylerin heveslerini gerçeğe dönüştürme sürecinde özgüven ve kararlılık sağlayacaktır. 2014 yılında yapılan bir araştırmanın sonuçlarının 4 yıl içerisinde İstanbul'da değişmediği gözlemlenmiştir. (Bayram,2014)

Anahtar Sözcükler: Girişimcilik, Girişimcilik Eğitimi, Girişimcilik Eğilimi

ABSTRACT

EFFECT OF THE ENTREPRENEURSHIP TRAINING IN BUSINESS WORLD: ISTANBUL KOSGEB EXAMPLE

EKİCİ, Tuğçe Özlem

Master Thesis

Graduate School of Social Sciences
Department of International Trade and Logistics

Supervisor: Dr. Ömer Yurtseven

December 2018, 81 pages

The purpose of this research; to measure the impact of entrepreneurship trainings on entrepreneurial tendency and how people tend to enter the business world. In the first 6 months of 2018, 300 people were selected randomly by the randomized method participating in KOSGEB supported entrepreneurship courses. According to the results of the survey; It was observed that the effect of entrepreneurship education on entrepreneurship tendency remained at the level of enthusiasm and incapacity to work. It was observed that individuals were weak in their application. For this purpose, to meet with entrepreneurship at a young age and to take part in projects and activities will provide self-confidence and determination in the process of turning individuals' ambitions into reality. It was observed that the results of a study conducted in 2014 did not change much in Istanbul within 4 years (Bayram, 2014).

Keywords: Entrepreneurship, entrepreneurship training, entrepreneurship tendency

TEŞEKKÜR

Tez alıŐmalarım sűresince yardımlarıyla beni bilgilendiren ve yűnlendiren tez danıŐmanım Dr. Őmer Yurtseven hocama ve yine desteęini esirgemeyen Do. Dr.

Dilek Temiz Din ve Dr. Erkan Yıldız hocalarıma, koŐsulsuz maddi ve manevi desteęiyle beni hiçbir zaman yalnız bırakmayan babam Műh. Nejdet Yűce'ye ve annem Ecz. NeŐe Yűce'ye ve çok deęerli eŐim Ahmet Rıza Ekici'ye teŐekkűrű bir

borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
İNTİHAL BULUNMADIĞINA İLİŞKİN SAYFA.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar LİSTESİ.....	x
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xi
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xii
BÖLÜMLER	
GİRİŞ.....	1
BÖLÜM I.....	4
GİRİŞİMCİLİK VE GİRİŞİMCİLİK EĞİTİMİ.....	4
1.1. Girişimci.....	4
1.2. Kavramsal Açıdan Girişimcilik.....	5
1.2.1. Girişimcilik Eğitiminin Amacı.....	6
1.2.2. Girişimcilik Eğitiminin Kapsamı.....	7
1.2.3. Girişimcilik Eğitimlerinin Gelişimi ve Küresel Rekabetteki Yeri.....	7
1.3. Girişimcilik Eğitiminin İnsan Yaşamındaki Etkileri.....	8
1.3.1. Girişimci Düşünce Yapısı.....	9
1.3.2. Problem Çözme.....	9

1.3.3. İletişim.....	10
1.3.4. Çevre İle İlişki.....	11
1.3.5. Sosyal Yaşama Etkisi.....	11
1.3.6. Sosyal Sorumluluk.....	12
BÖLÜM II.....	13
GİRİŞİMCİLİK EĞİTİMİ VE KOSGEB UYGULAMALARI.....	13
2.1. Gelişmiş Ülkelerde Girişimcilik Eğitimi.....	13
2.2. Türkiye’de Girişimcilik Eğitimi.....	18
2.2.1. KOSGEB ve Girişimcilik Eğitimi.....	31
2.2.1.1. KOSGEB’in Tanımı.....	31
2.2.1.2. KOSGEB’in Kuruluşu ve Amacı.....	31
2.2.1.3. KOSGEB’in Girişimcilik Destek Programları.....	33
2.3. Dünyada ve Türkiye’de Girişimcilik Eğitimi İle İlgili Araştırmalar....	35
BÖLÜM III.....	47
İŞ DÜNYASINDA GİRİŞİMCİLİK EĞİTİMİNİN ÖNEMİ: İSTANBUL KOSGEB ÖRNEĞİ.....	47
3.1. Araştırmanın Amacı.....	47
3.2. Araştırmanın Kapsamı.....	47
3.3. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	48
3.4. Araştırmanın Metodolojisi.....	48
3.4.1. Araştırmanın Modeli ve Hipotezi.....	48
3.4.2. Araştırmanın Değişkenleri.....	50
3.4.2.1. Girişimcilik Eğitimi Ölçeği.....	50
3.4.2.2. Girişimcilik Eğilim Ölçeği.....	51
3.4.3. Örneklem Süreci.....	52
3.4.4. Veri Toplama Süreci.....	53
3.4.5. Araştırmada Kullanılan Ölçeğin Geçerlilik ve Güvenilirlik Analizleri.....	53
3.4.5.1. Geçerlilik Analizi Sonuçları.....	54
3.4.5.2. Güvenilirlik Analizi Sonuçları.....	55
3.5. Araştırmanın Bulguları.....	57

3.5.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri.....	57
3.5.2. Bulgular.....	58
3.5.2.1. Regresyon Analizi.....	59
3.5.2.2. Ortalama Fark Kontrolüne İlişkin Analizler.....	60
3.5.2.3. Korelasyon Analizi.....	64
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	68
KAYNAKÇA.....	71
ÖZ GEÇMİŞ.....	78
EKLER.....	79
EK 1: ANKET SORULARI.....	79

TABLolar LİSTESİ

TABLolar

Tablo 1. Girişimcilik Eğitimi Ölçeğini Ölçmede Kullanılan İfadeler ve Kodlar	51
Tablo 2. Girişimcilik Eğilimi Ölçeğini Ölçmede Kullanılan İfadeler ve Kodlar.....	52
Tablo 3. KMO ve Barlett Testleri Sonuç Tablosu.....	54
Tablo 4. Girişimcilik Eğitimi Ölçeğinin Faktör Yükleri ve Cronbach Alfa Katsayıları.....	55
Tablo 5. İç Girişimcilik Ölçeğinin Faktör Yükleri ve Cronbach Alfa Katsayıları.....	56
Tablo 6. Katılımcıların Demografik Özellikleri.....	58
Tablo 7. Girişimcilik Eğitimi ve Heveslilik Algısı İçin Kurulan Regresyon Modeline İlişkin Sonuçlar	59
Tablo 8. Girişimcilik Eğitimi ve Yenilikçilik Algısı İçin Kurulan Regresyon Modeline İlişkin Sonuçlar	59
Tablo 9. Girişimcilik Eğitimi ve Kararlılık Algısı İçin Kurulan Regresyon Modeline İlişkin Sonuçlar.....	60
Tablo 10 Girişimcilik Eğitimi ve İşgören Olmama Eğilimi Algısı İçin Kurulan Regresyon Modeline İlişkin Sonuçlar	60
Tablo 11. Girişimcilik Eğilimi Algılarının İki Kategorili Demografik Özelliklere Göre Karşılaştırılması.....	61
Tablo 12. Girişimcilik Eğilimi Algılarının Yaş Gruplarına Göre Karşılaştırılması	62
Tablo 13. Girişimcilik Eğilimi Algılarının Eğitim Seviyesine Göre Karşılaştırılması.....	63
Tablo 14. Girişimcilik Eğilimi Algılarının Gelir Düzeyine Göre Karşılaştırılması.....	63
Tablo 15. Girişimcilik Eğilimi Algılarının Kariyer Hedeflerine Göre Karşılaştırılması	64
Tablo 16. Girişimcilik Eğitim ve Girişimcilik Eğilimi Boyutlarının Karşılaştırılması.....	65
Tablo 17. Araştırma Modeline Ait Hipotez Sonuçları.....	66

ŞEKİLLER

Şekil 1. Araştırmanın Modeli.....	48
-----------------------------------	----

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD:	Amerika Birleşik Devletleri
GEM:	Global Entrepreneurship Monitor (Küresel Girişimcilik Endeksi)
GIGP:	Genç İnovasyon ve Girişimci Programı
İSMEK:	İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları
İSTKA:	İstanbul Kalkınma Ajansı
İŞGEM:	İş Geliştirme Merkezi
İŞ-KUR:	İş Kurumu
KMO:	Kaiser-Meyer-Olkin Testi
KOBİ:	Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler
KOSGEB:	Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
MBA:	İşletme Yüksek Lisans Programı
MEB:	T.C. Milli Eğitim Bakanlığı
TED:	Türk Eğitim Derneği
TEGEV:	Teknolojik Eğitimi Geliştirme Vakfı
TEYDEB:	Teknoloji ve Yenilik Destek Programları Başkanlığı
TÜBİTAK:	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TÜİK:	Türkiye İstatistik Kurumu
YÖK:	Yüksek Öğretim Kurumu
Ark:	Arkadaşları
Vd:	Ve Diğerleri

GİRİŞ

Değişimin çok hızlı gerçekleştiği dünyamızda, değişime ayak uydurmanın ve gelişmiş ülkeler düzeyine ulaşmanın önemli etkenlerinden biri, toplumun girişimcilik eğitimi ile donanımlı hale getirilerek, girişimcilik özelliklerine sahip olması ve bu özelliklerinin geliştirilmesidir. Ülkelerin refahının sağlanmasında, refah düzeylerinin yükseltilmesinde önemli bir bileşen olan girişimcilik eğitimi, inovasyon, üretim ve büyüme ile iç içedir (Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK), 2016). Bu durumun farkında olan toplumlar, sistemlerini girişimcilik ve girişimcilik eğitimi ile bireyin yaratıcılığı üzerine kurmakta ve ekonomik kalkınmayı gerçekleştirmektedir (Karagöz, 2009: 1).

Bir birey dünyaya geldiğinde tabiri caizse boştur. Zamanla görür, duyar, öğrenir ve uygular. İlk eğitim ailede başlayıp okulda devam eder. Temelden başlanan eğitim, şartlar olgunlaştığında kendini gösterecektir. Bireyler iş hayatına atıldığında, eğer yeterli donanıma sahiplerse; yaptıkları işte başarılı olup kendilerinin ve ülkelerinin refahını yükselteceklerdir. Herkes girişimci birer olamasa bile, bir girişimci onlarca, yüzlerce hatta binlerce kişiye istihdam sağlayabilir.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) (1.3.2018) verilerine göre 2016 yılında;

- İşveren girişimlerin doğum oranı %13,
- Yeni doğan işveren girişimlerin istihdam yaratma oranı %6
- Kadın işveren girişimlerin oranı %18,7
- Toplam istihdam içinde işveren olarak çalışanların payı %4,6'dır.

Eğitim durumuna göre tarım dışı sektörlerde işveren olarak çalışanların 2016 yılındaki oranları ise aşağıdaki gibidir:

- %28,6 İlkokul Mezunu
- %14,5 İlköğretim, Ortaokul ve Dengi Meslek Okul Mezunları

- %16,6 Genel Lise Mezunu
- %27,8 Yüksekokul veya Fakülte Mezunları

2015 yılıyla karşılaştırıldığında, 2016 yılında yüksek okul ve fakülte mezunlarının payı 1,4 artarken, ilkokul mezunlarının payı 0,7 puan azalmıştır. Tarım dışı sektörlerde işveren olarak çalışanların yaş gruplarına göre dağılımında, en yüksek oran %36,7 ile 35-44 arası yaş grubundadır. (file:///C:/Users/w10/AppData/Local/Packages/Microsoft.MicrosoftEdge_8wekyb3d8bbwe/TempState/Downloads/Girişimcilik_01.03.2018%20(1).pdf)

Yapılan bu araştırma sonunda; TÜİK değerleri ve araştırma bulguları karşılaştırılacaktır.

Bireylerin yeteneklerini ve düşüncelerini davranışa çevirme yeteneği, başarı amaçlı yenilik, risk alma, plan yapabilme kabiliyetini yönetme süreci olan girişimcilik ve bu doğrultuda verilen eğitim, ekonomik kalkınmayı etkilediğinden girişimcilik eğitimleri ve genel eğitim- öğretim faaliyetleri önemlidir. Kalkınmanın girişimcilik ile desteklendiği bir süreç olduğu düşünüldüğünde girişimci bireylerin, gelişmede önemli bir unsur olduğu görülmektedir (Sönmez, Toksoy, 2009: 44-47). Aynı zamanda işsizliğin de çözümlerinden biri olarak görülen girişimcilik eğitimi, Türkiye’de yaygınlaştırılmaya çalışılmakta ve Avrupa Birliği tarafından desteklenmektedir. Türkiye özelinde bakıldığında, girişimcilik ve girişimcilik eğitimi üzerine yapılan çalışmalar, genellikle lisans ve lisansüstü düzeyde yoğunlaşmıştır.

Bu bağlamda çalışmanın amacı; girişimcilik eğitimin girişimcilik eğilimine ve girişimcilik davranışına etkisinin incelenmesidir. Bölüm I’de girişimcilik ve girişimcilik eğitimi üzerine ve Bölüm II’de Dünya ve Türkiye’deki eğitim, çalışmalar ve girişimcilik eğitim ile ilgili yapılan araştırmalar üzerine literatür çalışması yapılmıştır. Bölüm III’de ise anket çalışması ve bulguları sunulmuştur. Anket çalışması İstanbul ilinde 2018 yılının ilk 6 ayı içerisinde KOSGEB’in girişimcilik kurslarına katılan kişileri kapsamaktadır. SPSS veri analizi ile yorumlanan anket verileri sonucunda girişimcilik eğitiminin girişimcilik eğilimi üzerindeki etkisi tartışılmıştır. Bölüm IV’de bu analizin sonuçlar ve öneriler düzenlenmiştir.

2014 yılının farklı dönemlerinde İstanbul’da KOSGEB eğitimi alanlar üzerine yazılan bir tez mevcuttur (Bayram, 2014). Bu tez, 2014’te yapılmış olan

araştırmanın gncellemesidir. Daha kısa sürede daha fazla katılımcıyla girişimcilik eğitiminin girişimcilik eğilimine olan etkisi test edilecek ve geçmiş değerleriyle karşılaştırılacaktır. Anket soruları “Girginer ve Uçkun, 2004” ve “Balaban ve zdemir, 2008” tezlerinden örnek alınarak yeniden düzenlenmiştir. İki tez arasında; çalışılan yıl, süre ve katılımcı sayısı farkı vardır.

BÖLÜM I

GİRİŞİMCİLİK VE GİRİŞİMCİLİK EĞİTİMİ

Bu bölümde girişimci, girişimcilik ve girişimcilik eğitiminin tanımlarına yer verilip, girişimcilik eğitiminin küresel rekabetteki yeri ve insan yaşamındaki etkileri incelenecektir.

1.1. Girişimci

Girişimci sermaye, doğal kaynak ve iş gücünü birleştirerek hizmet, mal ve düşünce gibi insana özgü ihtiyaçları karşılayan kişi olarak tanımlanmaktadır. Günümüzde beşeri faktörlerin dünya üzerinde önemi, insan faktörünün sağladığı faydalar ortaya çıktıkça belirginleşmektedir. Girişimciyi, üretim faaliyetlerinin tüm unsurlarını insan ihtiyaçlarına yönelik olarak değerlendiren ve risk alan kişi olarak tanımlayabiliriz (Mucuk, 2004: 5-8).

Çıkarlarını üst seviyede planlarken sadece bireysel menfaatine değil, toplumun menfaatlerine de hizmet ettiğinin bilinciyle hareket etmektedir. Girişimci zamanın sunduğu imkânları fırsata dönüştürmekteki becerisi ile ekonomik faaliyetlere yön veren kişidir. Yeni istihdam alanları oluşturulmasına yaptığı katkıya paralel olarak toplumun refah seviyesinin artmasına katkı sağlayabilmesi girişimciyi farklı ve değerli kılan özelliklerin başında gelmektedir.

Girişimciler kendi stilini çalışanlarına kabul ettirmek ve bu doğrultuda merkezden çevreye yayılan bir dalga oluşturmayı başarmış kişilerdir. Çalışanlarını aynı gaye etrafında toplamaları hedeflerine daha kolay ulaşabilmelerinin yegâne koşuludur. Girişimcileri risklere daha dayanıklı kılan etmen, çalışanlar üzerinde misyon ve vizyon insan kimliğiyle etki bırakabilmeleriyle yakından ilgilidir (Bingöl, 1998: 187).

Girişimci, yenilik kimliğiyle ortaya çıkan ve etrafını sürekli etkileyebilen yapısıyla etki altına almaya çalışan kişi olarak da tanımlanabilir. Ekonomik kaynakların yeni retkenliklerle düşük performanstan yüksek performansa dönüşümünün sağlanmasında girişimci kimliğinin ön plana çıktığı görülebilir.

Girişimci, en kk nüansları bile fırsata dönüştürmenin peşinde olan kişidir. Çoğu zaman görmezden gelip önemsenmeyen durumları teşebbüs kabiliyetiyle yeni bir forma sokmaktaki mahareti girişimciyi baş aktör pozisyonuna sokan en önemli etken olarak gösterilebilir.

1.2. Kavramsal Açıdan Girişimcilik

Kurumsallaşmış işletmeler, rekabet ortamını geliştirmek isteyen iş gören ve yöneticilere karar verme ve fikir aşamalarında destek sağlamalıdır. işletmeler rekabet üstünlüğü sağlamak amacıyla çalışanlarına risk alabilme ve yenilikçi düşünme noktasında yanlarında olduklarını hissettirmelidirler. işletmelerde rekabet ortamının zenginleştirilmesi, rekabet ortamından istifade edenlerin sayısının artmasıyla doğrudan ilgilidir. Girişimci alışanların, her türlü riski alarak kendi koşullarını hayata geçirmelerinin temel şartı, girişimciye uygun imkanlar ve gerekli düzenlemelerin sağlanmasıyla yakından alakalı olduğu görülebilecektir. (Bulut, Fiş, Aktan, Yılmaz, 2008: 138).

Girişimciye risk alabileceği, her türlü stresli ortamlara karşı mücadele edebileceği bir ortam oluşturulmalıdır. Burada özellikle üzerinde durulması gereken husus ekonomik başarı elde etmek isteyen girişimcinin motivasyonunu arttıracak argümanların işlettirilmesine, iş dünyasının tüm elemanlarının destek sağlayabilmesidir. Sanayileşme sürecindeki ülkeler, girişimcilerin önündeki engelleri kaldırmaları, yeni üretim alanları ve kapasiteleri doğurmadaki başarıları oranınca ekonomilerindeki durağanlıkların önüne geçilebilecek ve ekonomilerinin dinamik olması sağlanabilecektir.

1.2.1. Girişimcilik Eğitiminin Amacı

Girişimciliğin amacı günlük faaliyetlerde etkinliğinin artmasında ve kapsama alanının sürekli gelişmesinde, yaşamın birçok alanıyla ilişkili olması etkin bir rol oynamaktadır. Girişimciliğin daha bir ilgi gören bilim dalı olmasında, günlük yaşamsal faaliyetlerle olan etkileşiminin giderek artması, bu ilginin sebebi olarak gösterilebilir (Erden, 1998: 23-25).

İlkçağdan günümüze kadar geçen süreçte girişim-eğitim ilişkisine baktığımızda doğadaki gelişmelere ayak uydurmaya çalışan insan tipinden, doğanın her birim karesinden ürün almaya çalışan insan tipine doğru bir serçenin yaşandığını gözlemlemekteyiz. Örneğin yakın bir zamana kadar haritalarda önemsiz olarak görülen buzul ve l bölgeleri günümüzde enerji kaynaklarına sahip olduklarından dolayı çok büyük önem atfedilir yerler haline gelmiştir. Girişimcilik alanının sürprizlere açık özelliğinin anlaşılır hale gelmesi ve insan faaliyetlerine doğrudan yön verme özelliği, girişimciliği özellikle son yarım asırda ilgi gören ve sürekli büyüyerek gelişen dinamik bir bilim dalı olma özelliğine kavuşturmuştur.

Girişimcilik, bilimin kurallarına bağlı kalarak hareket ettiği lde, daha nice sürprizlere açık olabileceği unutulmamalıdır. Günümüzde başarılarıyla adından söz ettiren bireylerin, yaşamına göz atıldığında girişimci niteliklerle ilgili bir kesit olduğunu görebilmekteyiz. İnsanların en sıradan işlerinden başlayarak zamanla dünya ölçeğinde düşünme fikri aşılayan eğitim faaliyetleri, ocuk yaşlardan itibaren çevresini tanımayla başlayan bir tecrübeyle her kesimden insana doğayı korumak ve toplumlar arası farklılıkları anlamak için yaşam boyu devam eden bir sayđı ve sorumluluk kazandırır. İnsanoğlunun binlerce yıldır doğayı tükenmeyen bir kaynak olarak görmesi ve bu doğrultuda gerekli hassasiyeti göstermemiş olması günümüzde yaşanılan problemlerin temelini oluşturduğunu söyleyebiliriz. Bu probleme karşı alınacak tedbir ve çözüm yolu olarak günümüzde sürdürülebilir kalkınma anlayışıyla doğal kaynakların gelecek nesillere dengeli bir şekilde aktarılması yoluna ivedilikle gidilmesi gerektiği söylenebilir (Varış, 1996: 55-61).

Zamanımızın gelişen girişimcilik bilgileri temel alınarak kalkınma ve çevre arasında bir bütünlük oluşturulması için başarılı girişimcilerin topluma kazandırılması gerekmektedir. Girişimcilik çabaları hız kesmeden devam ettiği sürece, gelecek nesillerin refah ve mutluluğunu sağlama yolunda önemli bir adımların atılması mümkün olabilecektir.

1.2.2. Girişimcilik Eğitiminin Kapsamı

Girişimcilik eğitimi, çok disiplinli bir çalışma alanı olup sadece yatırım veya üretim bilgileriyle sınırlandırılmayacak kadar geniş bir kapsama alanına sahiptir. Bu eğitimde öğrenciler sadece çevreleriyle değil, insanlarla ve insanların ilişkilerini dün, bugüne ve yarına bakan özellikleriyle standart bir gelişim içinde öğrenmekle kalmaz daha kuşatıcı bir şekilde olayları çevresel ve kurumsal özellikleriyle olan bağlantılarını dikkate alarak incelerler. Girişimcilik eğitimi alan öğrenciler planlama, yönetim, pazarlama, muhasebe gibi temel bilgi, beceri ve duyguları kazanarak yatırım düşüncelerini gerçekleştirebilmek için gerekli olan bazı bilgilere ulaşabilirler (Sönmez, 1998: 36).

Girişimcilik konusu adından da anlaşılacağı üzere insanın toplum içindeki konumunun şekillenmesinde yardımcı olan tüm ara disiplinlerle doğrudan veya dolaylı olarak ilgilidir. Bu disiplinlerden istifade edilebildiği ölçüde, öğrencilerin hayatı anlama ve hadiseler karşısında konumunu belirlemedeki becerisi daha hızlı olabilecektir. Girişimcilik alanı kuşatıcı kimliğiyle hayatı tüm yönleriyle anlamada yol gösterici olduğundan adeta eski çağlardaki pusulanın gördüğü işlevi görerek muhataplarına yol ve yön gösterebilmektedir.

1.2.3. Girişimcilik Eğitimlerinin Gelişimi ve Küresel Rekabetteki Yeri

Girişimcilik eğitimlerinin gelişimi, son birkaç asırda içerik ve öğretim yöntemleri açısından önemli ölçüde değişmiştir. Geçen yüzyıllarda girişimcilik bilimi Avrupa'da ticari, ekonomik, askeri konularda ve aynı zamanda ulusal ihtiyaçların giderileceği genel bir

eğitim konusu olarak tanıtılmıştır. Özellikle sömürge imparatorluklarıyla kolonileri olan ve ulaştıkları yerlerde yoğun bir şekilde ticaret yapan Avrupa lkelerinde olduğu gibi ve bu durumun dışında olan Osmanlı imparatorluğu gibi ülkelerde de durum pek değişmemektedir (Yüksel, 2005: 16-21).

Günümüzde güçlü devletler faaliyetlerini yürütmek için herhangi bir zemine bağlı kalma ihtiyaı hissetmediklerinden isteklerini ve arzularını tüm dünyaya dayatma gücüne sahiptirler. Özellikle küreselleşen dünya karşısında otoritesi zayıflayan devletler buldukları durumu en az kayıpla atlatabilmek amacıyla ve küresel rekabette geri kalmamak gayesiyle eğitime çok büyük önem vermeye başlamışlardır. Çünkü uluslararası arenada sözü geçen bir devlet olmanın yolu eğitimi insan faktöründen geçtiği için eğitimin her kademesine büyük önem verilmekte ve sadece yaşanılan coğrafya ile yetinme otomatik olarak küçülme ve daralma olarak algılanmaktadır. Ulaşım ve iletişim aralarındaki gelişmeye paralel olarak küresel bir köy haline gelen dünyamızda sınırlar arasındaki kırmızı çizgiler giderek incelmektedir. lkeler kendi ölçeklerini büyüttükleri oranda, kendilerinden söz ettirecek kimliğe ulaşabileceklerdir. Dünya'yı coğrafik ve demografik unsurlarıyla bilerek tahlillerini yeni girişimcilik fikirlerinin verileriyle somutlaştırarak hareket eden toplumların, doğru rzgrı arkalarına alarak kestirmeden hedefe ulaşabilecekleri unutulmamalıdır (Yüksel, 2005: 16-21).

1.3. Girişimcilik Eğitiminin İnsan Yaşamındaki Etkileri

Bu kısımda, girişimcilik eğitimlerinin bireylerin girişimcilik düşünce yapısına etkileri, girişimcilik dersinin bireylerin problemleri çözümüne etkileri, girişimcilik eğitimi ve bireylerarası iletişime yönelik etkileri, girişimci dersi ve bireylerin evre ilişkisi, girişimcilik dersinin sosyal yaşama etkisi, girişimcilik eğitimi ve bireyleri okul sonrası iletişimlerine etkileri, girişimcilik dersinin bireylerin sosyal sorumluluk duygusuna etkileri, ulusal ve uluslararası alandaki gelişmelerin girişimcilik eğitimi faaliyetlerine etkileri konularına yer verilecektir.

1.3.1. Girişimci Düşünce Yapısı

Yeryüzü, hızlı ve sürekli biçimde gelişen insan faaliyetlerine sahne olmaktadır. Yeryüzünde hayatlarını sürdürebilmeleri için insanların göstermiş oldukları faaliyetlerin bütünü, eğitim faaliyetlerinin konusu içinde yer almaktadır. İnsan, yiyecek, giyecek ve yerleşme gibi ihtiyaçlarını karşılayabilmek için doğayla ilgili üretim faaliyetlerini en etkin şekilde yürütmek durumundadır. Yaşamını doğal ortamdan en iyi nasıl istifade edebileceğini planlayarak geçiren bir canlı olduğu için insanın doğayla alakasının sürekli artarak devam etmekte olduğu görülebilecektir (Özçağlar, 1997: 56-58). Yeryüzünün yaşamaya müsait alanları tespit edilerek buralardaki kaynaklardan istifade yoluna gitmesi insanı tarımsal üretim bilgisine yönlendirmeye sevk ettiği sonucuna varılabilir.

İnsanları girişimcilik bilgisine yönlendiren bir diğer husus yeryüzünü merak ederek anlamak ve bu bilgiyi verime dönüştürmek isteğidir. Zamanla bu istek insanın bulunduğu çevreyle çeşitli yollardan bağ kurmasını sağlamada önemli bir yapı taşı olduğu görülebilir. Yaşadığı topraklarda girişimcilik ruhuna sahip girişimcilerin, yer altı ve yer üstü imkânlardan faydalanılması noktasında beyin jimnastiği yaparak, sürekli kendisini yenileme yolunda ait oldukları toplumlara önderlik yapması, önderlik yapılamayan toplumlara oranla önemli bir üstünlük vesilesi olarak görülebilir (Özgül, Yücel, 2018: 333-334).

1.3.2. Problem Çözme

Girişimcilik eğitimi bireyin yaşamında karşısına çıkacak olan problemlere karşı hayata hazırlamayı, bireyin olaylardan ne şekilde ders alması gerektiğini öğreten bir disiplin olarak karşımıza çıkmaktadır. Sürekli ve hızlı bir biçimde değişen toplumlarda, tüketicilerin taleplerinin tahmin ve tatmin edilebilmesi, girişimcilik alanıyla ilgili eğitimlerle daha da anlaşılır hale getirilebilir. Birey davranışlarının topluma bakan yönüyle ilgilenen girişimcilik dersinin insanların birbirleriyle olan ilişkilerinde

nasıl bir tercih yapacağını belirlenmesi, işletmeler açısından önemli bir husustur. Girişimcilik dersi geçmiş tecrübelerin yol göstericiliğinde bireyin takınması gereken tavrın ne olması gerektiğini etraflıca, tüm detaylarıyla gözler önüne sermekte ve bu sayede bireylerin kabiliyetlerini iyiye, güzele ve doğru olana yönlendirebilmektedir (Öztürk, 2006: 36-45).

1.3.3. İletişim

Ergenlik döneminde birey üzerinde en az aile kadar etkili olan bir durumda yaşlılarının etkisidir. Bu durum bazı toplumlarda daha fazla ön plana çıkmaktadır. Aileler ergenlik sürecinin içinde pasif durumda kalabilmektedir. Bunun sebebi olarak çocuğun ailesine açılmamasından veya ailenin çocuğuna karşı kayıtsız kalmasından kaynaklanan bir durum söz konusu olabilmektedir. Bu durumda çocuk kendisini en iyi şekilde yine kendi gibi aynı süreci yaşayan diğer bir yaşıtının anlayabileceği duygusuna kapılabilmektedir (Cüceloğlu, 1993: 80- 85).

Özellikle yapılan araştırmalar göstermiştir ki eğitim seviyesi yüksek olan ülkelerde çocuk içinden çıkılmaz zannettiği problemleri aile ortamıyla paylaşabilirken, eğitim seviyesi düşük ülkelerde yaşlılarıyla paylaşabilmektedir. Bunun nedeni olarak ergenlik süresince oluşan yeni duruma karşı nasıl davranılacağını özellikle veliler tarafından bilinip bilinmemesi olarak karşımıza çıkabilmektedir. Arkadaşlık ergenin toplumsallaşmasında ana babadan bağımsızlığını kazanmasında, karşı cinsle ilişkiler kurmasında, toplumsal beceriler öğrenmesinde ve kendini tanımak için yaptığı araştırmada önemli bir rol oynamaktadır (İnanç, 2004: 16-22).

Ergenlik döneminde arkadaş seçiminin çok önemli bir yeri vardır. Dış dünyada kendi gibi bakabilen, kendi yaşıtı olan arkadaşlara ergen daha kolayca açılabilir. Ergenin ebeveynine açılmamasında ebeveynin baskıcı tutumunun veya ilgisizliğinin payı olabileceği ihtimaller arasında olabilir. Ergen, kişilik özelliklerine en yakın bulunduğu gruplara yönelme eğilimi gösterebilecektir. Eğitim seviyesi yüksek olan velilerin çocuklarına yaklaşımı, uzmanların da desteği ve yardımıyla ergenlik süresince oluşacak hasarı minimize etmekte olduğu sonucunu karşımıza

çıkarmaktadır. Girişimcilik alanında da verilen eğitimlerin öğrencileri boşluk duygusundan, başarabilirim duygusuna yönltebilmesi önemli bir husus olarak dikkatlere sunulabilmektedir (İnanç, 2004: 25).

1.3.4. Çevre İle İlişki

İnsan çevreyle ilgili bilgileri kavradığı ölçüde üretime ve hizmete yönelik girişimlerini hayata geçirilebileceklerdir. Çevreye ayak uydurabilmenin ilk adımı ise eğitim ve uygulama çalışmaları olarak gösterilebilir. Bilinçlenmeyi meydana getiren unsur ise öğrenme isteğinden kaynaklanmaktadır. Bireylerin, yaşadığı doğal çevrenin etkisine paralel olarak faaliyetlerde bulunduğu sonucuna varılabilmektedir (Sönmez, 1998: 7-13).

Yaşamsal gereksinimlerini karşılayabilmek için doğayla bütünleşen insan teknolojik imkânlarla kavuştuğu zamana kadar doğayla uyum içinde kalmaya özen gösterirken günümüzde durum doğanın aleyhine şekillenmektedir. Çevreye olan bakış açımızın hassas bir ölçüde korunup gelişebilmesi ve sağlıklı temeller üzerine oturtulabilmesi için her zamankinden daha çok görev ve sorumluluk şuuruyla hareket edilmesi gerektiği söylenebilir. Teknolojik gelişmelerin verdiği imkânla, her istenilenin gelişigüzel bir şekilde yapılması, bilgi ekseninde doğaya bakılmadığının açık bir kanıtı olduğu savına varılabilir. Bilgi bize tam da bu noktada doğaya karşı sorumluluklarımızın neler olduğunu, nasıl davrandığımızda insan-doğa ilişkisinin daha verimli olduğunu gösterdiği ölçüde anlam kazanacak ve bize doğruyu gösterecektir (Sönmez, 1998: 18).

1.3.5. Sosyal Yaşama Etkisi

Girişimcinin, hem sosyal hayatta adından söz ettirebilmesi hem de toplumun sürekliliğinin sağlanması amacıyla sosyal yaşama uyumu hayat boyunca devam etmektedir. Sosyalleşme ile girişimci temel davranış yollarını öğrenmekle yetinmeyip toplumsal değerler kazanmakta ve belli idealler etrafında toplanmaktadır. Bireyler medeniyetin sağladığı imkânlar ölçüsünde geliştikçe

aralarındaki ilişkiler de değişime uğramaktadır. Belli bir zaman aralığında bir toplumun gelişimini sağlayan aynı ölçütler zamanla aynı toplumda sorun teşkil edebilmektedir. Tam da bu noktada sosyal bilimcilere önemli bir görev düşmektedir. Toplumda bir taraftan sonsuz ihtiyaçlar, diğer taraftan bu ihtiyaçların karşılanmasını sağlayacak işletmelerin oluşmasında, girişimcilik eğitimi ve yatırımlarının büyük önemi olduğunu söylemenin mümkün olduğu görülür (Ozankaya, 2007: 45).

1.3.6. Sosyal Sorumluluk

Araştırmacıların, girişimcilik dersini seçmelerinin nedeni bir yandan içeriği diğer yandan sosyal beceriler ve değerleri öğrenerek topluma entegre olmak becerisini en üst seviyeye getirmeye çalışması olabilir. Duyusal ve bilişsel alan özelliklerini geliştirmeyi amaçlayan ve bunu mümkün hale getirebilen ders genelde girişimcilik dersi olarak birçok düşünür tarafından ifade edilmektedir (Bacanlı, 2006: 68-71).

Eğitim ve öğretim faaliyetlerinin somutlaştırılması ve önceden belirlenen ilkelerin gerçekleşip gerçekleşmediğinin belirlenmesi veya önceden belirlenen hedeflerin ne kadarına ulaşıldığının tespit edilmesi zor bir süreçtir. Girişimcilik dersi duyuşsal anlamda etkili bir şekilde sunulduğu takdirde öğrencilere dersin sevdirmesinin yanında asıl gaye olan, toplumsal problemlere karşı etkin bir şekilde sorumluluk duygusuyla hareket edilmesi gibi temel ve hayati işlevler kazandırılacağından dolayı; girişimcilik dersi çok önemli bir fonksiyonu yerine getirmektedir (Bacanlı, 2006: 73).

BÖLÜM II

GİRİŞİMCİLİK EĞİTİMİ VE KOSGEB UYGULAMALARI

Bu bölümde dünyadan girişimcilik eğitimi örnekleri ile Türkiye'deki girişimcilik eğitimi konusu üzerinde durulacak. Bununla birlikte, dünyadaki ve Türkiye'deki yapılan araştırmalardan bahsedilecektir.

2.1. Gelişmiş Ülkelerde Girişimcilik Eğitimi

Girişimciliğin gelişiminde bu konuda verilen eğitimlerin önemini farkında olan gelişmiş ülkelerde işsizliğe bulunan çözüm yollarından biri; eğitim ve işgücü arasında koordinasyonun sağlanması; bu amaçla girişimciliği artıracak, daha başarılı girişimciler yaratacak, eğitim ve teşvik mekanizmalarının hayata geçirilmesidir. Girişimcilik eğitiminin sistematik olarak ilk adımlarının ABD'de atıldığı görülmektedir.

Girişimcilik ile ilgili Amerika'da ilk eğitim 1947 yılında Harvard Business School'da verilmeye başlanmıştır. ABD girişimcilik eğitiminin öncülerindedir. ABD'de bu konuda ilk akademik programlar 1960'lı yıllarda başlamış ve sürekli bir gelişme göstermiştir. Koh'un (1996) araştırmasına göre, 1993 yılında 400'den fazla ABD üniversitesinde lisans veya yüksek lisans düzeyinde girişimcilik dersleri verilirken, bu sayı 2003 yılında 1600'lere ulaşmıştır (Gürol, Bal, 2009: 14).

Girişimciliğin dünyada önemli bir ekonomik güç haline gelmesiyle girişimcilik eğitimi alanında da dikkat çekici gelişme ve ilerlemeler gerçekleşmektedir (Kuratko, 2005: 577).

Avrupa Birliği, çağımızın önemli sektörlerinden girişimciliği destekleme amaçlı farklı çalışmalar yapmakta, eğitimler düzenlemektedir. Girişimcilik becerilerinin doğru bir şekilde geliştirilmesi yolunda girişimci ruhun oluşturulması ve geliştirilmesinin önemine vurgu yapmaktadır. Girişimcilik eğitiminde Avrupa'da; İngiltere ve Fransa 1970'lerde başlayarak ilk olma özelliği gösterir. Bu konuya asıl ilgi 1990'larda artmış, günümüzde ise her geçen gün gelişmektedir (Dana, 1992: 77).

AB üyesi devletler, girişimci kültür oluşturma yolunda başarılı girişimcilik öykülerini ön plana çıkararak topluma rol modeller sunmaktadır.

Girişimcilik eğitiminin Dünya üniversitelerinde yüksek lisans ve doktora programlarında ağırlıklı olduğu saptanmıştır. Lisans programlarında oluşturulan ders içerikleri spesifik ve programa uyarlanmış şekildedir. Bunun en temel örneği Georgia Institute of Technology Mühendislik bölümü girişimcilik dersinde “Girişimcilik ruhun bilim adamı mı? Yoksa mühendislik mi?” sorgulamasının yapılmasıdır. Girişimcilik derslerinin Sosyal Girişimcilik, Girişim ve Yaratıcı Endüstriler, Girişimci Yapılanma ve Yenilenme, İnovasyon ve Özel Girişim Projeleri, Uluslararası Girişimcilik gibi çok geniş bir yelpazede yer aldığı Sydney Üniversitesi’nde girişimcilik üzerine derinlemesine bir içerik oluşturulduğu gözlenmiştir. Dünya üniversitelerinde lisans düzeyinde girişimcilik dersleri iktisadi ve idari programlarda yoğunlaşmakta mühendislik ve eczacılık gibi diğer programlarda da girişimciliğe dair dersler bulunmaktadır. Eczacılık Fakülteleri’nde ilaç girişimciliği, Seracılık Bölümü’nde Sera Girişimciliği, Finans Bölümlerinde ise Finans Girişimciliği dersleri de örnek olarak gösterilebilir (Yelkikalan ve ark., 2010: 57).

Avrupa Parlamentosu ve Konsey’i yaşam boyu öğrenme konusundaki kilit becerilerden birini girişimcilik olarak göstermektedir. Avrupa’da “Eğitim ve Öğretim 2020”nin uzun vadeli hedeflerinden biri; girişimcilik eğitimini tüm seviyelere yaymaktır. Avrupa Komisyonu Kasım 2011’de, 24 ülkeden gelen uzmanlar, iş dünyası ve birlik temsilcilerinin katılımıyla girişimcilik eğitimi konulu bir çalışma grubu oluşturarak, üye devletlerin girişimcilik eğitimi verilmesi yönündeki çabalarını desteklemek ve bu alanda Komisyon tarafından yapılacak çalışmalara rehberlik etmeyi amaçlamıştır. 2012 yılında Avrupa’da yayınlanan bir raporda; Avrupa ülkelerinde, girişimcilik eğitiminin güçlendirilmesini de kapsayan reform sürecine girilmiştir. Danimarka, Estonya, Litvanya, Hollanda, İsveç, Norveç, Galler ve Belçika’nın Flaman kesimi girişimcilik eğitiminin geliştirilmesi amacıyla özel stratejiler uygulamaya koymuş; Avusturya, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Finlandiya, Yunanistan, Macaristan, İzlanda, Lihtenştayn, Polonya, Slovakya, Slovenya, İspanya ve Türkiye ise bu eğitimleri ulusal yaşam boyu öğrenme, gençlik ya da büyüme stratejilerinin bir parçası olarak uygulamaktadır ([http://europa.eu/rapid/press-release IP-12-365 tr.htm](http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-365_tr.htm)).

Avrupa’da girişimcilik eğitime verilen önemi Komisyon Üyesi Androulla Vassiliou aşağıdaki şekilde ifade etmiştir: "Büyüme için bir itici güç teşkil eden girişimcilik eğitimi yarının girişimcilerine ilham kaynağı olmamıza yardım edecektir. Avrupa rekabet edebilir yapısını korumak istiyorsa insanlarına, insanların becerilerine, uyum sağlama ve yenilikçilik yeteneklerine yatırım yapmalıdır. Bu da Avrupa’daki mevcut bakış açısında girişimcilik faaliyetleri yönünde gerçek bir değişikliği teşvik etmemiz gerektiğini göstermektedir. Bunun için de başlangıç noktası eğitimin erken aşamalarından itibaren girişimcilik ruhunun aşılmasıdır (http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-365_tr.htm).

Gelişmiş ülkelerde ilkokuldan başlayarak süren girişimcilik eğitiminin diğer disiplinlerin içerisinde öğretilmesine yönelik disiplinler arası yaklaşımı yaygındır. Bu yaklaşım doğrultusunda inisiyatif alma, risk alma ve yaratıcılık gibi girişimcilik davranış ve becerileriyle ilişkili sonuçlar öğretim hedefleri arasındadır (Sönmez, Toksoy, 2014: 44-47). Diğer disiplinler içinde yer alan girişimcilik becerileri ile birlikte doğrudan girişimciliğin öğretildiği ekonomi, iktisadi bilimler, kariyer eğitimi dersleri bazı gelişmiş ülkelerde zorunlu, bazılarında seçmelidir. Girişimcilik eğitiminin içinde bulunduğu Sosyal Bilgiler dersi birçok ülkede zorunlu olarak okutulan dersler arasındadır (Kafadar, Öztürk, Katılmış, 2018: 155).

Ortaöğretimde, Avrupa ülkelerinin yarısında girişimcilik ekonomi ve sosyal bilimler gibi zorunlu derslere dâhil edilmiştir. Litvanya ve Romanya’da girişimcilik zorunlu bir ders olarak verilmekte, Litvanya, Romanya, Lihtenştayn ve Norveç’te pratik girişimcilik becerileri tanımlanmaktadır (Avrupa’da Okullarda Temel Yeterlikleri Geliştirme: Politik Fırsatlar ve Zorluklar, Avrupa Komisyonu, 2012: 24-59).

Merkezi ve özel olan Avrupa eğitim kurumlarında, müfredat ve öğretim metotları esnektir. Değişiklikler ulusal düzeyde gerçekleşmektedir. Örneğin İngiltere’de; girişimcilik eğitimi, kişisel eğitim, sosyal ve sağlık eğitimi ile iktisat eğitiminin bir parçası olarak verilmektedir. Avrupa’da birçok ülkede hatırı sayılır sayıda girişimcilik eğitimi konusunda temel kılavuzlar ve öğretim materyalleri dağıtılmaktadır (http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-365_tr.htm).

Avrupa okullarını ülkeler bazında ele aldığımızda; Atina’daki “Sivitanidios Teknik Okulu”nda öğrenciler; girişimcilik kuramı ile iş planlarının hazırlanmasına ilişkin pratik bilgilerin verildiği girişimcilik dersinde teorik bilgiler almakla birlikte

sanal bir işletmenin yönetimini yürütmektedir. İrtibat ofisleri ile öğrencilerin girişimcilik kariyeri konusunda bilgilendirilmeleri ve desteklenmeleri hedeflenmektedir. Başarısı anlaşılan bu pilot uygulamanın, ülkedeki diğer teknik okullara yaygınlaştırılması planlanmıştır. Erken yaşlardan itibaren girişimcilik eğitiminin önemini farkında olan Yunanistan’da; ayrıca yükseköğrenim kurumları ve araştırma merkezlerinde bulunan uzmanlaşmış irtibat bürolarında hali hazırda kurulacak ya da kurulmuş işletmelere; patent ve sınaî mülkiyet mevzuatı veri tabanı ağı ile danışmanlık hizmetleri verilmektedir. (Çetinkaya Bozkurt, 2011: 41)

Yeni işletme kurmada ikinci; girişimcilik eğitim ve öğretiminde etkinlik bakımından üçüncü sırada olan İrlanda’da; üniversite temelli ticari girişimlerin sayısını ve yoğunluğunu artırmak amaçlanmaktadır. Bu amaca yönelik olarak “İrlanda Bölgesel Kalkınma Stratejisi” kapsamında girişimde bulunmak isteyen üniversite mezunlarına pratik bilgi ve yönetim desteği sağlayan bir yıl süreli bir işletme destek programı bulunmaktadır. Öğretim görevlileri araştırma sonuçlarını girişimlerine yansıtmak üzere mali destek alabilmektedir. Yüksek büyüme potansiyeli bulunan yeni işletmeleri geliştirmeye odaklı bir strateji uygulanmaktadır (Campus Company Programme) (Çetinkaya Bozkurt, 2011: 41).

İngiltere’de; diğer Avrupa ülkelerinde görülen girişimcilik eğitimi özelliklerine ek olarak Düzenleyici Reform Yasası doğrultusunda hazırlanan “Düzenleyici Reform Eylem Planı” ile belirli üniversitelerde ve kolejlerde girişimcilik eğitime destek vermek amaçlı mali kaynak ayrılmıştır. İngiltere’deki Strathclyde Üniversitesi tarafından öğretmenler arasında girişimciliğe karşı olumlu tutumları yaygınlaştırmaya yönelik sunulan programın içeriği esnektir ve uygulama ile öğrenme ilkesine dayanmaktadır. Öğretmenler iş planları hazırlayıp, yönetim kararları alarak, okullarında girişimcilik eğitimi nasıl uygulayacaklarını öğrenmektedirler (Çetinkaya Bozkurt, 2011: 42).

Gelişmiş Avrupa ülkeleri arasında önde gelen eğitim standartlarına sahip Finlandiya’da “girişimcilik eğitimi” yüksek düzeyde önemsenmektedir. Bu doğrultuda tüm eğitim düzeylerinde girişimcilik müfredata dâhil edilmiştir (Çetinkaya Bozkurt, 2011: 42).

Almanya’da Federal Eğitim ve Araştırma Bakanlığı üniversiteler, teknik okullar, iş dünyası ve diğer ilgililer arasında bölgesel işbirliğini geliştirmeye yönelik çalışmaktadır. Bu amaca yönelik olarak “EXIST Programme” oluşturulmuştur.

Program, yükseköğrenime yöneliktir ve araştırma kuruluşlarında girişimci bir zihniyet oluşturulması ve girişim potansiyelinin uygulamaya geçirilmesine yönelik ilgili tarafları bir araya getirmek üzerine çalışmaktadır (Çetinkaya Bozkurt: 2011, 42).

Hollanda’da; yükseköğrenimde girişimciliğin geliştirilmesi, girişimciliğe destek hizmetlerinin sağlanması konularında Ekonomi Bakanlığı ile ortak girişimler planlanmaktadır. Bu doğrultuda çeşitli bakanlıklar, kamu kuruluşları ve işletme sahipleri arasında iletişim sağlanmaktadır. Ekonomi Bakanlığı’nın “mini işletmeler projesi” ise; lise öğrencileri arasında girişimcilik ruhu yaratmayı amaçlamaktadır. Bu proje kapsamında öğrenciler bir işletme kurarak, bir mal üretmekte ya da hizmet sunmaktadırlar. Öğrencilerin bu çalışmaları yılda bir kez “Mini İşletme Ödülü” ile desteklenmektedir (Çetinkaya Bozkurt, 2011: 42).

Girişimcilik eğitimi vermek üzere orta düzeyde iş idaresi kolejleri kurulan ülke Avusturya’dır. Okullar ile iş dünyası arasında iletişime yönelik programlar uygulanmakta; üst düzey işletme yöneticileri okullarda ağırlanarak öğrencilerle birlikte öğretmenlere de işletme deneyimi kazandırılmasına çalışılmaktadır. 15 - 19 yaş grubuna İş Kurma Programı uygulanmaktadır. Bu program ile bir iş kurma fikrinin geliştirilmesinden, üretim, pazarlama ve satış süreçlerini yaparak öğrenme imkânı sağlanmaktadır. Ayrıca üniversitelerde girişimcilik kültürü oluşturulmasına yönelik olarak üç adet girişimcilik enstitüsü oluşturulmuştur (Çetinkaya Bozkurt, 2011: 43).

Lüksemburg’da ilköğretim öğrencilerinin iş yaşamını tanımaları işletmeleri ziyaret ile başlatılmaktadır. Ortaöğretim öğrencilerine iş dünyasını ve ekonomideki rolünü tanıtmaya yönelik eğitimler verilmekte ve öğrenciler bu çerçevede şirketlerle bir araya getirilmektedir (Çetinkaya Bozkurt, 2011: 43).

Avustralya, Malezya ve Singapur’da girişimcilik eğitiminin doğrudan verildiği işletme okulları bulunmaktadır. Bu okullarda girişimcilik ile ilgili konulara dair bilimsel çalışmalarda yapılmaktadır (Dana, 1992: 74-79).

Gelişmiş ülkelerde girişimcilik eğitimi uygulamalarının özellikle 1990’lı yıllardan itibaren daha fazla ön plana çıktığı, hızlı bir şekilde ilerleme gösterdiği anlaşılmaktadır. Gelişmiş ülkelerde lisans ve yüksek lisans düzeyinde başlayan girişimcilik eğitimlerinin günümüze gelindiğinde ilkokuldan itibaren girişimci bir kültür oluşturulması yönünde yoğun çalışmalara yol açtığı anlaşılmıştır. Bu gelişim

içinde görülen ortak nokta; gelişmiş ülkelerde hazırlanan girişimcilik eğitimi müfredatlarının uygulamaya yönelik olmasıdır. Girişimcilik eğitiminde kilit öneme sahip öğretmenler, eğitimin verilerek girişimci toplumu oluşturacak öğrenciler için girişimcilik eğitiminde gelişmiş ülkelerde uygulamalı eğitimin temel alındığı, öğretmen ve öğrencilerin başarılı girişimciler ile bir araya getirilerek eğitildiği, sanal şirketler kurularak yaşayarak öğrenmenin ön plana çıkarıldığı belirlenmiştir.

Girişimcilik müfredatları okullar bazında tüm dünyada popüler hale gelmekle birlikte, akademik dünyada “Girişimcilik doğuştan mıdır, yoksa sonradan mı oluşur?” sorusuna yanıt aranmaktadır. Birçok dış etkenin girişimciliği ortaya çıkardığı kanısı yaygınlaşmıştır. Bu dış etkenlere; ekonomik durum, sosyal ve kültürel birikim örnek verilebilir (Çetinkaya Bozkurt, 2011: 1).

2.2. Türkiye’de Girişimcilik Eğitimi

Girişimcilik kültürü oluşturulmasında ilkokuldan itibaren her düzeyde girişimcilik eğitiminin önemli olduğu gelişmiş ülkelerde yapılan uygulamalardan anlaşılmaktadır. Bu uygulamalar ve sonuçları, ülkemizde de verilecek girişimcilik eğitiminin ülkemizin ekonomik, siyasi, kültürel ve toplumsal olarak gelişmesi açısından önemli olduğunu ortaya koymuştur. Bu konuda harekete geçilmesi, gelişmiş ülkelerle kıyaslandığında Türkiye’de daha fazla zaman almıştır (Olçetin, 2006).

Türkiye’de girişimcilik eğitimi alanların sayısı yaşa göre farklılık göstermektedir. Gençlerin girişimcilik eğitimi alma oranları düşüktür. Türkiye’de 18-24 yaş aralığında girişimcilik eğitimi alanlar % 10’un altındadır (Global Entrepreneurship Monitor, GEM, 2008). Dünyada da çok düşük olan online girişimcilik eğitimi alma oranı, Türkiye’de iş kurma aşamasında %2’dir. Türkiye’de iş planlarında yardım talep eden girişimcilerin oranı yüksek okullardaki girişimcilik eğitiminin kalitesi 1.9 puanla oldukça yetersizdir. Okuldan sonraki girişimcilik eğitimi ise 2.7 puanla, okulda verilen girişimcilik eğitime göre daha iyi kalitede bulunmaktadır (Aslan, 2009: 69).

Girişimci kültürün yerleşmesi yolunda özgüveni yüksek bireyler yetiştirecek eğitim sistemine ihtiyaç vardır. 2008 yılında GEM tarafından 38 ülkede yapılan araştırma; Şili, Kolombiya ve Finlandiya gibi ülkelerde okulda verilen girişimcilik

eğitiminin %40'lı oranlarda iken, Türkiye'de bu oranın % 6 seviyesinde olduğunu göstermektedir (GEM, 2008: 21). 2016'da bu oran %6'dan %16'ya çıkmıştır fakat bu oran hala yetersizdir. Günümüzde Amerika'da ve Avrupa'da ilk ve orta dereceli okullarda da yer verilen girişimcilik eğitimi; Türkiye'de daha çok üniversite düzeyinde kalmaktadır (Yelkikalan ve ark., 2010: 56). Bu sorunun aşılması, girişimcilik eğitiminin, eğitim ve öğretimin her kademesine girmesinin sağlanması amacıyla T.C. Milli Eğitim Bakanlığı başta olmak üzere çeşitli bakanlıklar, Yüksek Öğretim Kurumu, KOSGEB, Türkiye İş Kurumu gibi kuruluşlar ortaklaşa çalışmaktadır (Tanrıseven, 2004; Ağca, 2007: 23).

Gelişmede önemli bir yere sahip olan girişimci toplum oluşturmanın öneminin farkında olunan Türkiye'de, girişimcilik eğitimi, kamunun veya özel kurumların bünyelerinde, üniversitelerde, meslek yüksekokullarında ve diğer çeşitli eğitim kurumlarında verilmektedir (Aslan, 2009: 69). İlkokuldan üniversiteye derslerin büyük çoğunluğunun öğretim programlarının temel becerilerinde yer aldığı görülen girişimcilik kavramının ülkemizde uygulamada da yer alması açısından çabalar sürmektedir.

Girişimcilik eğitimi öğrencilerin kendi girişimlerini geliştirebilmesinde, yetenek ve güveni sağlamasından dolayı talep edilmektedir. Gelecekteki girişimciler yeni ürünleri, hizmetleri ve teknolojik süreçleri geliştirebilmek için yenilikler vasıtasıyla yeni yollar bulmak istemektedir. Girişimcilik eğitimi yeni girişimlerdeki yaratıcılıkla birlikte girişimcilik tutum ve davranışlarını birlikte ele almalıdırlar. Eğitimcilerin, girişimcinin kendi girişimcilik niyetine ait algılarını değiştirebileceğine inanmaları gerekir. Yani eğitimden istenen faydanın sağlanması, öğrencilerin girişimciliğe ait hislerini değiştirebilme derecesiyle ilgilidir (Barbaso, Kickul, Smith, 2008: 54).

Yaşadığımız çevrede var olan fırsatları sezme, sezgilerden üretilen düşünceleri projelere dönüştürme, projeleri uygulamaya koyma ve yaşamı kolaylaştırma becerisine sahip olmak, bilgi toplumunun önemli bireysel özelliklerinden biri olan girişimcilik özellikleridir. Yaratıcı düşünme, liderlik, eleştirel bakış açısı, fırsatları görebilme, yenilikleri takip etme, risk alabilme, bağımsızlık, sorunları hızlı bir şekilde çözebilme ve çalışkanlık girişimci bireylerde bulunması gereken özelliklerdir. Bireylerde bu becerilerin geliştirilmesi eğitim ile sağlanır. Yaşamsal becerilerin kazandırıldığı ilkokulda bulunan Hayat Bilgisi dersi ülkemizde

girişimcilik eğitimine giriş anlamında önem taşımaktadır (Eraslan, 2011: 82-94).

“T.C. Millî Eğitim Bakanlığı - Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Öğretim Programları'nın hazırlanmasında; yer verilen kazanımların, öğrencilerin girişimci özelliğinin gelişmesinde etkili olacağı gerçeği ön planda tutulmaktadır. Öğretim programları ders kitapları, öğretmen davranışları, öğretim etkinlikleri ve öğrencilerin kişisel gelişimleri üzerinde etkili olmaktadır. Öğretim programları, öğrencilerin öğretim sürecinde etkinliği, karar verme ve sorumluluk alma yetisinin gelişmesi, farklı olanakları görebilecek bir bakış açısını kazanması sürecinde önemli bir yer tutmaktadır. Yukarıdaki özelliklere sahip öğrenciler yetiştirmeye uygun öğretim programları girişimciliğin oluşumunu ve gelişimini destekleyebilir. Ders dışı aktiviteler de öğrencilerin girişimci özelliklerinin gelişmesine destek olmaktadır. 2005 yılından itibaren dersler ile yaşam becerilerini ilişkilendiren ara disiplin kavramı öğretim programlarına eklenmiştir. Yeni öğretim programlarında yer alan ara temel beceriler ile disiplin kazanımları arasında “Girişimcilik” yer almaktadır. Girişimcilik becerisi ile öğrencilerde farkındalık yaratmak, duyarlılık geliştirmek, risk alma, yeniliklere açık olma, eleştirel düşünme ve cesaretli olma özellikleri kazandırılması amaçlanmaktadır (Eraslan, 2011: 86).

Gelişmiş ölkelerde yükselen bir eğilim olan girişimci kültür oluşturma stratejileri Türk Milli Eğitim Sistemi'nde de benimsenmiştir. Okul öncesinde işbirliği, paylaşım, becerilerin geliştirilmesi, ilköğretimde özgüven ve yeteneklerin geliştirilmesi, çalışma motivasyonunun oluşturulması gibi girişimci özellikleri destekleyen konular doğrultusunda eğitim verilmekte, öğrencilerin girişimcilik özellikleri geliştirilerek, girişimci bir toplum oluşturulmasına yönelik çalışılmaktadır. Girişimcilik dersinde; iş planı projesi geliştirilmesi, başarılı girişimcilerin öğrencilerle tanıştırılması birinci derecede önemsenmekte iken konferanslar, okuma parçaları ve örnek olay incelemeleri ikinci sırada yer almaktadır. Türkiye'de öncelikle mesleki alanlarda verilen girişimcilik eğitimi zaman içinde eğitimin tüm aşamalarında önemsenir hale gelmiştir (Küçük, 2009: 364).

İlkokul, ortaokul ve meslek lisesi özelliği göstermeyen liselerde “girişimcilik” ayrı bir ders olarak müfredatta bulunmamaktadır. Girişimcilik eğitimi öğretim programları içinde, öğrencilerin günlük yaşamlarında girişimcilik faaliyetlerini gerçekteştirebilmelerine yönelik gerekli bilgi ve becerilerin kazandırılması şeklinde, müfredatta gömülü olarak verilmeye çalışılmaktadır. Levent

Eraslan 2011 yılında yaptığı araştırmada; ilkokulda hayat bilgisi dersinde; girişimciliği destekleyen kazanımların, öğretim stratejileri, yöntem ve tekniklerinin bulunduğunu ortaya koymuştur (Eraslan, 2011: 89).

Ortaöğretimde “Girişimcilik” dersi 1995-1996 yılından itibaren Genel Girişimcilik Eğitim programları ile birlikte Ticaret Meslek Lisesi ve Çok Programlı Liselerin 2. sınıfında zorunlu, diğer meslek liselerinde ise seçmeli olarak okutulmaya başlanmıştır. Teknolojik Eğitimi Geliştirme Vakfı (TEGEV), girişimcilik eğitiminin liselerde verilmesi konusunda T.C. MEB ile birlikte önemli adımlar atmıştır (Çetindamar, 2002: 113). Bu çalışmalar sonucunda, Milli Eğitim Bakanlığı ve Yüksek Öğretim Kurumu'nun yürüttüğü Meslek Yüksek Okulları program çalışmalarında "Enerji Tasarrufu ve Girişimcilik" dersleri konularak, 15 dalda seçmeli ders olarak kabul edilmiştir. 2003 ders yılından itibaren geçerlidir. Ayrıca Anadolu Teknik Liselerinde 3'üncü ve 4'üncü sınıf ders programlarında girişimcilik dersleri müfredata alınmıştır. Son olarak, İstanbul, Bursa, İzmir, Denizli, Gaziantep ve Adana olmak üzere altı büyük sanayi merkezindeki Anadolu Teknik Liseleri ve Meslek Yüksek Okullarında, bölgenin oda yöneticileri ve belli sanayi firmalarının genel müdürleri ile çalışmalar yapılmaktadır (Çetinkaya Bozkurt, 2011: 53).

İlk etapta ticari yaşamın adlandırılması olarak düşünölen girişimcilik, bu çalışmada çok daha geniş anlamıyla incelenmiştir. Bu bağlamda girişimcilik, yenilik yapma, risk alma, plan yapabilme kabiliyetini içine alan bir süreç olarak düşünöldüğünde, Türkiye’de bazı özel okullarda uygulanan “Uluslararası Bakalorya Programı”nın da girişimcilik becerilerini geliştirmeye yönelik olduğu savunulabilir. Program eleştirel düşünmeyi geliştirme, “yaratıcılık - etkinlik - hizmet” çerçevesinde öğrencileri ilgi duydukları alanlarda proje oluşturmaya, kamu kuruluşlarında gönüllü hizmet vermeye yönlendirme özellikleri ile Türkiye’de girişimcilik eğitime katkı sağlamaktadır (<https://www.ibo.org/globalassets/digital-toolkit/other-languages/what-you-need-to-know-about-the-ib-tu.pdf>).

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen müfredatı uygulamakla görevli öğretmenlerin ders içerikleri, materyalleri, aktiviteleri, öğretim yöntemleri ve değerlendirme sistemlerinde sahip oldukları özgürlük dikkate alındığında ara disiplin kazanımları arasında yer alan girişimcilik becerilerini verebilecek öğretmenlerin yetiştirilmesi önemlidir. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Mesleki ve Teknik Eğitim Daire Başkanlığı’na bağlı okullarda görev yapan yönetici ve öğretmenlerin,

girişimciliğe dair mesleki niteliklerinin desteklemeye yönelik çalışmalar yapmaktadır. Bu amaca yönelik örneklerden biri Eskişehir ilköğretim okullarında rehber öğretmenlerin katılımının sağlandığı “Girişimcilik Bilim Kampı”dır. 2013 yılında MEB ile Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, TÜBİTAK işbirliği ile imzalanan protokol ile başlatılan “Öğretmenlik, Girişimcilik ve Liderlik Projesi” mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumlarında görevli yönetici ve meslek dersleri öğretmenlerine yöneliktir. Bu proje kapsamında Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü’ne bağlı kurumlardan toplam on beş bin yönetici ve öğretmenin eğitim alması sağlanmıştır (Altan, 2014: 51).

Girişimcilik olgusu liselerde derslerin yanı sıra çeşitli proje, aktivite ve öğrenci kulüpleri ile de yerleştirilmeye çalışılmaktadır. Böylelikle bir girişimcilik ekosistemi oluşturulması amaçlanmaktadır. Ayrıca çeşitli sivil toplum kuruluşları, dernekler de bu projelere katkı vermektedir (Odabaşı, 2006: 87-95). Bunlardan bazıları şunlardır:

- **Genç İnovasyon ve Girişimcilik Programı (GIGP)** :Türk Eğitim Derneği (TED) ve PH International ile ortaklaşa yürütülen GIGP, 2008 yılından bu yana Türk lise öğrencileri arasında yenilikçilik ve girişimciliğin gelişimi için destek sağlamaktadır. Girişimcilik eğitimi, karşılıklı değişim programları, sanal takım kurma ve çevrimiçi eğitim yoluyla Türkiye ve ABD'deki okulları bir araya getirerek birlikte girişimci projeler geliştirmeyi amaçlamaktadır.
- **Liselerde Girişimcilik Kulüpleri Projesi:** Liselerde girişimcilik kültürünün yaygınlaşmasına yönelik olarak 2011 yılında başlayan projenin hedef yaş aralığı 15 - 19 yaş grubu lise öğrencileridir.
- **Liseli Girişimciler Kulübü:** Ülkenin geleceği gençlerin lise yıllarından itibaren girişimcilik eğitimi almasını sağlayarak, geleceğin liderlerini yetiştirmeyi hedeflemektedir.
- **Girişimcilik Merkezleri Projesi:** Liseli Girişimciler Kulübü’nün dernek, vakıf ve çeşitli kurumların içerisinde “Girişimcilik Merkezleri” kurma projesidir.
- **Gençlik ve Girişimcilik Derneği:** Liseli Girişimciler Kulübü’nün faaliyetleri doğrultusunda kurulmuştur. Derneğin alt organları

“Üniversiteli Girişimciler Kulübü”, “Kadın Girişimciler Kulübü” ve “Yurtdışı Girişimciler Kulübü” dür.

- **Girişimcilik Otobüsü:** Girişimciliğe dair farkındalık yaratmak, öğrencilere girişimcilik ve kariyer planlaması eğitimleri vermek amacı ile oluşturulmuştur. Bir belediye otobüsü yenilenerek ileri teknoloji ile donatılmış sınıf haline getirilmiş, İstanbul’un Anadolu ve Avrupa yakasındaki lise ziyaretleri ile öğrencilerin girişimcilik kültürü ve inovatif düşünme yeteneği kazanmaları amaçlanmıştır.
- **Girişimci Gençler Derneği:** 2011 yılında İstanbul’da kurulan dernek, girişimci, katılımcı bir kültürle hareket eden bir gençlik ağı oluşturmak amacıyla.
- **Life Changer:** MetLife Emeklilik ve Hayat, Genç Başarı Eğitim Vakfı işbirliği ile lise öğrencilerini iş dünyası ile buluşturmayı, “girişimcilik ve sosyal inovasyon” konusuna dikkat çekmeyi amaçlayan “Life Changer” adlı sosyal sorumluluk projesi sürdürmektedir.
- **Genç İnovatif Girişimci Projesi:** TED Koleji’nin ABD Büyükelçiliği ile birlikte "Genç İnovatif Girişimci" projesi kapsamında düzenlediği yarışmada, ABD'den gelen öğrencileri ağırlayarak, öğrenciler arası bilgi paylaşımını sağladı.
- **Tekno-Girişimcilik Gençlik Merkezi:** Türkiye’nin ortaöğretim düzeyindeki ilk Teknogirişim merkezidir. İstanbul Kalkınma Ajansı (İSTKA) işbirliğiyle kurulmuştur. Öğrencilerin girişimcilik ve bireysel yaratıcılıklarının gelişimine katkı sağlamayı hedeflemektedir.
- **"Meslek Lisesi Öğrencileri Girişimci Oluyor" Projesi:** İstanbul Zeytinburnu Belediyesi tarafından geliştirilmiş ve yürütülmektedir. Gençlerin girişimcilik yeteneğini artırmayı hedeflemektedir. Ulusal Ajans'ın "Hayat Boyu Öğrenme Leonardo da Vinci Yenilik Transferi Programı" kapsamında da başarılı bulunarak hibe almaya hak kazanmıştır.
- **Okul İşyeri İlişkileri Kulübü:** Eğitimin iş yaşantısına yansımaları, iş yerleri tanıtımı, özellikleri, hizmetleri, hizmet birimleri bilgileri

öğrencilerle çalışılmaktadır.

- **Genç Girişimciler Kulübü:** Sürdürülebilirliğini yaratan kâr amacı güden bir şirket yaratmak amacındadır. Kulüp; şirketin yapısı, vizyonu ve misyonu, hisse satışları, üretimi ve / veya hizmeti, pazarlama ve tanıtım planı ve kaynak sağlayıcılarla ilgili düzenlemeleri yaparak, öğrencilere yaşayarak öğrenme olanağı sunmaktadır.
- **Değişimi Tasarlama “Design for Change”:** Daha iyi bir dünya için öğrencilerin fikirlerini ifade etmelerini ve hayata geçirmelerini sağlayamaya yönelik çalışmalar yapan küresel bir organizasyondur.
- **Kooperatifçilik Kulübü:** Girişimci kültüre katkı sağlama amacıyla görev bilinci ve sorumluluğu, işbirliği yapma alışkanlığı, birikimleri değerlendirme alışkanlığı kazandırma, aktif katılımı sağlama, gelir-giderleri kayıt altına alma, devreden malları tespit etme, kâr - zarar durumunu belirleyebilme, denetimi sağlama konularında öğrencilerin yaşayarak öğrenmelerini sağlamaktadır.
- **Destination Imagination (DI):** Amacı öğrencilere yaratıcılık, eleştirel düşünme, takım içinde çalışabilme, zamanı en iyi şekilde kullanma, kendilerine has yeteneklerini geliştirme ve problem çözme becerileri kazandırmaktır.

Günümüzde mezunlarını işlerini kurabilecek donanıma sahip, toplumda yeniliklere ve yeni fikirleri öncü olarak yetiştirmeyi amaçlayan üniversiteler çağdaş girişimcilik unsurlarını uygulamaları arasına almıştır. (Odabaşı, 2006: 95).

Şengel (2008); ülkelerin kalkınmasında, girişimcilik eğitiminin önemine değindiği çalışmasında, Anadolu Üniversitesi ve Bilecik Üniversiteleri’ndeki akademik birimlerde ön lisans ve lisans düzeyinde verilen girişimcilik dersinin, öğrencilerin inovatif iş fikrine ulaşmada olumlu etkileri olduğunu kanıtlamıştır. Girişimcilik eğitiminin gerekliliğini kanıtlayan bu araştırmalar, üniversitelerde girişimcilik eğitime yoğunlaşılmasını sağlamıştır.

Türk insanının diğer toplumlara göre daha girişimci olduğunun araştırmalarla kanıtlanması; Türkiye’de üniversite öğrencilerinin birer girişimci adayı olduklarını düşünerek, onları girişimci bilgi ve becerileriyle donatma, yaratıcılıklarını ortaya

koymalarını sağlamanın önemini ortaya çıkarmaktadır (Titiz, 1999).

Türkiye’de 2000’li yıllardan önce girişimcilik eğitimi üzerine yazılmış makale bulunmamaktadır. Bu alanda yapılan çalışmalarda son yıllarda artış görülmektedir. YÖK (Yüksek Öğretim Kurumu) ile KOSGEB işbirliğiyle üniversitelerin tüm bölümlerinde girişimcilik dersinin okutulmasına dair 22.02.2011 tarihinde imzalanan protokolde; “Girişimcilik” dersinin üniversitelerin tüm bölümlerinde, örgün eğitim programlarında zorunlu veya seçmeli ders olarak müfredata alınacağı kararlaştırılmıştır.(Arpacı, 2015: 140)

Türkiye’de ise girişimcilik eğitimi ancak son yıllarda girişimciliğin gelişmeye başlamasıyla verilmeye başlanmıştır. Türkiye’de girişimciliğin geç gelişmeye başlamasının nedenlerini ülkenin tarihsel ve sosyal gerçeklerinde ve kültürel yapısında aramak gerekir. Osmanlı toplumunu oluşturan milletler farklı etnik kökenlerden ve kültürlerden gelmekte idiler ve her milletin yoğunlaştığı uğraşı alanları/meslek grupları farklı idi. Azınlıkta bulunan Ermeniler, Yahudiler ve diğer milletler daha çok ticaretle uğraşırken çoğunluğu teşkil eden Türkler temel olarak tarım ve askerlik yapmakta idiler. Azınlıklar tehlike anında kolayca transfer edemeyecekleri yerleşik yatırımlar yerine kolay sermaye transferine imkân sağlayan ticaretle uğraşmayı tercih etmişlerdir (Aşkın, Nehir, Vural, 2011: 55-72). Savaş sonrası dönemde ise yerli halk, ticari faaliyetlere uyum sorunu yaşamıştır (Küçük, 2009: 364-369).

Türk toplumunda devletin herhangi bir kurumunda çalışmak her zaman daha fazla tercih edilmiştir. Türkiye’de devletin herhangi bir kurumunda iş bulanlar, toplumun çoğunluğu tarafından kendi işlerini kurmaya çalışanlardan daha çok saygı görürler. Türk toplumunun yönetim geleneğinde toplumdaki daha çok devlete öncelik verilir. Toplumun bütün kesimleri devletin topluma hizmet etmesini değil, toplumun devlete hizmet etmesi anlayışını benimserler. Bunun için Anadolu insanında girişimcilik ve risk alma kültürü, küreselleşen dünyanın gerektirdiği hız ve yoğunlukta gelişmemiştir (Gürdoğan, 2011: 97).

Türkiye’de girişimcilik özellikle 1980 yılından itibaren önemli gelişmeler kaydetmiştir. Bu gelişmelerde, 24 Ocak 1980 kararlarıyla yürürlüğe konan ekonomik gelişme konusundaki strateji değişikliği önemli yer tutmaktadır. Bu tarihte serbest piyasa ekonomisi sistemini ve bu sistemin en önemli aktörleri durumunda olan girişimciliği ve özellikle ihracata yönelik girişimciliği destekleme politikaları

devreye sokulmuştur. Bu dönemde girişimciliğin yaygınlaştırılması konusunda önemli gelişmeler kaydedilmiştir. 1980 sonrası uygulanan yoğun piyasa ekonomisi ve buna bağlı gelişen girişimcilik ortamlarında Türk insanının çok başarılı olabileceği fikri kabul görmeye başlamıştır. 1990'lara gelindiğinde Gümrük Birliği'ne girilmesiyle birlikte, uluslararası piyasalarda rekabet edebilmek için yabancı dil öğrenen ve dış pazarlarda efektif olarak mal satabilmek amacıyla bilgi sahibi olması gerektiğinin bilincinde olan yeni bir girişimci tipi oluşmaya başlamıştır. Kalite, verimlilik ve uluslararası pazarlama için gerekli olan ve rekabet gücünü arttıran teknolojik gelişmelere karşı duyarlı bir girişimci kesim ortaya çıkmıştır (Aşkın, Nehir, Vural, 2011: 69).

2000'li yıllar bilim ve teknolojiye çığır açan gelişimlere sahne olurken girişim ve girişimcilerin değeri tüm dünyaya paralel olarak ülkemizde de artmış, girişimciliği teşvik edici kararlar alınmış, girişimcilik eğitimleri yaygınlaştırılmış, halk bu konuda bilinçlendirilmeye çalışılmıştır.

Türkiye'de girişimciliğin gelişmesine paralel olarak girişimcilik eğitimi ve öğretimi gitgide yaygınlaşmaktadır. KOSGEB ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sanat ve Mesleki Eğitim Kursları (İSMEK) gibi resmi kuruluşların yanı sıra danışmanlık hizmeti veren özel kurumlar ve kurslar da girişimci adaylarına yol göstermek ve yardımcı olmak üzere eğitim vermektedirler. Bu kuruluşlardan KOSGEB birçok kurumla ortak uygulamalı girişimcilik eğitimleri vermektedir. KOSGEB uygulamalı girişimcilik eğitimleri kendi işini kurmak isteyen girişimcilerin bir iş planına dayalı olarak kuracağı işletmelerin başarı düzeylerini arttırmak amacıyla düzenlenmektedir (www.kosgeb.gov.tr).

Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri; KOSGEB birimleri tarafından düzenlenen, Ulusal ve uluslararası projeler kapsamında KOSGEB tarafından yürütülen, KOSGEB ile işbirliği içerisinde çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından düzenlenen eğitimler ve üniversiteler tarafından örgün eğitim kapsamında verilen girişimcilik dersleridir. Bu eğitimler, 24 saati atölye çalışmalarından oluşan toplam 70 saatlik eğitimler olup; genel katılıma açık ve ücretsizdir (Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri, 2015) (www.kosgeb.gov.tr).

Ayrıca, KOSGEB bünyesindeki İş Geliştirme Merkezleri (İŞGEM) ve AR-GE, İnovasyon ve Endüstriyel Uygulama Destek Programları KOBİ'lere (Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler) işletme geliştirme koçluğu yapmakta bilim ve

teknolojiye dayalı yeni buluşlara sahip KOBİ ve girişimcilerin geliştirilmesi, teknolojik fikirlere sahip teknogirişimcilerin desteklenmesi konularında yardım sağlamaktadır. Maliye Bakanlığı tarafından yürütülen kurslar da girişimci adaylarına girişimcilik eğitimi vermekte, sanayi deneyimi olan rehberler ile girişimciye teknik, ticari ve idari konularda destek sağlamaktadır (Girişimcilik Destek Programları, 2015) (www.kosgeb.gov.tr).

Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) tarafından da kuruma kayıtlı kişilere yönelik olarak kendi işlerini kurmalarına ve geliştirmelerine yardımcı olmak amacıyla verilen girişimcilik eğitim programları bulunmaktadır (Girişimcilik Eğitimi Programları, 2015) (www.kosgeb.gov.tr).

Türkiye girişimcilik eğitiminin ilkokuldan itibaren önemini kabul etmekte, tüm eğitim düzeylerinde öğrencilerin girişimcilik özelliklerini geliştirmeye yönelik çalışmalar yapmaktadır. Ancak üniversite düzeyinde girişimcilik eğitimi çalışmaları daha gerilere dayandığından üniversitelerde girişimciliğe yönelik eğitim ve uygulamalar diğer eğitim kademelerine göre daha ileri düzeydedir. Buna rağmen MEB-YÖK Programı kapsamındaki meslek yüksekokullarında ve başta iktisadi ve idari programları ile mühendislik bölümlerinde girişimcilik eğitimi verilmektedir. Meslek Yüksekokullarında İnşaat, Bilgisayar Teknolojisi ve Endüstriyel Elektronik gibi teknik; Büro Yönetimi, Sekreterlik ve İşletme gibi iktisadi ve idari programlar, bölümlerinde ise Girişimcilik ve Küçük İşletme Yönetimi adıyla, haftalık 2 veya 4 kredi ve dönemlik olarak verilmektedir (Küçük, 2009: 364).

İşletme bölüm ve / veya fakülteleri haricinde genellikle girişimcilik dersleri devlet ve vakıf üniversitelerinde ön lisans, lisans ve lisansüstü düzeyde ağırlıklı olarak seçmeli olarak okutulmaktadır. Seçmeli olarak verilen girişimcilik dersleri son derece sınırlı kalmaktadır. Son yıllarda bazı üniversitelerde girişimciliğe dair müstakil bölümler açılmaya başlanmıştır. 80-90 kredi ile mezun olunan ön lisans programlarından, bir öğrencinin ön lisans eğitimi boyunca alabileceği girişimcilik içerikli derslerin kredi toplamı ortalama 3-4 arasındadır (Soylu, Kepenek, 2008: 461). Bu kredi toplamı üniversitelerimizde de verilen girişimcilik eğitiminin yetersiz düzeyde olduğunu ortaya koymaktadır.

Girişimcilik dersi, iktisadi ve idari programlara göre ön lisans düzeyinde teknik programlarda daha fazla sayıdadır. Ön lisans düzeyinde girişimcilik dersinin en fazla olduğu bölüm İşletme Yönetimi, teknik programlarda ise Bilgisayar

Teknolojisi ve Programcılığı bölümüdür. Lisans düzeyinde girişimcilik dersi sayısı en fazla İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri'ndedir. Dikkati çeken Veterinerlik, Fen Edebiyat, Eğitim Bilimleri ve Ziraat Fakülteleriyle Beden Eğitimi Spor Yüksekokulu'nda girişimcilik dersinin olmasıdır. Öne çıkan ders isimleri; "Girişimcilik, Girişimcilik ve Küçük İşletme Yöneticiliği"dir. (Yelkikalan ve ark., 2010: 57)

Eğitimin verilmesi yetmemekte, içeriğinin de düzenlenmesi gerekmektedir. Türkiye'deki üniversitelerde girişimcilik derslerinin dünya üniversitelerinden farklı olduğu, lisanstan öte mesleki eğitim veren ön lisans programlarında toplandığı tespit edilmiştir. Türkiye'deki üniversitelerin girişimcilik eğitimlerine ilişkin ders içeriklerinin kapsamı dünya üniversitelerine kıyasla daha az kapsamlıdır. Girişimci özellikleri, başarı ve başarısızlık faktörleri, küçük işletmelerin güçlü ve zayıf yönleri, sorunları ve çözüm yolları, ekonomik ve sosyal sisteme katkıları gibi konular, girişimcilik derslerinin kapsamı içindedir. (Yelkikalan ve ark., 2010: 52)

Yine üniversitelerde "Genç Girişimci Geliştirme Programı" uygulanmakla birlikte bazılarında da "Girişimcilik Eğitim ve Araştırma Merkezleri" aracılığıyla öğrencilerin girişimci özelliklerini geliştirmeye yönelik çalışılmaktadır (Gürol, Aydınlık, Atsan, 2008). Türkiye üniversitelerinde lisans düzeyine ek olarak İşletme Yüksek Lisans (MBA) programlarında girişimcilik dersleri seçmeli olarak sunulmaktadır.

Veri toplama sürecine 227 kurumun katıldığı TÜBİTAK'ın hazırladığı endeks sonuçlarına göre Türkiye'deki "**Girişimci ve Yenilikçi Üniversite Endeksi 2017**" sonuçları şöyledir:

- 1 Sabancı Üniversitesi
- 2 Orta Doğu Teknik Üniversitesi
- 3 Gebze Teknik Üniversitesi
- 4 İstanbul Teknik Üniversitesi
- 5 Boğaziçi Üniversitesi
- 6 İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi
- 7 Koç Üniversitesi
- 8 İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü
- 9 Özyeğin Üniversitesi
- 10 Yıldız Teknik Üniversitesi

- 11 TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi
- 12 Abdullah Gül Üniversitesi
- 13 Atılım Üniversitesi
- 14 Ege Üniversitesi
- 15 Gaziantep Üniversitesi
- 16 Hacettepe Üniversitesi
- 17 Selçuk Üniversitesi
- 18 Erciyes Üniversitesi
- 19 Anadolu Üniversitesi
- 20 Uludağ Üniversitesi
- 21 Gazi Üniversitesi
- 22 İzmir Ekonomi Üniversitesi
- 23 Yeditepe Üniversitesi
- 24 Kocaeli Üniversitesi
- 25 Sakarya Üniversitesi
- 26 İstanbul Şehir Üniversitesi
- 27 Pamukkale Üniversitesi
- 28 Ankara Üniversitesi
- 29 Yaşar Üniversitesi
- 30 Dokuz Eylül Üniversitesi
- 31 Çukurova Üniversitesi
- 32 İstanbul Üniversitesi
- 33 Mersin Üniversitesi
- 34 Çankaya Üniversitesi
- 35 Düzce Üniversitesi
- 36 Akdeniz Üniversitesi
- 37 Karadeniz Teknik Üniversitesi
- 38 İstanbul Bilgi Üniversitesi
- 39 Dumlupınar Üniversitesi
- 40 Bursa Teknik Üniversitesi
- 41 Hasan Kalyoncu Üniversitesi
- 42 MEF Üniversitesi
- 43 Bahçeşehir Üniversitesi

- 44 Işık Üniversitesi
- 45 Süleyman Demirel Üniversitesi
- 46 Gaziosmanpaşa Üniversitesi
- 47 Türk Hava Kurumu Üniversitesi
- 48 Namık Kemal Üniversitesi
- 49 Fırat Üniversitesi
- 50 Marmara Üniversitesi

(https://www.tubitak.gov.tr/sites/default/files/1095/2017_gyue_siralama.pdf)

Türkiye gerek üniversite düzeyinde gerek lise düzeyinde gerekse kurslarla girişimcilik ve yenilikçiliğe önem göstermektedir.

Türkiye’de iktisadi ve idari bilimler fakültelerinin işletme bölümleriyle meslek yüksekokullarında yer alan işletmecilik programlarında yer verilen girişimcilik eğitimlerine ilişkin ders içeriklerinin dünya üniversitelerine kıyasla daha az kapsamlı ve birbirinin benzeri şekilde tasarlandığı tespit edilmiştir. Ayrıca Türkiye özelinde farkındalık oluşturarak, üniversiteleri girişimcilik ekosistemine dahil etmek amacıyla TÜBİTAK tarafından 19 hafta süren MEB Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü Öğretmenlik, Liderlik ve Girişimcilik Eğitimi, İstanbul Üniversitesi Girişimcilik Eğitici Eğitimi, İstanbul Üniversitesi En Yenilikçi ve Girişimci Üniversite Endeks Çalıştayı (TEYDEB) 1512 1. Dönem Fon Almaya Hak Kazanan Girişimciler için Teknogirişim Eğitimi, Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Tarafından Seçilen ve Silikon Vadisine Gönderilen Teknogirişimcilere Yönelik Yatırıma Hazırlık Eğitimleri yükseköğretim kurumlarına yönelik olarak düzenlenmektedir.

(<http://tusside.tubitak.gov.tr/tr/yetkinliklerimiz/egitim-tasarimi/Girisimcilik-Akademisi>).

Üniversitelerde girişimcilik eğitimi adına uygulanan farklı yöntemlerden biri de özel sektörün desteğinin alınmasıdır. Bu desteğe L’Oreal Türkiye ile Boğaziçi Üniversitesi işbirliğinde gerçekleştirilen “Girişimcilik Dersi” örnek olarak gösterilebilir. Ayrıca üniversitelerin girişimcilik eğitimine katkılarında lisans öncesi eğitim kademelerinde girişimcilik eğitimini yaygınlaştırma amacıyla yürüttükleri projeler gösterilmektedir. Bunlara örnek olarak; Okan Üniversitesi ”Liseli Gençler Sosyal Girişimcilik Proje Yarışması”, Akdeniz Üniversitesi - Milli Eğitim Müdürlüğü işbirliği ile “Başarılı Girişimcilik Öyküleri”nin lise öğrencileri ile

paylaşılması gösterilebilir (<http://www.loreal.com.tr/medya/kurumsal-basin-bultenleri/bogazici-universitesiogrencilerine-girisimcilik-dersi-destegi-loreal-turkiyeden-5825.htm>).

Girişimciliğin gelişiminde üniversitelerin girişimci bir yapıya kavuşmaları kadar bu üniversitelerde girişimcilik eğitimlerinin yaygınlaşması ve mezunların girişimcilik özelliklerinin geliştirilmesi de önemli olmaktadır. Girişimcilik eğitimi, pazarın bazı beklentilerini karşılamada önemli bir sorumluluğa sahip olduğundan üniversitelerin girişimcilik eğitimine ilişkin çalışmalarının ciddiyle tasarlanması ve uygulamaya dönük geliştirilmesi gereği belirlemektedir (Bulut, Aslan, 2014: 1-20).

Girişimcilik eğitimi, yaygın eğitim kurumlarının yanı sıra örgün eğitim kurumları tarafından da verilmeye başlanmıştır. İlk önce üniversiteler tarafından verilmeye başlanan girişimcilik eğitimi, günümüzde orta öğretim kurumlarına kadar inmiş, ortaokul düzeyinde dahi girişimcilik kafa yapısı ve becerileri kazandırmaya yönelik faaliyetlere yer verilmeye başlanmıştır. Bu çalışmada örgün eğitimin son aşaması olan üniversitelerde verilmekte olan girişimcilik eğitimi ayrıntılı olarak incelenmeye çalışılmıştır.

2.2.1. KOSGEB ve Girişimcilik Eğitimi

2.2.1.1. KOSGEB'in Tanımı

Ülkenin ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanmasında küçük ve orta ölçekli işletmelerin payını ve etkinliğini artırmak, rekabet güçlerini ve düzeylerini yükseltmek, sanayide entegrasyonu ekonomik gelişmelere uygun biçimde gerçekleştirmek amacıyla, küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı kurulmuştur. Kuruluşun kısa adı KOSGEB'dir (www.kosgeb.gov.tr)

2.2.1.2. KOSGEB 'in Kuruluşu ve Amacı

- a) Sanayide, Araştırma ve Geliştirme faaliyetlerinin desteklenmesi ve faaliyetlerin uygulanması için Teknoloji Merkezleri, Teknoparklar, Danışmanlık Merkezleri, Enstitüler ve benzeri birimlerin kurulmasını sağlamak,

- b)** Üniversiteler ile Kamu ve Özel araştırma kurumlarındaki Bilim ve Teknoloji altyapısından işletmelerin yararlanmasını sağlamak, sanayi ve üniversite işbirliğini kuvveti güçlendirmek,
- c)** Teknoloji düzeyini yükseltmek üzere, mevcut teknolojik bilgilere erişmek ve yeni teknolojik bilgiler üretmek, erişilmiş ve üretilmiş bilgileri yaygınlaştırmak,
- d)** Üniversite ve Araştırma Merkezlerinin imkânlarından yararlanarak yeni ve ileri teknolojiye dayalı bilgilerin derlendiği, değerlendirildiği, geliştirildiği ve uygulamaya yönelik üretime hazır hale getirilerek işletmelerin kullanımına sunulduğu Teknoloji Merkezleri ve Teknoparkları kurmak ve kurdurtmak,
- e)** İşletmelerin planlı yönetim anlayışına, modern ve çağdaş işletmecilik düzeyine kavuşturulmalarını teminen değişik sektörlerde yatırımları yönlendirmek üzere proje profillerini uygulayacak, atıl kapasiteleri değerlendirecek, verimliliği artıracak; modernizasyon, üretim, yönetim, pazarlama, enformasyon ve teknoloji adaptasyonu gibi konularda kapsamlı “Teknik Yardım ve Destek Programı ve Projeleri”ni gerçekleştirecek İhtisas Merkezlerini kurmak ve kurulmasını sağlamak,
- f)** İşletmelerin uluslararası düzeyde mal üretmeleri ve daha modern işletmeler haline gelmelerini teminen gerekli yardımda bulunmak, sanayi rehabilitasyonu için gerekli düzenlemeleri yürütmek; sanayi ürünlerini çeşitlendirecek, yan sanayi ilişkilerini geliştirecek şekilde; malzeme bilgisi, tasarım, prototip imalat, imalat usul ve işlemlerinin seçimi, takım aparat kullanımı, bakım-onarım planlaması ve iş temini gibi işyerinde ve uygulamalı olarak aktif danışmanlık hizmetlerini verecek olan Danışmanlık Merkezleri tesis etmek ve bu işletmelerin ortak istifadesine yönelik olarak malzeme test ve analiz ile mamul madde fiziki ölçümleme laboratuvar ve atölyelerini kurmak ve kurulmasını sağlamak,
- g)** Hizmet merkezlerinde görev alacak elemanların, özel ihtisas konularında eğitimini teminen eğitim uzmanlarının yetiştirilmesi, yaygın eğitim programlarının düzenlenmesi, işletmelerin eğitim ihtiyaçlarının tespiti ve gerekli eğitimlerinin sağlanması ile ilgili Uygulamalı Teknik Eğitim Merkezleri’ni kurmak,

- h) İşletmelerin yatırım, üretim, yönetim ve planlama konularında bilgi ve beceri yönünden güçlenmeleri ve gelişmelerini sağlamak,
- ı) İşletmelerin pazarlama sorunlarına çözümler aramak; işletmelerin yurtiçi ve yurtdışı pazarlarda rekabet edebilir düzeye gelmelerini teminen gerekli çalışmaları yürütmek ve konuya ilişkin danışmanlık hizmetlerini en verimli bir biçimde organize etmek,
- i) Girişimcilik kültürünün ve ortamının geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için gerekli tedbirleri almak, bu kapsamda girişimleri ve girişimcileri desteklemek,
- j) İşletmeler arası işbirliğini geliştirmek, yerli veya yabancı sermaye katkısı ile gerçekleştirilecek ortak yatırımların oluşturulmasını ve yaygınlaştırılmasını desteklemek, yatırım ortamının iyileştirilmesi için gerekli tedbirleri almak ve destekleri sağlamak (www.kosgeb.gov.tr).

2.2.1.3. KOSGEB'in Girişimcilik Destek Programları

Program ile ekonomik kalkınma ve istihdam sorunlarının çözümünün temel faktörü olan girişimciliğin desteklenmesi ve yaygınlaştırılması, başarılı ve sürdürülebilir işletmelerin kurulması, girişimcilik kültürünün yaygınlaştırılması, İş Geliştirme Merkezleri'nin kurulması ile girişimciliğin geliştirilmesi, istihdamın artırılması ve yerel dinamiklere dayalı girişimciliğin desteklenmesi amaçlanmaktadır. Program KOSGEB Faaliyet Raporu'na göre, (2015: 11);

- Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi,
- Yeni Girişimci Desteği,
- İş Geliştirme Merkezi (İŞGEM) Desteği,
- İş Planı Ödülü,

uygulamalarından oluşmaktadır.

(https://www.kosgeb.gov.tr/Content/Upload/Dosya/Mali%20Tablolar/Faaliyet%20Raporları/KOSGEB_2015_Yılı_Faaliyet_Raporu.pdf)

Uygulamalı girişimcilik eğitimleri, ülkede girişimcilik kültürünün yaygınlaştırılması ve başarılı işletmelerin kurulması genel hedefine uygun olarak; girişimcilerin iş kurma ve yürütme konularında bilgi ve beceri sahibi olmaları, bu süreçte kendi rol ve sorumluluklarının farkına varmaları ve kendi iş fikirlerine

yönelik iş planı hazırlayabilecek bilgi ve deneyim kazanmaları amacıyla düzenlenir.

Bu kapsamda düzenlenecek eğitimler;

- KOSGEB Birimleri tarafından düzenlenen Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri,
- Ulusal veya uluslararası projeler kapsamında, KOSGEB tarafından yürütülen Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri,
- Kurum/kuruluşlar tarafından düzenlenen ve KOSGEB tarafından onaylanan Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri/Girişimcilik Programları,
- Yükseköğretim veya Ortaöğretim Kurumları tarafından örgün eğitim kapsamında verilen ve KOSGEB tarafından onaylanan girişimcilik dersleridir.

Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri, e-eğitim olarak elektronik ortamda da gerçekleştirilebilir. Elektronik ortamda gerçekleştirilecek eğitimlere ilişkin; kapsam, yöntem, içerik, süre vb. hususlar işbirliği yapılan kurum/kuruluşlar ile birlikte Başkanlıkça belirlenir.

Uygulamalı Girişimcilik Eğitiminin hedef kitlesi kendi işini kurmak isteyen gerçek kişiler olup eğitimler genel katılıma açık olarak düzenlenebileceği gibi, genç girişimci, kadın girişimci engelli girişimci ve öğrenci gibi belirli bir hedef gruba yönelik olarak da yapılabilir.

Ülkemizde girişimcilik eğitimlerinin devlet desteğiyle yaygınlaştırılarak girişimci adayların bu eğitimlerden en iyi şekilde faydalanmasını sağlamak toplumdaki bireyleri cesaretlendirerek iş kurmaya yönlendirebilir. Hem işsizlik oranının azalmasında hem de refah seviyesinin arttırılmasında önemli bir yere sahip olan girişimci bireylerin bu desteği en iyi şekilde anlayarak iş fikirlerini uygulamaya koyması ekonomik açıdan da önemlidir diyebiliriz (Mutlu, 2014: 6).

Bu desteğin amacı, kendi işini kurmak isteyen girişimci adaylarına iş kurmadan önce yapılması gerekli olan faaliyetlerin belli bir programı dahilinde anlatılması olarak açıklanabilir. KOSGEB'in Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi programı'ndan yararlanmak isteyen girişimci adaylarının izlemesi gereken yolları baz alan bu eğitim programı doğrultusunda; iş fikri bulma ve geliştirme, pazar

araştırması yapma, iş planı yazma, iş yönetimine, rekabet koşullarındaki davranışlara kadar birçok konuda bilgi verilmektedir (Bozkurt, Aslan, Göral, 2011: 49).

KOSGEB'in "Girişimcilik Destek Programları Uygulama Esaslarının" 7. maddesinde: Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi, aşağıda belirtilen 4 (dört) ana modülden oluşan en az 32 (otuz iki) ders saatini içeren sınıf içi ders ve atölye çalışmalarını içerir (KOSGEB, Girişimcilik Destek Programları Uygulama Esasları:1 2016: 3).

(<https://www.kosgeb.gov.tr/Content/Upload/Dosya/Giri%C5%9Fimcilik%20Destek%20Program%C4%B1%20Uygulama%20Esaslar%C4%B1%2013.05.2016.pdf>)

Modül 1: Girişimcilik özelliklerinin sınanması, iş fikri geliştirme ve yaratıcılık egzersizleri ile sorumlu girişimcilik kavramı ve tecrübe paylaşımı,

Modül 2: İşletme kavramı, işletme fonksiyonları, türleri, kuruluş şekilleri, mali ve hukuki sorumluluklar,

Modül 3: İş planı kavramı ve öğeleri (pazar araştırma, pazarlama planı, üretim planı, yönetim planı, finansal plan),

Modül 4: İş modeli ve iş planına yönelik atölye çalışmaları.

KOSGEB tarafından verilen Uygulamalı Girişimcilik Eğitimlerine olan ilgi son yıllarda bir hayli artmıştır. Bu eğitime olan katılımın artmasının, istihdamının iyileşmesine etkisi olduğu söylenebilir. Eğitimlere ücretsiz olarak katılabilen girişimci adaylarına destek tutarı, destekten yararlanma koşulları ve iş planının nasıl yazılması gerektiği konusundaki bilgiler aşama aşama anlatılmaktadır. Bu eğitimler sonucunda iş yaşamına atılma konusunda motive olan girişimci adayları iş kurma konusunda daha cesaretli davranabilmektedir (Uluköy, 2013: 87).

2.3. Dünyada ve Türkiye'de Girişimcilik Eğitimi İle İlgili Araştırmalar

Francis Walker tarafından 1876 yılında yazılan "The Wages Question" kitabı ABD'de bir akademisyen tarafından yazılmış ve girişimciliği konu alan ilk kitaptır. Walker, 1884 yılında yazdığı "Political Economy" kitabında ise konuyu daha geniş olarak ele almıştır (Katz, 2003: 286).

ABD'de 1887 yılında kabul edilen 'Hatch Act' isimli kanun ile üniversitelere tarımsal alanda araştırmalar yapmaları için 15000\$ verilmiştir. Bu fonla kurulan tarım araştırma merkezleri modern üniversitelerdeki kuluçka merkezlerinin ilk

örnekleri sayılmaktadır. Bu yasa ile üniversitelerin, özellikle devlet tarafından tahsis edilen arazilerde kurulmuş olan üniversitelerin, bünyesinde tarım ve hayvancılık araştırma merkezleri olması bu merkezlerde tarımın ve hayvancılığın iyileştirilmesi için çalışmalar yapılması öngörülmüştü. 1893 yılında bu tarım araştırma merkezlerinin sayısı 49'a çıkmıştır (Chandler, Powell, 2018: 26).

1911 yılında "The Theory of Economic Development" kitabının yazarı Joseph Shumpeter'in ABD'ye gelip Columbia Üniversitesinde ders vermeye başlamasıyla atılan girişimcilik eğitimi adımını, 1915 yılında F.W. Taussig tarafından yazılan ve günümüzün Amerikan girişimcilik tanımının temelini oluşturan, girişimciliğin sadece yenilikten ibaret olmadığını refahın yükselmesinde de rol oynadığını savunan "Principles of Economics" kitabı izlemiştir. 1921 yılında Frank Knight, Amerikan girişimcilik sürecini tanımladığı "Risk, Belirsizlik ve Kar" kitabını yazmıştır (Katz, 2003: 286).

1941 yılında Amerikan senatosu tarafından küçük işletmelerin sorunlarını incelemek üzere oluşturulan komite 1942 yılında küçük işletmelerin korunması ve geliştirilmesi ile ilgili önerilerde bulunmuştur. Bu önerilerin arasında küçük işletmecilere eğitim vermek ve yenilikler yapmalarını sağlamak üzere üniversitelerin kaynaklarından yararlanma önerisi de bulunmakta idi (Katz, 2003: 286).

Amerika'da bu gelişmeler yaşanırken ilk sistematik girişimcilik eğitimi 1938 yılında Japonya'da Kobe Üniversitesinde Profesör Shigeru Fuji tarafından başlatılmıştır (Mazzarol, 2014). Ardından 1947 yılında Harvard Üniversitesinde Myles Mace tarafından bu konudaki ilk yüksek lisans dersi açılmıştır. "Yeni Girişimlerin Yönetimi" adını taşıyan bu ders 188 öğrenci tarafından alınmıştır. Daha sonra 1953 yılında New York Üniversitesinde Peter Drucker tarafından verilmeye başlanan girişimcilik eğitime yönelik dersleri Illinois Üniversitesinde verilen dersler izlemiş ve girişimcilik eğitimi gerek ders gerekse kurs şeklinde gittikçe daha fazla sayıda üniversite tarafından verilmeye başlanmıştır (Top, 2006: 107).

1970 yılında 16 işletme okulunda girişimcilik programı bulunmaktayken bu sayı 1980'lerin başında 300'ü aşmış, 1990'larda 1050 okula ulaşmış, 2000'li yıllarda ise 1500'ü geçmiştir (Seymour, 2001). 2003 yılı itibarıyla 1600 okulda girişimcilik dersi okutulmaktaydı (Kuratko, 2003: 3-10).

Avrupa'da ise bazı okullar girişimcilik alanında çalışmalar yaptı ise de girişimciliğin ders olarak okutulmaya başlanması ancak 20 yıl kadar öncesine dayanır (Wilson, 2008: 119-138). Eğitim alanındaki faaliyetler girişimciliğin diğer alanlarındaki faaliyetlerle paralel bir gelişim göstermiştir. Yüksek öğretimde yeniden yapılanarak bir “Avrupa Yükseköğretim Alanı” yaratmayı hedefleyen Bologna Süreci yaratıcılığı ve yenilikçi düşünmeyi gerektiren faaliyetleri teşvik ederek girişimciliğin gelişmesinde rol oynamıştır. Sürecin hedeflerinden biri Avrupa Yüksek Öğretim Alanı ile Avrupa Araştırma Alanı arasında bir sinerji yaratmaktır (Bologna Süreci, 2011).

Uzakdoğu'da da, özellikle Japonya ve Hindistan'da, girişimcilik eğitimi konusunda çabalar dikkat çekmektedir. Pek çok Japon üniversitesi yeni iş teorileri ve problem çözme konularında eğitimler vermektedir. Bu eğitimlere paralel olarak Japonya'da 1992 yılından bu yana özellikle girişimcilik ve girişimcilik ruhunu geliştirme konusuna odaklanılarak sürekli ve sistematik eğitimler verilmektedir (Top, 2006: 51).

Peter Drucker (1985) girişimciliğin sihirli ya da gizemli bir olgu olmadığını ve genlerle ilgili bir şey de olmadığını, bir disiplin olduğunu ve diğer tüm disiplinler gibi öğretilebileceğini savunmuştur (Çiftçi, Tozlu, Akçay, 2014: 77-79).

Kuratko (2005) “Girişimcilik Eğitiminin Ortaya Çıkışı, Gelişimi, Eğilimler ve Çözüm Bekleyen Zorluklar” başlıklı makalesinde girişimciliğin son 30 yılda dünyanın gördüğü en etkili ekonomik güç olarak ortaya çıktığını ve girişimciliğin yaygınlaşmasının girişimcilik eğitiminin de yaygınlaşmasını beraberinde getirdiğini belirtmektedir. Kuratko'ya göre 21.yy'da girişimcilik eğitiminin gelişimine taban oluşturan kaynaklar şunlardır:

- Bu konudaki yayınlar: Dergiler, ders kitapları, girişimcilerin biyografileri, konferanslar, hükümet tarafından yaptırılan araştırmaların sonuç raporları
- Girişimcileri takip etmek: Girişimcilerle yapılan röportajları, araştırmaları, vaka çalışmalarını inceleyerek onların özellikleri, kişilikleri, eğilimleri hakkında bilgi sahibi olmak ve bu bilgilerden genellemeye gitmek.
- Girişimciler tarafından verilen konferanslar ve yapılan sunular.

Katz 2003 yılında ABD'de toplam 1600 üniversite ya da yüksek okulda 2200 girişimcilik dersi açıldığını, 44 girişimcilik dergisi çıkarıldığını ve 100'den fazla

girişimcilik merkezi olduğunu belirtmiştir (Kuratko, 2003: 17). Ayrıca Kuratko'nun makalesinde yer verdiği diğer çalışmalar aşağıda özetlenmiştir:

Gorman, Hanlon ve King (1997: 63) tarafından girişimcilik eğitimi hakkında yazılan makaleler taranmış ve bu konuda yapılan deneysel çalışmaların çoğunda girişimciliğin eğitim yoluyla öğretilbileceği en azından girişimcilere cesaret verilebileceği sonucuna ulaşılmıştır (Kuratko,2003: 12).

Plaschka ve Welsch (1990) girişimciliğin eğitim yoluyla öğretilip öğretilmeyeceği sorusunun artık eskide kaldığını ve artık asıl cevaplanması gereken sorunun, "Ne öğretilmeli? Nasıl öğretilmeli?" sorusu olduğunu ileri sürmüştür.

Katz (2003) girişimcilik eğitiminin en kapsamlı tarihsel incelemesini yapmıştır. Katz geçmişi 1876 yılına kadar giden ekonomik ve tarımsal yazınları ve deneyimleri ele alarak incelemesine başlamıştır. Ancak bazı araştırmacılar girişimcilik derslerinin başlangıç noktası olarak 1947 yılında Harvard Üniversitesinde verilmeye başlanan "Küçük işletmelerin Yönetimi" dersini kabul etmektedirler. Girişimcilik alanında ilk yüksek lisans programı 1971'de, lisans programı ise 1972'de Güney Kaliforniya Üniversitesi'nde başlamıştır.

Katz, 1980'lerin başında girişimcilik dersi veren üniversitelerin sayısının 300 civarında olduğunu, bu sayının 1990'lı yıllarda 1050 üniversiteye çıktığını, bu nedenle girişimcilik eğitiminin 1980'li yıllarda patlama yaşadığının söylenebileceğini belirtmektedir (Katz, 2003: 283-290).

Ronstadt (1987) girişimcilik programları sayesinde girişimci olmak isteyenlerin konunun zorluklarından ve karşılaşılabilecek engellerden haberdar olacaklarını ve bunların üstesinden gelme konusunda hazırlıklı olacaklarını söylemiştir. Ronstad girişimcilik eğitimi için iki yöntem önermiştir (Ronstadt, 1987: 37-53):

- **Yapılandırılmış-Yapılandırılmamış:** Bu alandaki mevcut bilgi ve uzmanlığı kullanmanın yöntemleri. Bunlar konferanslar, vaka çalışmaları, fizibilite planlarıdır.
- **Girişimsel know/how, know/who:** Girişimcinin başarısı ne bildiğine değil, kimi tanıdığına bağlıdır. Etkin bir programda girişimci adaylarına sadece bilgi verilmekle kalınmaz, başarıya ulaşmalarını kolaylaştıracak bir ağ kurabilmeleri için farklı kişilerle çalışma imkânı da sağlanır.

Robinson ve Hayes 1991'de en az 10000 öğrencisi olan üniversitelerde bir

araştırma yapmış ve girişimcilik eğitimindeki gelişmeleri tespit etmeye çalışmışlardır. Robinson ve Hayes girişimcilik eğitiminin büyük bir aşama kaydettiğini ancak araştırmaları ile ortaya çıkan birkaç zayıf nokta bulunduğunu belirtmişlerdir. Tespit ettikleri zayıf noktalardan birisi programların derinlikten yoksun olmasıdır. Daha fazla büyüme yeni programların mevcut girişimcilik eğitim sistemine uyarlanması ve sistem tarafından beslenmesi ile mümkün olabilecektir (Robinson ve Hayes, 1991: 41-52).

Vesper ve Gartner (1997: 403-410) yaptıkları araştırmayla; girişimcilik konusunda fakülte yayınlarının artması, girişimciliğe toplumun dikkatinin çekilmesi, öğrencilerin girişimcilik kurslarına katılımının artırılmasını üniversitelerdeki girişimcilik eğitiminin önemli kıstası olarak belirlemiştir.

Üniversitede verilen girişimcilik eğitiminin iş hayatında etkilerini gösteren deneysel bir çalışma Galloway ve Brown (2002: 398-405) tarafından yapılmıştır. Çalışmada üniversite eğitimleri süren ve üniversiteden mezun olan kişilere bir telefon anketi uygulanmıştır. Girişimcilik merkezinden bir programa kayıt olan ve hiçbir girişimcilik çalışmasına katılmayan kişilerin belirlendiği bu ankette girişimcilik hırsı ve istekliliğinin artmasında girişimcilik eğitimlerinin etkili olduğu ortaya koyulmuştur.

Solomon, Duffy ve Tarabishy, 2002 yılında girişimcilik eğitimi konusunda etraflı bir araştırma yapmışlar ve girişimcilik eğitiminin esas amacının tipik bir işletme eğitiminden farklı olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Onlara göre iş kurmak, bir işi başlatmak, işletme yönetiminden farklı olan bir faaliyettir. Girişimcilik eğitimi müzakere etme, liderlik etme, yeni ürün geliştirme, yaratıcı düşünme, teknolojik gelişmelere uyum gösterme becerilerini kazandırabilecek derslerden oluşmalıdır. Solomon, Duffy ve Tarabishy 'e göre girişimcilik eğitiminde önemli kabul edilen diğer alanlar şunlardır (Solomon, Tarabishy, Duffy, 2002: 65-86):

- Girişimcilik Bilinci ve Farkındalığı,
- Risk Sermayesi Kaynakları,
- Fikir Koruma,
- Belirsizlik Toleransı,
- Girişimsel Kimlik Özellikleri.

Aynı araştırmacılar girişimcilik eğitiminde kullanılan yöntemleri şu şekilde

sıralamışlardır:

- İş planı yazma
- Öğrencilerin iş kurma çalışmaları yapması
- Girişimcilere danışma
- Bilgisayar simülasyonları kullanma
- Girişimcilerle röportaj yapma
- Çevreyi inceleme
- Vaka Çalışmaları / Yaşanmış Vaka İncelemeleri
- Geziler yapma; filmler ve videolar izleme

Söz konusu yöntem ve yaklaşımlar pazardaki ve beklentilerdeki değişimlere ve gelişmelere paralel olarak değişebilmektedir.

Alberti, Sciascia ve Poli 2004 tarihli “Girişimcilik Eğitimi: Süregelen Bir Tartışma Hakkında Notlar” isimli makalelerinde girişimcilik eğitimi üzerine farklı araştırmacıların görüşlerine yer vermiş ve 1980’li yıllara kadar girişim ve küçük işletme terimlerinin aynı anlamda kullanıldığını, bunun da büyük ölçüde her iki alanda yapılan araştırmaların iç içe geçmiş olmasından dolayı olduğunu belirtmişlerdir. Girişimcilik Eğitiminin ilk kez 1938 yılında Kobe üniversitesinden Shigeri Fijii tarafından başlatıldığını belirten çalışmada, bu eğitimin hükümetler, kişiler ve iş dünyası tarafından talep edildiğinin altı çizilmiştir. Daha sonra girişimcilik eğitiminin hedefi, hitap ettiği kesim, ders içeriklerinin ve öğrenme yöntemlerinin ne olması gerektiği üzerinde durulmuştur. Son bölümde girişimcilik eğitimi ve eğitimin çıktılarının nasıl değerlendirilmesi gerektiği konusu üzerinde durulmuş ve girişimcilik eğitiminin 5 ana boyutu belirtilmiştir. Bu boyutlardan hedef ve katılımcılar boyutu üzerlerinde sadece fikir belirtildiği ve herhangi bir yorum yapılmadığı için kapalı, içerik, yöntemler ve değerlendirme boyutları ise araştırmacıların tam olarak fikir birliğinde olmadığı tartışmaya açık konular olduğu için açık olarak nitelenmiştir. Tüm bu boyutların birbiri ile ilişkili olduğu vurgulanırken en çok değerlendirme boyutunun önemli olduğu, çünkü bu boyutun hedefler, içerik ve yöntemler boyutlarından doğrudan etkilendiği; ancak bir girişimcilik eğitimi programının başarısı için her bir boyut üzerinde ayrı ayrı titizlikle durulması gerektiği belirtilmiştir (Alberti, Sciascia, Poli, 2004: 19).

Alain Fayolle Avrupa Girişimcilik Eğitimi ödülünü aldığı 2013 yılında ödül

töreninde yaptığı konuşmanın metnini oluşturan ve daha sonra "Girişimcilik Eğitiminin Geleceği Hakkındaki Kişisel Görüşler" adıyla kaleme aldığı makalesinde girişimcilik eğitiminde o ana kadar yapılanların değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Fayolle'e göre girişimcilik eğitiminin geliştirilmesi için izlenecek iki yol vardır:

- Girişimcilik programlarını ve derslerini desteklemek için girişimciliğin ve eğitimin farklı alanlarından yararlanarak girişimcilik eğitiminin teorik ve kavramsal temellerini kuvvetlendirmek.

- Uygulamaları olduğu gibi kabul etmek yerine eleştirel bir gözle değerlendirmek. Bu aşamalardan sonra mevcut durum ve geçmiş hakkındaki bilgiler birleştirilebilir ve girişimcilik eğitimin geleceği hakkında tahminde bulunulabilir (Fayolle, 2013: 692-701).

Girişimcilik eğitimi hedef, ilişki ve yansıma stratejileri ile desteklenmiş bir şekilde geleceğe odaklanmalı ve amaç ve strateji net olarak belirlenmelidir. Girişimcilik eğitimi araştırmaları hem girişimcilik hem de eğitim alanlarının araştırmalarından yararlanmalıdır. Girişimcilik eğitimi alanındaki araştırma ve uygulamalar girişimcilerin farklı durum ve ortamlarda karşılaşılabilecekleri ana sorunları çözmeye yönelik olmalıdır. Onlara bu sorunlarla baş edebilecek stratejiler ve yeterlilikler kazandırmalı, gerçek hayat tecrübelerinin sınıf ortamına nasıl aktarılacağı, bunun için gerekli şartların nasıl yaratılacağı sorusuna cevap aranmalıdır. Girişimcilik eğitimi veren kişiler eğitim ve girişimcilik alanında yeterli bilgiye sahip olmalıdırlar. Eğitimi girişimcilikle ilgili konularla; örneğin, girişimcilik kafa yapısı oluşturma, fırsat inşası, iş-hayat dengesi, duygu yönetimi ve başarısızlıklardan öğrenme gibi konularla, bağdaştırabilmeli, girişimcilik niyeti ve davranışı arasındaki ilişkiyi incelemelidirler. Eğitimin bütün seviyelerinde etkin, faydalı, tutarlı bir tutum sergilenmelidir. Girişimcilik eğitiminin müşterisi toplumdur. Yani girişimcilik öğrenimi ve çıktısı tüm paydaşların (öğrencilerin, ailelerin, örgütlerin ve ülkelerin) sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarına cevap verebilmelidir. Bunu gerçekleştirebilmek için girişimcilik eğiticileri ve araştırmacıları aynı hedefleri ve değerleri paylaşan profesyonel bir topluluk yaratmaya çalışmalıdırlar (Fayolle, 2013: 692-701).

Mery Citra Sondari, "Girişimcilik Eğitimi Gerçekten Gerekli midir? Girişimcilik Kararı Öncesine Yönelik İnceleme" konulu makalesinde Endonezya'da

üniversite mezunları arasındaki işsizlik oranının artış gösterdiğini belirtmiş ve çözüm olarak girişimci gençler yetiştirilmesi gerektiğini söylemiştir. Ona göre, girişimcilerin kariyer yolu normal işletme çalışanlarının kariyer yolundan farklıdır. Girişimcilik kariyer niyeti kişinin iş hayatı boyunca kendi işini yaratmasını, işini yaparken değişik rolleri icra etmesini ve gereken girişimcilik faaliyetlerinde bulunmasını gerektirecek kafa yapısına sahip olması olarak tanımlanabilir. Niyetin davranışa dönüşmesini etkileyen faktörler ise kişinin konuyu gerçekleştirme isteği, konu hakkındaki yorumları ve konu üzerindeki kontrolüdür. Ayrıca bazı dış faktörler de etkili olabilir. Eğitim de bu dış faktörlerden biridir. Bu nedenle iyi bir girişimcilik eğitimi almış bireylerin girişimci olma niyetlerinin daha fazla olması, girişimcilik hakkında olumlu düşüncelere sahip olmaları, algılanan davranışsal kontrollerinin daha yüksek olması, işi başarabileceklerine olan inançlarının fazla olması beklenir. Kısaca bu makalede girişimcilik eğitiminin girişimcilik niyetine olumlu yönde katkıda bulunduğu belirtilmektedir (Sondari, 2014: 44-53).

Astri Ghina tarafından yazılan, “Yüksek Öğretim Kurumlarında Girişimcilik Eğitiminin Etkinliği” isimli makalede Endonezya’daki yüksek öğretim kurumlarında girişimcilik eğitiminin etkinliği değerlendirilmiştir. Ghina, Endonezya’da eğitimli kimselerin girişimci olmak yerine güvenli bir işte çalışmayı tercih ettiklerini ancak iş imkânlarının sınırlı olduğunu belirtmektedir. Endonezya’da girişimcilik eğitiminin 5 yıllık bir geçmişi olduğunu belirten Ghina, hükümetin ve bazı üniversitelerin yaratıcı ve girişimci insanlar yetiştirme konusuna büyük önem vermeye başladığının altını çizmektedir. Ancak öğrenciler eğitim programlarına ilgi göstermemekte ve girişimciliği hala güvenli bir kariyer alternatifini olarak görmemektedirler. Ayrıca girişimcilik eğitiminin uygulanma aşamasında da, öğretim üyesi eksikliği, müfredatlar arasında uyum olmaması, girişimcilik merkezlerini etkin biçimde çalışmaması ve toplumdan ve iş dünyasından kopuk olması gibi engeller de bulunmaktadır. Ghina bu çalışmada Endonezya’da üniversitelerdeki girişimcilik eğitiminin etkinliğinin artırılmasını sağlayabilecek önerilerde bulunmuştur. Buna göre girişimcilik eğitiminde öğrenciye üniversite içinden (kuluçka merkezi, girişimcilik merkezi, kütüphane, mali destek gibi) ve dışından (aile geçmişi, sosyal sınıf, etnik köken gibi) mümkün olduğunca fazla kanaldan erişmeye çalışılmalı, eğitim imkân ve kabiliyetleri (müfredat, öğretim elemanı, öğretim yöntemleri) yaratılmalı ve başarılı girişimcilerin tecrübeleri aktarılmalıdır (Ghina, 2014: 2).

Brush, Manolova ve Edelman mevcut girişimcilik eğitimi konusunda bazı eksikliklerin fark edilmesine rağmen içerik araştırması yapma ya da derslerde öğretilenlerle piyasanın beklentilerini karşılaştırma konusunda hemen hemen hiç araştırma yapılmadığını belirtmektedir. Uyguladıkları anketle yüksek öğretim kurumlarında verilmekte olan girişimcilik dersleri ve derslerde kullanılan yenilikçi öğretim yöntemleri hakkında detaylı bilgi elde etmişler ve girişimciliğin gençler arasında bir kariyer seçeneği olarak görülmesinin girişimcilik eğitimine olan talebi arttırdığı sonucuna ulaşmışlardır (Brush, Manolova, Edelman, 2008: 249-266).

Candida Brush, Forbes dergisinde yayınlanan, ‘Girişimcilik Eğitimi İşe Yarar mı?’ başlıklı yazısında yüksek öğretimdeki girişimcilik derslerinin sayısının 2012 yılında 2600'e ulaştığını ancak bu derslerin etkinliği konusunda fazla bilgi sahibi olunmadığını belirtmiştir. Genel olarak kabul gören düşünceye göre derslerin etkinliği mezuniyetten sonra şirketini kuran öğrencilerin sayısı ile ölçülür. Ancak bu alınan eğitimin etkinliğini ölçemeyecek dar bir görüştür. Mezun olan öğrencilerin çoğu mezuniyetlerinin üzerinden 5 yıl geçinceye kadar herhangi bir iş kurma niyetinde değildirler. Çünkü tecrübeye ihtiyaçları vardır. Brush, öğretim üyesi olduğu Babson College'de öğrencilere Girişimci Düşünce ve Davranış dersi verdiklerini ve bu derste onlara fırsatları nasıl yaratabileceklerini ya da tanımlayabileceklerini, kaynakları nasıl elde edebileceklerini ve ekonomik ve sosyal değeri olan bir şeyler yaratabilmek için nasıl takım çalışmasında bulunabileceklerini öğrettiklerini söylemektedir. Babson College'de bütün öğrencilerin girişimcilik dersi alması zorunlu iken mezuniyetten hemen sonra girişimci olma oranı %11-15 olarak gerçekleşmektedir. Mezuniyetten 5 yıl sonra mezunların %50'si bir şirketin kurucusu, ya da ortağı olmakta, %68'i ise kendilerini girişimci olarak görmektedirler. Sonuç olarak, mezunlar bir işletme kursunlar ya da kurmasınlar girişimcilik eğitiminden pozitif etkilenmektedirler. Mezunların %80'i bağımsız düşünebildiğini, %66'sı yeni iş fırsatları görmede ya da yaratmada kendilerine güvendiklerini belirtmektedir (Brush, 2013).

Babson College'den “Andrew Corbett, Girişimciliği Öğretemezsiniz”, isimli yazısında bazı kişilerin girişimciliğin öğretilmeyeceğini iddia ettiklerini ancak bunun yanlış bir fikir olduğunu savunarak St. Louis Üniversitesi'nden Jerry Katz'ın konu hakkındaki görüşlerine yer vermiş ve girişimcilik derslerinin hızla arttığını vurgulayarak girişimcilik eğitimi ve işletme eğitimi arasındaki farkın altını çizmiştir.

Girişimcilik eğitiminde asıl önemli olanın fırsatları fark etme ve değerlendirebilme olduğunu vurgulayan Profesör Katz bunun deneysel yöntemlerle öğretilbileceğini savunmuştur. Corbett ayrıca Indiana Üniversitesinden Profesör Donald Kuratko'nun görüşlerine de yer vermiş ve Kuratko'nun girişimciliğin öğretilmeyeceğini iddia eden kişilerin, insanların kendilerini geliştiremeyeceğine inanan dar fikirli kişiler olduğunu belirttiğini söyleyerek eskiden tıp biliminin de öğretilmeyeceğini savunanlar olduğunu hatırlatmıştır. Kuratko girişimcilik eğitiminin bir yöntemi olduğunun ve bu yöntemin sadece yeni işletmelerin kurulmasında değil, hayatın tüm alanlarında uygulanabileceğinin ve böylece girişimci ruhla hareket eden kimselerin dünyayı güzelleştireceğinin altını çizmiştir (Corbett, 2012).

Donald Kuratko, Girişimcilik Eğitimi: “Son Trendler ve 21.yy İçin Zorlu Görevler” başlıklı makalesinde girişimciliğin iş yaratmanın ötesinde bir kavram olduğunu, girişimcilik resminin tamamlanması için fırsatları yakalama, risk alma ve bir fikri gerçeğe dönüştürmek için çaba sarf etme gibi öğelerin gerektiğini belirtmiştir. Kuratko girişimcilik sayesinde ABD ekonomisinin kalkındığını ve girişimciliğin 3 ögesi olduğunu belirtir. Bu öğelerden birincisi 1990’lı yıllarda küçülen ve yeniden yapılanan şirketlerin şimdi başarıyı yakalamaları, ikincisi bu işletmelerin kendilerini dönüştürmeleri ve yeni girişimlerin kurulmaları ve üçüncüsü azınlıklar, kadınlar ve göçmenler tarafından binlerce küçük işyerinin kurulmasıdır. Kuratko girişimcilik alanındaki eğitim ve araştırmalarda incelenen konuları şu başlıklar altında toplamıştır (Kuratko, 2003: 102):

- Girişimcilik ve işletme konuları birbirinden tamamen farklı konular değildir, kesiştikleri noktalar vardır.
- İç girişimcilik ve girişimcilik kültürüne olan gereksinim önem kazanmış, girişimcilik stratejileri oluşturulmuştur.
- Girişimcilik türleri ve kullanılan yöntemler arasındaki farklılıklar girişimcileri girişimciliğin psikolojik yönünü araştırma konusunda harekete geçirmiştir.
- Kadınlar ve azınlıklar arasında girişimcilik yaygınlaşmıştır. Bu toplulukların sorunları da farklılık göstermektedir.
- Girişimcilik ruhu evrenseldir, girişimcilik alanında dünyanın her yerinde gelişmeler görülmüştür.
- Yeni işletmelerin, aile şirketlerinin ve girişimcilerin ekonomik ve sosyal katkılarının iş yaratmaya, yeniliklere ve ekonomik iyileşmeye katkılarının Fortune 500 şirketinin katkılarına kıyasla son derece fazla olduğu görülmektedir.
- Girişimcilik eğitimi okullardaki en önemli konulardan biri haline gelmiştir.

Kuratko daha sonra girişimcilik merkezlerinin önemine değinmiş ve bu

merkezlerin başlıca 3 işlevi yerine getirdiğini savunmuştur (Kuratko, 2003: 103):

- Girişimcilik Eğitimi,
- Girişimcilere Danışmanlık,
- Girişimcilik Araştırmaları.

Kuratko makalesinde bazı girişimcilik araştırmacılarının görüşlerine de yer vermiş ve girişimcilik derslerinin niteliği konusuna değinerek yazısını bitirmiştir. Ona göre girişimcilik derslerinde teknoloji kullanılmalı, yeni yöntemlere ve gerçek hayattan örneklere yer verilmelidir.

“Dünya ve Türkiye Üniversitelerinde Girişimcilik Eğitimi: Karşılaştırmalı Bir Analiz” adlı çalışmada dünyadaki ilk 100 üniversitenin ve Türkiye'deki tüm devlet ve vakıf üniversitelerinin web siteleri üniversitelerin girişimcilik eğitimi alanındaki mevcut durumlarını ve girişimcilikle ilgili tüm faaliyetlerini tespit etmek amacıyla taranmış ve girişimcilik eğitiminin Türkiye'de ön lisans, dünyada ise yüksek lisans düzeyinde yoğun olarak verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Dünya üniversitelerinde lisans düzeyinde girişimcilik dersleri İktisadi ve İdari Bilimler fakültelerinde yoğunlaşırken mühendislik ve eczacılık gibi diğer programlarda da girişimcilik ile ilgili dersler bulunmaktadır. Türkiye'de ise girişimcilik dersleri meslek kazandırmaya yönelik ön lisans programlarında yaygın olarak verilmektedir. Türkiye'deki üniversitelerde girişimcilik eğitime yönelik ders içerikleri dünya üniversitelerindekilere göre daha az kapsamlı ve birbirine benzer şekildedir. Araştırmacılar girişimcilik eğitiminin hem Türkiye hem de dünya üniversitelerinde önemli bir yere sahip olduğunu bulmuşlar, Türkiye'de girişimcilik eğitiminin daha iyi planlanıp içeriğinin geliştirilmesi gerektiği sonucuna ulaşmışlardır (Yelkikalan ve ark., 2010: 51-59).

Yıldırım ve Aşkun tarafından yapılan, “Devlet Üniversitelerinde Girişimcilik Eğilimi: Eğitim ve Araştırmanın Ötesine Gidiş?” başlıklı çalışmada Türkiye'deki devlet üniversiteleri girişimcilik eğilimlerinin belirlenmesi amacıyla web siteleri vasıtasıyla strateji, kültür, işbirliği ve örgütlenme başlıkları altında incelenmişlerdir. Çalışmada Türkiye'deki devlet üniversitelerinin sadece %13'ünün stratejilerinde girişimcilikle ilgili ifadeler yer verdikleri, bu nedenle girişimci üniversite olarak tanımlanamayacakları sonucuna varılmıştır. Bununla beraber stratejilerinde girişimcilik eğitime yer veren üniversitelerin oranı %26, hem girişimciliğe hem de girişimcilikle eğitime yer veren üniversitelerin oranı ise %4 olarak bulunmuştur.

Akademik birimlerinin stratejilerinde Girişimcilik ya da Girişimcilik Eğitimi konusuna yer veren üniversitelerin oranı % 20, her ikisine de yer veren üniversitelerin oranı ise %11 olarak belirlenmiştir. Web sitelerinde stratejilerini ifade ederken girişimcilikten söz eden üniversitelerin alt birimlerinin stratejik ifadelerinde de girişimciliğe yer verilmiştir. Aynı şey girişimcilik eğitimi içinde söz konusudur. Devlet üniversitelerinin %44'ünde girişimcilik merkezi bulunmaktadır. Bu %44'lük kısmın sadece %13'ünün stratejisinde girişimcilikle ilgili bir ifade yer almaktadır. Girişimcilik kulübü olan devlet üniversitelerinin oranı ise %56'dır. Stratejilerinde girişimcilikle ilgili bir ifade yer alan devlet üniversitelerinin yarısında girişimcilik kulübü bulunmamaktadır. Bu durum girişimcilik kulüplerinin varlığının üniversitenin girişimcilik eğilimleri ile ilgisi olmadığının göstergesidir. Bununla beraber girişimcilik kulüpleri stratejilerinde girişimcilik eğitime yer veren üniversitelerde %18 vermeyenlere %8 kıyasla daha fazladır. Devlet üniversitelerinin %95'inin üniversite dışına girişimcilik eğitimi verdiği görülmüştür (Yıldırım, Aşkun, 2012: 959- 963).

Yapılan çalışmalarda genel olarak girişimcilik eğitiminin nasıl olması gerektiği, hitap ettiği grupların ve bu grupların beklentilerinin neler olduğu, teorik derslerle gerçek hayat arasında bağ kurmanın önemi ve girişimcilik eğitiminin çıktılarını değerlendirmenin zorluğu üzerinde durulmuştur. Ülkelerin girişimcilik eğitimi konusundaki durumlarını ayrı ayrı ele alan çalışmalar da mevcuttur, ancak Türkiye'de KOSGEB eğitimi alan girişimcilerin eğitim sonrası davranış değişikliklerini inceleyen bir çalışma mevcut değildir.

I. ve II. bölümde literatür çalışması yapıp, dünya ve Türkiye'deki girişimcilik eğitimi kavramı açıklanmaya çalışılmıştır. III. bölümde ise tezin araştırma konusu incelenip, analiz yapılacak; sonuç ve öneriler sunulacaktır.

BÖLÜM III

İŞ DÜNYASINDA GİRİŞİMCİLİK EĞİTİMİNİN ÖNEMİ: İSTANBUL KOSGEB ÖRNEĞİ

Bu bölümde; araştırmanın amacı, önemi, kapsamı, sınırlılıkları ve metodolojisiyle ilgili bilgiler sunulmuştur. Çalışma verileri SPSS 17 paket programı kullanılarak analiz edilerek tablolaştırılmıştır. Bölümün sonunda da araştırma bulgularıyla ilgili bilgiler derlenmiştir.

3.1. Araştırmanın Amacı

Çalışmanın amacı; İstanbul ilinde KOSGEB destekli girişimcilik kurslarında eğitim alan bireylerin aldıkları eğitimin girişimcilik eğilimini açığa çıkarmadaki etkisi araştırılacaktır. Bu amaçla girişimcilik kurslarının, girişimcilik eğilimini açığa çıkarmadaki etkisi araştırılarak, girişimcilik eğitimlerinin içeriği, eksiklikleri, eğitimin eğilimi ne ölçüde etkilediği incelenecektir. Konuyla ilgili 2014'te yapılmış bir araştırma mevcuttur (Bayram, 2014). Bu tez, o araştırmanın güncellenmesidir.

Yapılan analizler sonunda elde edilen bulgulara göre; KOSGEB destekli girişimcilik eğitimlerini geliştirmeye yönelik önerilerin sunulması ve girişimcilik eğitimi konusunda yapılan çalışmalara, sonuç ve yorumlarla katkıda bulunulması amaçlanmaktadır.

3.2. Araştırmanın Kapsamı

Araştırma, İstanbul ilinde 2018 yılının ilk 6 ayı içerisinde, değişik dönemler de KOSGEB destekli girişimcilik kurslarına katılan bireylere anket formu dağıtılarak uygulanmıştır. Girişimcilik eğitime katılan bireylere cinsiyet, yaş grubu, medeni durum, aylık geliri, kariyer hedefleri ve daha önce girişimcilik faaliyetinde bulunup bulunmadığı ile ilgili bireyi tanıma amaçlı sorular sorulmuştur. Katılımcılara daha sonra girişimcilik eğilimi ile ilgili sorular sorularak eğitime katılan bireylerin

girişimci olmaya yatkınlığı tespit edilmiştir. Son kısımda ise girişimcilik eğitimi ile ilgili sorular sorularak girişimcilik eğitiminin girişimcilik eğilimi arasındaki ilişki saptamaya çalışılmıştır.

3.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

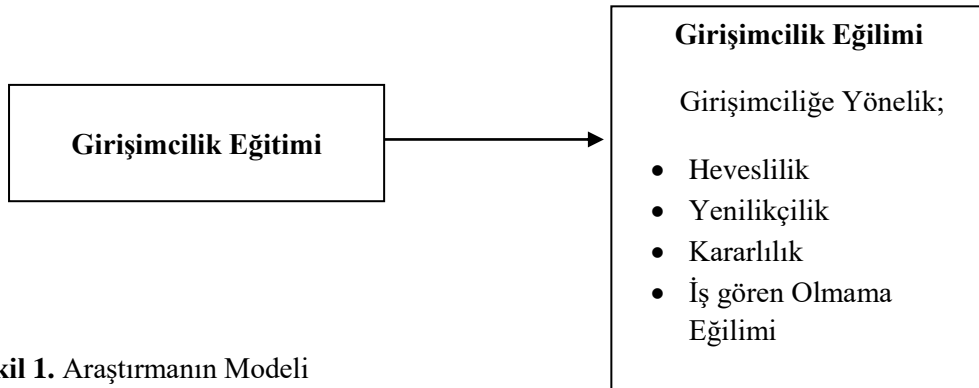
Araştırmanın en büyük kısıtı uygulamanın sadece İstanbul ilinde yapılmış olmasıdır. Diğer bir kısıt olasılığa dayalı olmayan kolayda örnekleme yönteminin kullanılmış olmasıdır. Ayrıca 384 denekten veri toplanması hedeflenmiş olmasına karşın toplanan veri sayısı 300’de kalmıştır.

3.4. Araştırmanın Metodolojisi

Araştırmanın metodolojisi başlığı altında araştırmanın modeli, araştırmanın hipotezleri, araştırmanın değişkenleri, örnekleme süreci, veri toplama yöntemi ile araştırmada kullanılan değişkenlerin geçerlilik ve güvenilirlik analiz sonuçlarına yer verilmiştir.

3.4.1. Araştırmanın Modeli ve Hipotezleri

Araştırmanın modeli, yapılan literatür taraması sonucunda, araştırmalarda kullanılan değişkenler temel alınarak oluşturulmuştur. Literatür taraması sonucunda, araştırmanın amacına uygun olarak oluşturulan model Şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 1. Araştırmanın Modeli

Araştırma modeli doğrultusunda geliştirilen hipotezler aşağıda sunulmuştur:

H₁: Girişimcilik eğitiminin girişimcilik eğilimi algıları üzerinde pozitif etkisi vardır.

H_{1a}: Girişimcilik eğitiminin girişimciliğe yönelik heveslilik algısı üzerinde pozitif etkisi vardır.

H_{1b}: Girişimcilik eğitiminin yenilikçilik algısı üzerinde pozitif etkisi vardır.

H_{1c}: Girişimcilik eğitiminin kararlılık algısı üzerinde pozitif etkisi vardır.

H_{1d}: Girişimcilik eğitiminin iş gören olmama eğilimi algısı üzerinde pozitif etkisi vardır.

H₂: Girişimcilik eğilimi algıları cinsiyete göre farklılaşmaktadır.

H_{2a}: Heveslilik algısı cinsiyete göre farklılaşmaktadır.

H_{2b}: Yenilikçilik algısı cinsiyete göre farklılaşmaktadır.

H_{2c}: Kararlılık algısı cinsiyete göre farklılaşmaktadır.

H_{2d}: İş gören olmama algısı cinsiyete göre farklılaşmaktadır.

H₃: Girişimcilik eğilimi algıları yaş gruplarına göre farklılaşmaktadır.

H_{3a}: Heveslilik algısı yaş gruplarına göre farklılaşmaktadır.

H_{3b}: Yenilikçilik algısı yaş gruplarına göre farklılaşmaktadır.

H_{3c}: Kararlılık algısı yaş gruplarına göre farklılaşmaktadır.

H_{3d}: İş gören olmama algısı yaş gruplarına göre farklılaşmaktadır.

H₄: Girişimcilik eğilimi algıları medeni duruma göre farklılaşmaktadır.

H_{4a}: Heveslilik algısı medeni duruma göre farklılaşmaktadır.

H_{4b}: Yenilikçilik algısı medeni duruma göre farklılaşmaktadır.

H_{4c}: Kararlılık algısı medeni duruma göre farklılaşmaktadır.

H_{4d}: İş gören olmama algısı medeni duruma göre farklılaşmaktadır.

H₅: Girişimcilik eğilimi algıları eğitim seviyesine göre farklılaşmaktadır.

H_{5a}: Heveslilik algısı eğitim seviyesine göre farklılaşmaktadır.

H_{5b}: Yenilikçilik algısı eğitim seviyesine göre farklılaşmaktadır.

H_{5c}: Kararlılık algısı eğitim seviyesine göre farklılaşmaktadır.

H_{5d}: İş gören olmama algısı eğitim seviyesine göre farklılaşmaktadır.

H₆: Girişimcilik eğilimi algıları gelir düzeyine göre farklılaşmaktadır.

H_{6a}: Heveslilik algısı gelir düzeyine göre farklılaşmaktadır.

H_{6b}: Yenilikçilik algısı gelir düzeyine göre farklılaşmaktadır.

H_{6c}: Kararlılık algısı gelir düzeyine göre farklılaşmaktadır.

H_{6d}: İş gören olmama algısı gelir düzeyine göre farklılaşmaktadır.

H₇: Girişimcilik eğilimi algıları daha önce girişimcilik faaliyetinde bulunma durumuna göre farklılaşmaktadır.

H_{7a}: Heveslilik algısı daha önce girişimcilik faaliyetinde bulunma durumuna göre farklılaşmaktadır.

H_{7b}: Yenilikçilik algısı daha önce girişimcilik faaliyetinde bulunma durumuna göre farklılaşmaktadır.

H_{7c}: Kararlılık algısı daha önce girişimcilik faaliyetinde bulunma durumuna göre farklılaşmaktadır.

H_{7d}: İş gören olmama algısı daha önce girişimcilik faaliyetinde bulunma durumuna göre farklılaşmaktadır.

H₈: Girişimcilik eğilimi algıları kariyer hedefine göre farklılaşmaktadır.

H_{8a}: Heveslilik algısı kariyer hedefine göre farklılaşmaktadır.

H_{8b}: Yenilikçilik algısı kariyer hedefine göre farklılaşmaktadır.

H_{8c}: Kararlılık algısı kariyer hedefine göre farklılaşmaktadır.

H_{8d}: İş gören olmama algısı kariyer hedefine göre farklılaşmaktadır.

3.4.2. Araştırmanın Değişkenleri

3.4.2.1. Girişimcilik Eğitimi Ölçeği

Girginer ve Uçkun (2004) tarafından geliştirilen girişimcilik eğitimi ölçeği 10 ifadeden oluşmaktadır. Girişimcilik eğitimini ölçmede kullanılan ifadeler ve kodlar; Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Girişimcilik Eğitimi Ölçeğini Ölçmede Kullanılan İfadeler ve Kodlar

Girişimcilik Eğitimi	
İfadeler	Kod
Girişimcilik eğitimi, girişimde bulunma konusunda beni olumsuz etkiledi	GE1
Girişimcilik eğitimi, girişimcilik yolundaki düşüncelerimi olumlu etkiledi	GE2
Girişimcilik eğitimi, daha önce fark etmediğim potansiyeli açığa çıkardı	GE3
Aldığım eğitim ile “Ben de girişimci olabilirim” düşüncesi ağırlık kazandı	GE4
Girişimcilik eğitimi, girişimciliği bir kariyer olarak düşünmeme neden oldu	GE5
Başarılı bir girişimci olmak için en önemli etken eğitimidir	GE6
Girişimcilik potansiyelinin geliştirilmesinde eğitim önemli bir etkidir	GE7
Eğitim sayesinde gençlerin girişimcilik potansiyeli arttırılabilir	GE8
Girişimcilik eğitimi ile girişimciliğe uygun olmadığımı görmüş oldum	GE9
Eğitimin başarılı bir girişimci olma konusunda etkin bir unsur olduğunu düşünmüyorum	GE10

3.4.2.2. Girişimcilik Eğilimi Ölçeği

Turan, Şimşek ve Aslan (2015) tarafından geliştirilen girişimcilik eğilimi ölçeği “Girişimciliğe Yönelik Heveslilik”, “Yenilikçilik”, “Kararlılık” ile “İş gören Olmama Eğilimi” olmak üzere 4 boyut ve toplamda 14 ifadeden oluşmaktadır. Girişimcilik eğitimini ölçmede kullanılan ifadeler ve kodlar; Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Girişimcilik Eğilimi Ölçeğini Ölçmede Kullanılan İfadeler ve Kodlar

Heveslilik (H_E)	
İfadeler	Kod
Kendi işimi kurmak için gerekli fırsatları yaratma yeteneğine sahibim	HE1
Kesinlikle kendi işimi kurmayı hedefliyorum	HE2
Mutlaka girişimci olmaya odaklanıyorum	HE3
Sosyal yaşamı, iş hayatını ve eğlenceyi dengeli bir şekilde yaşayan bir kişiliğe sahip olmak isterim	HE4
Mevcut gerçeklere birebir bağlı kalarak hareket etmeyi tercih ederim	HE5
Yenilikçilik (Y_N)	
İfadeler	Kod
İnanmadığım bir konu dahi olsa kural dışı davranmayı göze alamam	YN1
Sürekli hedef büyüten bir kişiliğe sahip olmak istemem	YN2
Kariyerimin gelecek 5 yılında yüksek maaşlı bir iş fırsatı karşıma çıkarsa; kabul ederim	YN3
Kararlılık (K_A)	
İfadeler	Kod
İnanmadığım bir konuda negatif bir değerlendirmeye maruz kalma pahasına karar veririm	KA1
Gerçekleri zorlayarak hislere ve hayallere dayalı hareket etmeyi tercih ederim	KA2
Kariyerim için gerekli olsa da önceliklerimden vazgeçmem	KA3
Bir işin fırsatlar sunması; emniyetli ve garantili olmasından daha önemlidir	KA4
İş gören Olmama Eğilimi (İ_O)	
İfadeler	Kod
Kamu sektöründe çalışmayı planlamıyorum	İO1
Özel sektörde çalışmayı planlamıyorum	İO2

3.4.3. Örneklem Süreci

Bu araştırmanın evreni İstanbul ilinde yapılan KOSGEB eğitimlerine katılan bireylerdir. Ancak eğitimlere katılan birey sayısının tam olarak tespit etmek mümkün

olmamıştır.

Altunışık vd.'ne göre, Sekaran'ın "Belirli Evrenler İçin Kabul Edilebilir Örnek Büyüklükleri" isimli tablosunda, en büyük evren büyüklüğü 10 Milyon, bu evren için gerekli örnek büyüklüğü ise 384 olarak ifade edilmiştir (2012: 137). Dolayısıyla bu çalışmada da örnek büyüklüğü 384 olarak belirlenmiştir.

Altunışık vd., evrende yer alan her kişinin örnekte yer alma şansının eşit olmadığı çalışmalarda olasılığa dayalı olmayan örnekleme tekniklerini kullanılmasının doğru olacağını belirtmişlerdir (2012: 141). Buradan hareketle, bu araştırma için olasılığa dayalı olmayan örnekleme tekniklerinden kolayda örneklemenin uygun bir örnekleme tekniği olduğu değerlendirilmiştir. Dolayısıyla bu çalışmada veriler, kolayda örnekleme tekniği ile anlık (cross-sectional) olarak toplanmıştır.

3.4.4. Veri Toplama Yöntemi

Araştırmada veri toplama yöntemi olarak, kapalı uçlu soruların yer aldığı ve soruların önceden hazırlandığı anket yöntemi kullanılmıştır.

Anket iki bölümden ve 31 sorudan oluşmaktadır. Birinci bölümde demografik bilgelere yönelik olarak; cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim seviyesi, gelir düzeyi, daha önce girişimcilik faaliyetinde bulunup bulunmadığı ve kariyer hedefi olmak üzere 7 soru yer almaktadır. İkinci bölümde girişimcilik eğilimi boyutlarını ölçen 14 soru, üçüncü bölümde de girişimcilik eğitimi ölçen 10 soru olmak üzere toplam 24 soru yer almıştır. Katılımcılardan yargılara 5'li likert ölçeği kullanarak (1=Kesinlikle Katılmıyorum, 2=Katılıyorum, 3=Kararsızım, 4=Katılıyorum, 5=Kesinlikle Katılıyorum) cevap verilmesi istenmiştir.

Uygulama kapsamında 400 kişiye anket gönderilmiş ancak anketlerden 300'ü tam olarak yanıtlanmıştır. Anketlerin geri dönme oranı %75'tir. Anket uygulaması 1 Temmuz 2018 – 14 Temmuz 2018 tarihleri arasında yapılmıştır. Anket formu EK'te sunulmuştur.

3.4.5. Araştırmada Kullanılan Ölçeğin Geçerlilik ve Güvenilirlik Analizleri

Araştırmada kullanılan ölçeklerin geçerliliği açıklayıcı faktör analiziyle,

güvenilirliği de Cronbach alfa katsayısı ile hesaplanmıştır. Analiz sonuçlarına ilişkin bulgular aşağıda ifade edilmiştir.

3.4.5.1. Geçerlilik Analizi Sonuçları

Geçerlilik analizi için faktör analizinden yararlanılmıştır. Faktör analizi öncesi, söz konusu verilerin faktör analizine uygunluğunu değerlendirmek amacıyla KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) ve Barlett Testi yapılmıştır. KMO ve Barlett Testi sonuçları Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. KMO ve Barlett Testleri Sonuç Tablosu

	Kaiser-Meyer-Olkin Measure Örneklem Uyum Testi	Barlett Testi		
		Yaklaşık Ki-Kare	df	Sig.
Girişimcilik Eğitimi	0,792	1542,594	45	0,000
Girişimcilik Eğilimi	0,692	1117,471	91	0,000

Faktör analizinin uygulandığı çalışmalarda KMO değeri 0,5-1,0 arası değerler alması durumunda veri setinin uygunluğunun söz konusu olduğundan, 0,5'in altında bir alması durumunda ise veri setinin uygun olmadığı değerlendirilmektedir. Araştırmacılar için tatminkâr olarak düşünülen asgari KMO değeri 0,7'dir (Altunışık vd., 2012: 268).

Tablo 3 incelendiğinde KMO testinin sonucu girişimcilik eğitimi ölçeği için 0,792 ve girişimcilik eğilimi ölçeği için de 0,692 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlar her iki ölçek için de veri setinin uygun olduğunu göstermektedir.

Barlett testi de analize tabi tutulacak değişkenler arasındaki ilişkilerin anlamlı ve 0'dan farklı olup olmadığının testidir. Bu test sonucunda $p < 0,05$ olması verilere faktör analizi uygulanabilirliğini göstermektedir (Hair vd., 1998: 99).

Tablo 3'te gözlendiği gibi, Barlett testi için de her ölçeğin p değeri 0,05'ten küçük olduğu için verilerin faktör analizine uygun olduğu ifade edilebilir.

Bu aşamadan sonra ankette yer alan ifadelerin, faktör analizine uygunluğunun tespit edilmiş olmasıyla bu ifadelerin toplanacağı algıların ve söz konusu algıların

sayılarının görülebilmesi gerekmektedir.

Girişimcilik eğitimi için varyans açıklanma oranı %53,9 ile tek faktör altında toplanabilmesi uygun görülürken, girişimcilik eğilimi ölçeğinde %62,7 ile 4 faktör altında toplanması uygun görülmüştür.

3.4.5.2.Güvenilirlik Analizi Sonuçları

Girişimcilik eğitimi ve girişimcilik eğilimi ölçeklerinin güvenilirliği Cronbach alfa katsayısı ile araştırılmıştır. Cronbach alfa katsayıları ile ifadelerin faktör yükleri Tablo 4 ve Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 4. Girişimcilik Eğitimi Ölçeğinin Faktör Yükleri ve Cronbach Alfa Katsayıları

Girişimcilik Eğitimi (G_E)			
İfadeler	Kod	Faktör Yükü	Cronbach Alfa Katsayısı
Girişimcilik eğitimi, girişimde bulunma konusunda beni olumsuz etkiledi	GE1	0,707	0,671
Girişimcilik eğitimi, girişimcilik yolundaki düşüncelerimi olumlu etkiledi	GE2	0,899	
Girişimcilik eğitimi, daha önce fark etmediğim potansiyeli açığa çıkardı	GE3	0,920	
Aldığım eğitim ile “Ben de girişimci olabilirim” düşüncesi ağırlık kazandı	GE4	0,957	
Girişimcilik eğitimi, girişimciliği bir kariyer olarak düşünmeme neden oldu	GE5	0,953	
Başarılı bir girişimci olmak için en önemli etken eğitimidir	GE6	0,731	
Girişimcilik potansiyelinin geliştirilmesinde eğitim önemli bir etkidir	GE7	0,848	
Eğitim sayesinde gençlerin girişimcilik potansiyeli artırılabilir	GE8	0,663	
Girişimcilik eğitimi ile girişimciliğe uygun olmadığımı görmüş oldum	GE9	0,622	
Eğitimin başarılı bir girişimci olma konusunda etkin bir unsur olduğunu düşünmüyorum	GE10	0,471	

Tablo 5. İç Girişimcilik Ölçeğinin Faktör Yükleri ve Cronbach Alfa Katsayıları

Heveslilik (H_E)			
İfadeler	Kod	Faktör Yükü	Cronbach Alfa Katsayısı
Kendi işimi kurmak için gerekli fırsatları yaratma yeteneğine sahibim	HE1	0,646	0,764
Kesinlikle kendi işimi kurmayı hedefliyorum	HE2	0,869	
Mutlaka girişimci olmaya odaklanıyorum	HE3	0,897	
Sosyal yaşamı, iş hayatını ve eğlenceyi dengeli bir şekilde yaşayan bir kişiliğe sahip olmak isterim	HE4	0,630	
Mevcut gerçeklere birebir bağlı kalarak hareket etmeyi tercih ederim	HE5	0,753	
Yenilikçilik (Y_N)			
İfadeler	Kod	Faktör Yükü	Cronbach Alfa Katsayısı
İnanmadığım bir konu dahi olsa kural dışı davranmayı göze alamam	YN1	0,788	0,772
Sürekli hedef büyüten bir kişiliğe sahip olmak istemem	YN2	0,778	
Kariyerimin gelecek 5 yılında yüksek maaşlı bir iş fırsatı karşıma çıkarsa; kabul ederim	YN3	0,730	
Kararlılık (K_A)			
İfadeler	Kod	Faktör Yükü	Cronbach Alfa Katsayısı
İnanmadığım bir konuda negatif bir değerlendirmeye maruz kalma pahasına karar veririm	KA1	0,870	0,746
Gerçekleri zorlayarak hislere ve hayallere dayalı hareket etmeyi tercih ederim	KA2	0,876	
Kariyerim için gerekli olsa da önceliklerimden vazgeçmem	KA3	0,764	
Bir işin fırsatlar sunması; emniyetli ve garantili olmasından daha önemlidir	KA4	0,958	
İşgören Olmama Eğilimi (İ_O)			
İfadeler	Kod	Faktör Yükü	Cronbach Alfa Katsayısı
Kamu sektöründe çalışmayı planlamıyorum	İO1	0,763	0,757
Özel sektörde çalışmayı planlamıyorum	İO2	0,803	

Ölçüm araçlarının güvenilirliğini tespit amacıyla en yaygın kullanılan yöntem Cronbach alfa katsayısıdır. Alfa katsayısı 0 ile 1 arasında değerler alır ve kabul edilebilir bir değer en az 0,70 olması arzu edilir (Durmuş, Yurtkuru ve Çinko, 2013: 89).

Tablo 4 ve 5'teki cronbach alfa katsayıları incelendiğinde tüm katsayıların 0,70'e ve üstünde olduğu görülmektedir. Bu bulgulara dayanarak ölçeklerin güvenilir oldukları söylenebilir.

3.5. Araştırmanın Bulguları

Araştırmanın bulguları kapsamında; katılımcıların demografik özellikleri, tanımlayıcı istatistikler, ortalamalar arası fark kontrolü ve regresyon analizine yönelik tespitlere yer verilmiştir.

3.5.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Demografik özelliklere ilişkin bilgiler;

- Katılımcıların; %45,0'ı kadın (N=135) ve %55,0'ı erkektir (N=165),
- Katılımcıların; %44,7'si 20 ile 30 yaş arasında (N=134) ve %42,0'si 31 ile 40 yaş arasında (N=126), %86,7'si 20-40 yaş aralığında (N=260) olmak üzere katılımcıların çoğunluğu genç nüfusu oluşturmaktadır,
- Katılımcıların; %48,0'ı evli (N=144) ve %52,0'ı bekarıdır (N=156),
- Katılımcıların eğitim düzeylerine göre dağılımları incelendiğinde lisans ve üzerinde eğitim seviyesine sahip katılımcı oranı %60,4 olarak hesaplanmıştır (N=181),
- Katılımcıların %25,3'ünün 1000 TL ve altında gelire sahip olduğu belirlenirken (N=76), %39,7'sinin de 1001 ile 2000 TL arasında bir gelire sahip olduğu (N=116) ve 2000 TL üzerinde gelire sahip kişilerin oranının ise %36,0 olduğu tespit edilmiştir (N=108),
- Katılımcıların %73,7'sinin daha önce bir girişimcilik faaliyetine katılmadığı ortaya çıkmıştır (N=221),
- Katılımcıların kariyer hedefleri sorulduğunda %81,3'ünün kendi işini kurmak istediği tespit edilmiştir.

Tablo 6'da araştırmaya katılan deneklerin demografik özellikleri gösterilmiştir.

Tablo 6. Katılımcıların Demografik Özellikleri

		Frekans	Yüzde			Frekans	Yüzde	
Cinsiyet	Kadın	135	45,0	Aylık Gelir	1000 TL ve altında	76	25,3	
	Erkek	165	55,0		1001-2000 TL arasında	116	38,7	
Yaş	20-30 yaş arası	134	44,7		2001-3000 TL arasında	55	18,3	
	31-40 yaş arası	126	42,0		3001-4000 TL arasında	17	5,7	
	41-50 yaş arası	28	9,3		4001-5000 TL arasında	8	2,7	
	50 yaş üzeri	12	4,0		5000 TL üzerinde	28	9,3	
Medeni Hal	Evli	144	48,0		Girişimcilik Faaliyetinde Bulunma Durumu	Evet	79	26,3
	Bekar	156	52,0			Hayır	221	73,7
Eğitim Düzeyi	İlköğretim	30	10,0		Kariyer Hedefi	Kamu	9	3,0
	Lise	89	29,7			Özel	40	13,3
	Lisans	152	50,7	Kendi işini kurmak		244	81,3	
	Lisansüstü	29	9,7	Diğer		7	2,3	

3.5.2. Bulgular

Çalışma kapsamında; H_1 hipotezi için doğrusal regresyon analizinden yararlanılırken, diğer hipotezler için gruplar arası ortalama fark kontrolünün yapıldığı Independent Sample t Test ve ANOVA'dan yararlanılmıştır. Aynı zamanda, değişkenlerin arasında ilişkiye de korelasyon analizi uygulanarak bakılmıştır. Hipotezler için yapılan analizlere ilişkin yorumlar bir sonraki bölümde yer almaktadır.

3.5.2.1. Regresyon Analizi

H₁ hipotezine ilişkin kurulan alt hipotezler ayrı ayrı değerlendirilerek incelenmiştir. Tüm hipotezler için kurulan modellerde bağımsız değişken girişimcilik eğitimi iken, bağımlı değişkenler sırasıyla heveslilik, yenilikçilik, kararlılık ve iş gören olmama eğilimi olarak belirlenmiştir.

Çalışma kapsamında kurulan “H_{1a}: Girişimcilik eğitiminin girişimciliğe yönelik heveslilik algısı üzerinde pozitif etkisi vardır.” hipotezine ilişkin yapılan regresyon analizi doğrultusunda modele alınan girişimcilik eğitiminin heveslilik algısını açıklama oranı %67,5 olarak tespit edilmiştir. Tek bağımsız değişken ile kurulan model anlamlı çıkmıştır (p<0,05), başka bir ifade ile H_{1a} hipotezi kabul edilmiştir. Yapılan regresyon analizine ilişkin kurulan model Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Girişimcilik Eğitimi ve Heveslilik Algısı İçin Kurulan Regresyon Modeline İlişkin Sonuçlar

Bağımlı Değişken (y)	Bağımsız Değişken (x)	Bağımlı Değ. Açıklanma Oranı (R ²)	Modelin Anlamlılığı (Sig.)	Model	Bağımsız Değ. Anlamlılığı (Sig.)
Girişimciliğe Yönelik Heveslilik	Girişimcilik Eğitimi	67,5%	0,000*	$y = 1,202 + 0,778 * x$	0,000*

Tablo 8’de “H_{1b}: Girişimcilik eğitiminin yenilikçilik algısı üzerinde pozitif etkisi vardır.” hipotezine ilişkin, Tablo 9’da “H_{1c}: Girişimcilik eğitiminin kararlılık algısı üzerinde pozitif etkisi vardır.” Hipotezine ilişkin regresyon analizi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 8. Girişimcilik Eğitimi ve Yenilikçilik Algısı İçin Kurulan Regresyon Modeline İlişkin Sonuçlar

Bağımlı Değişken (y)	Bağımsız Değişken (x)	Bağımlı Değ. Açıklanma Oranı (R ²)	Modelin Anlamlılığı (Sig.)	Model	Bağımsız Değ. Anlamlılığı (Sig.)
Yenilikçilik	Girişimcilik Eğitimi	0,00%	0,993	-	-

Tablo 9. Girişimcilik Eğitimi ve Kararlılık Algısı İçin Kurulan Regresyon Modeline İlişkin Sonuçlar

Bağımlı Değişken (y)	Bağımsız Değişken (x)	Bağımlı Değ. Açıklanma Oranı (R ²)	Modelin Anlamlılığı (Sig.)	Model	Bağımsız Değ. Anlamlılığı (Sig.)
Kararlılık	Girişimcilik Eğitimi	0,001%	0,664	-	-

Tablo 8 ve 9’da görüldüğü gibi bağımlı değişken bağımsız değişken tarafından açıklanamamaktadır (R²≈0,000). Yapılan analizler sonucunda Kararlılık ve Yenilikçilik algıları için kurulan modelin anlamlı olmadığı tespit edilmiştir (p>0,05).

Tablo 10’da yer alan sonuçlar ışığında Girişimcilik Eğitimi, İşgören Olmama Eğilimi algısını %79,5’ini açıklamaktadır. Kurulan “*H1d: Girişimcilik eğitiminin iş gören olmama eğilimi algısı üzerinde pozitif etkisi vardır.*” Hipotezi kabul edilmiştir (p=0,000). Dolayısıyla, Girişimcilik Eğitimindeki İş gören Olmama Eğilimini pozitif yönde etkilemektedir ($\beta_1=0,614$).

Tablo 10. Girişimcilik Eğitimi ve İş gören Olmama Eğilimi Algısı İçin Kurulan Regresyon Modeline İlişkin Sonuçlar

Bağımlı Değişken (y)	Bağımsız Değişken (x)	Bağımlı Değ. Açıklanma Oranı (R ²)	Modelin Anlamlılığı (Sig.)	Model	Bağımsız Değ. Anlamlılığı (Sig.)
İşgören Olmama Eğilimi	Girişimcilik Eğitimi	79,5%	0,000*	$y = 1,909 + 0,614 * x$	0,000*

3.5.2.2. Ortalama Fark Kontrolüne İlişkin Analizler

H₂, H₃, H₄, H₅, H₆, H₇ ve H₈ hipotezlerine ait alt hipotezler için yapılacak istatistiksel analiz yöntemi grup ortalamalarının karşılaştırılması olarak planlanmıştır. Cinsiyet, medeni hal ve daha önceden girişimcilik eğitimi alma durumu değişkenleri iki kategoriden oluştuğu için Independent Sample t Test kullanılarak, diğer değişkenlerden ikiden fazla kategoriye sahip oldukları için ANOVA kullanılarak analiz edilmiştir.

Tablo 11’de cinsiyet, medeni hal ve daha önceden girişimcilik eğitimi alma

durumu değişkenlerine ilişkin ortalamalar arası fark kontrolü ve tanımlayıcı istatistiklere ilişkin bilgiler yer almaktadır. (H_2 , H_4 ve H_7 test edilmiştir.)

Tablo 11. Girişimcilik Eğilimi Algılarının İki Kategorili Demografik Özelliklere Göre Karşılaştırılması

			Girişimciliğe Yönelik Heveslilik	Yenilikçilik	Kararlılık	İşgören Olmama Eğilimi
Cinsiyet	Kadın	Ortalama	3,74	3,34	3,22	3,97
		Standart Sapma	0,59	0,42	0,52	0,71
	Erkek	Ortalama	3,86	3,36	3,16	3,96
		Standart Sapma	0,59	0,44	0,51	0,65
	p değeri		0,075	0,633	0,314	0,909
Medeni Hal	Evli	Ortalama	3,88	3,31	3,15	4,06
		Standart Sapma	0,52	0,47	0,49	0,62
	Bekar	Ortalama	3,74	3,38	3,21	3,87
		Standart Sapma	0,64	0,39	0,54	0,72
	p değeri		0,043*	0,137	0,297	0,013*
Daha Önce Girişimcilik Faaliyetinde Bulunma Durumu	Evet	Ortalama	3,84	3,10	3,25	3,88
		Standart Sapma	0,73	0,53	0,49	0,67
	Hayır	Ortalama	3,79	3,44	3,16	3,99
		Standart Sapma	0,53	0,35	0,52	0,68
	p değeri		0,574	0,000*	0,191	0,208

Tablo 11’de görüldüğü gibi;

- Heveslilik, Yenilikçilik, kararlılık ve iş gören olmama eğilimi algıları için cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir.
- Medeni hal değişkeni açısından algıların incelenmesinde heveslilik ve iş gören olmama eğilimi algısı için gruplar arası farklılık istatistiksel olarak tespit edilmiştir ($p < 0,05$), dolayısıyla “ H_{4a} : Heveslilik algısı medeni duruma göre farklılaşmaktadır.” ve “ H_{4d} : İş gören olmama algısı medeni duruma göre farklılaşmaktadır.” hipotezi kabul edilmiştir.

- “ H_{7b} : Yenilikçilik algısı daha önce girişimcilik faaliyetinde bulunma durumuna göre farklılaşmaktadır.” hipotezi için yapılan inceleme sonucunda girişimcilik eğitimi alma durumu açısından anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Daha önceden eğitim almayanların ortalamaları yenilikçilik algısında, alanlara göre daha yüksek çıkmıştır.

İkiden fazla kategorili değişkenlerin ortalama fark kontrolü için ANOVA analizi yapılmıştır. Analize ilişkin sonuçlar değişkenlerin girişimcilik eğilimi algılarına göre tanımlayıcı istatistikleri ile birlikte Tablo 12, 13, 14 ve 15’te verilmiştir.

Tablo 12. Girişimcilik Eğilimi Algılarının Yaş Gruplarına Göre Karşılaştırılması

		Heveslilik		Yenilikçilik		Kararlılık		İş gören olmama Eğilimi	
		Ortalama	Stan. Sapma	Ortalama	Stan. Sapma	Ortalama	Stan. Sapma	Ortalama	Stan. Sapma
Yaş Grupları	20-30 yaş arası	3,81	0,56	3,46	0,33	3,13	0,49	3,94	0,65
	31-40 yaş arası	3,82	0,62	3,22	0,48	3,29	0,52	3,92	0,72
	41-50 yaş arası	3,94	0,36	3,44	0,45	3,00	0,46	4,30	0,44
	50 yaş üzeri	3,23	0,76	3,28	0,49	3,04	0,68	3,79	0,81
Sig.		0,005*		0,000*		0,011*		0,038*	

Yapılan analiz sonucuna göre yaş grupları arasında heveslilik, yenilikçilik, kararsızlık ve iş gören olmama eğilimi algıları için anlamlı farklılık göstermektedir. “ H_{3a} : Heveslilik algısı yaş gruplarına göre farklılaşmaktadır.”, “ H_{3b} : Yenilikçilik algısı yaş gruplarına göre farklılaşmaktadır.”, “ H_{3c} : Kararlılık algısı yaş gruplarına göre farklılaşmaktadır.” ve “ H_{3d} : İş gören olmama algısı yaş gruplarına göre farklılaşmaktadır.” hipotezleri doğrulanır.

Tablo 13. Girişimcilik Eğilimi Algılarının Eğitim Seviyesine Göre Karşılaştırılması

		Heveslilik		Yenilikçilik		Kararlılık		İş gören Olmama Eğilimi	
		Ortalama	Stan. Sapma	Ortalama	Stan. Sapma	Ortalama	Stan. Sapma	Ortalama	Stan. Sapma
Eğitim Seviyesi	İlköğretim	3,77	0,62	3,42	0,38	3,07	0,52	4,15	0,65
	Lise	3,79	0,46	3,41	0,34	3,24	0,59	4,03	0,63
	Lisans	3,74	0,64	3,38	0,41	3,20	0,48	3,87	0,70
	Lisansüstü	4,20	0,48	2,93	0,57	3,05	0,44	4,05	0,66
Sig.		0,002*		0,000*		0,199		0,074	

Katılımcıların eğitim düzeyleri açısından karşılaştırma yapıldığında, “ H_{5a} : Heveslilik algısı eğitim seviyesine göre farklılaşmaktadır.” ve “ H_{5b} : Yenilikçilik algısı eğitim seviyesine göre farklılaşmaktadır.” hipotezleri kabul edilmiştir.

Tablo 14. Girişimcilik Eğilimi Algılarının Gelir Düzeyine Göre Karşılaştırılması

		Heveslilik		Yenilikçilik		Kararlılık		İş gören Olmama Eğilimi	
		Ortalama	Stan. Sapma	Ortalama	Stan. Sapma	Ortalama	Stan. Sapma	Ortalama	Stan. Sapma
Aylık Gelir	1000 TL ve altında	3,72	0,51	3,38	0,38	3,17	0,61	4,05	0,68
	1001-2000 TL arasında	3,74	0,54	3,48	0,30	3,21	0,47	3,95	0,69
	2001-3000 TL arasında	3,56	0,68	3,40	0,36	3,24	0,50	3,65	0,68
	3001-4000 TL arasında	4,16	0,58	3,39	0,38	3,16	0,59	4,09	0,71
	4001-5000 TL arasında	4,40	0,34	3,38	0,38	3,28	0,34	4,44	0,42
	5000 TL üzerinde	4,36	0,26	2,58	0,44	2,99	0,45	4,18	0,43
Sig.		0,000*		0,000*		0,398		0,001*	

Tablo 14’te görüldüğü gibi gelir düzeyine göre yapılan karşılaştırmalarda sadece kararlılık algısı açısından gelir düzeyleri arasında farklılık yok ($p>0,05$). “ H_{6a} : Heveslilik algısı gelir düzeyine göre farklılaşmaktadır.”, “ H_{6b} : Yenilikçilik algısı gelir düzeyine göre farklılaşmaktadır.” ve “ H_{6d} : İş gören olmama algısı gelir düzeyine göre farklılaşmaktadır.” Hipotezleri kabul edilmiştir ($p<0,05$).

Tablo 15. Girişimcilik Eğilimi Algılarının Kariyer Hedeflerine Göre Karşılaştırılması

		Heveslilik		Yenilikçilik		Kararlılık		İşgören Olmama Eğilimi	
		Ortalama	Stan. Sapma	Ortalama	Stan. Sapma	Ortalama	Stan. Sapma	Ortalama	Stan. Sapma
Kariyer Hedefi	Kamu	3,33	0,53	3,56	0,29	2,69	0,48	3,56	0,85
	Özel	2,98	0,38	3,31	0,40	3,37	0,51	3,00	0,00
	Kendi işini kurmak	3,98	0,47	3,35	0,44	3,16	0,50	4,13	0,59
	Diğer	2,89	0,40	3,29	0,23	3,43	0,70	4,29	0,39
Sig.		0,000*		0,461		0,002*		0,000*	

Katılımcıların kariyer hedeflerine ilişkin tercihleri açısından yapılan karşılaştırmada heveslilik, kararlılık ve iş gören olmama eğilimi algısı için kurulan hipotezler kabul edilmiştir ($p<0,05$). Hipotezleri kabul edilen algıların ortalaması kendi işini kurmak isteyenlerde daha yüksek çıkmıştır.

3.5.2.3. Korelasyon Analizi

Boyutlar arası ilişki düzeyinin incelenmek istendiği bu bölümde girişimcilik eğitimi ile girişimcilik eğilimine ait 4 boyut karşılaştırılmıştır. Yapılan karşılaştırmada Korelasyon Analizi kullanılmıştır.

Tablo 16. Girişimcilik Eğitimi ve Girişimcilik Eğilimi Boyutlarının Karşılaştırılması

		Heveslilik	Yenilikçilik	Kararlılık	İş gören Olmama Eğilimi	Girişimcilik Eğitimi
Heveslilik	Pearson Correlation	1	0,000	-0,119	0,441	0,575
	Sig. (2-tailed)		0,997	0,040*	0,000*	0,000*
	N	300	300	300	300	300
Yenilikçilik	Pearson Correlation	0,000	1	-0,094	-0,015	0,000
	Sig. (2-tailed)	0,997		0,102	0,794	0,993
	N	300	300	300	300	300
Kararlılık	Pearson Correlation	-0,119	-0,094	1	-0,074	-0,025
	Sig. (2-tailed)	0,040*	0,102		0,200	0,664
	N	300	300	300	300	300
İş gören Olmama Eğilimi	Pearson Correlation	0,441	-0,015	-0,074	1	0,61
	Sig. (2-tailed)	0,000*	0,794	0,200		0,000*
	N	300	300	300	300	300
Girişimcilik Eğitimi	Pearson Correlation	0,575	0,000	-0,025	0,395	1
	Sig. (2-tailed)	0,000*	0,993	0,664	0,000*	
	N	300	300	300	300	300

Tablo 16’da görüldüğü gibi yapılan korelasyon analizi sonucunda,

- Girişimcilik eğitimi ile heveslilik algısı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu ($p < 0,05$) ve bu ilişkinin pozitif yönlü olduğu,
- Girişimcilik eğitimi ile iş gören olmama eğilimi algısı arasında pozitif yönde bir anlamlı ilişki olduğu ($p < 0,05$),

Yapılan tüm analizler sonucunda araştırma modeline ait hipotezlerin yorumlanmasına ilişkin sonuçlar genel değerlendirme yapılabilmesi için Tablo 17’de sunulmuştur.

Tablo 17. Araştırma Modeline Ait Hipotez Sonuçları

Hipotez		Sonuç
H₁: Girişimcilik eğitiminin girişimcilik eğilimi algıları üzerinde pozitif etkisi vardır.	H_{1a}: Girişimcilik eğitiminin girişimciliğe yönelik heveslilik algısı üzerinde pozitif etkisi vardır.	Kabul edildi.
	H_{1b}: Girişimcilik eğitiminin yenilikçilik algısı üzerinde pozitif etkisi vardır.	Reddedildi.
	H_{1c}: Girişimcilik eğitiminin kararlılık algısı üzerinde pozitif etkisi vardır.	Reddedildi.
	H_{1d}: Girişimcilik eğitiminin iş gören olmama eğilimi algısı üzerinde pozitif etkisi vardır.	Kabul edildi.
H₂: Girişimcilik eğilimi algıları cinsiyete göre farklılaşmaktadır.	H_{2a}: Heveslilik algısı cinsiyete göre farklılaşmaktadır.	Reddedildi.
	H_{2b}: Yenilikçilik algısı cinsiyete göre farklılaşmaktadır.	Reddedildi.
	H_{2c}: Kararlılık algısı cinsiyete göre farklılaşmaktadır.	Reddedildi.
	H_{2d}: İş gören olmama algısı cinsiyete göre farklılaşmaktadır.	Reddedildi.
H₃: Girişimcilik eğilimi algıları yaş gruplarına göre farklılaşmaktadır.	H_{3a}: Heveslilik algısı yaş gruplarına göre farklılaşmaktadır.	Kabul edildi.
	H_{3b}: Yenilikçilik algısı yaş gruplarına göre farklılaşmaktadır.	Kabul edildi.
	H_{3c}: Kararlılık algısı yaş gruplarına göre farklılaşmaktadır.	Kabul edildi.
	H_{3d}: İş gören olmama algısı yaş gruplarına göre farklılaşmaktadır.	Kabul edildi.
H₄: Girişimcilik eğilimi algıları medeni duruma göre farklılaşmaktadır.	H_{4a}: Heveslilik algısı medeni duruma göre farklılaşmaktadır.	Kabul edildi.
	H_{4b}: Yenilikçilik algısı medeni duruma göre farklılaşmaktadır.	Reddedildi.
	H_{4c}: Kararlılık algısı medeni duruma göre farklılaşmaktadır.	Reddedildi.
	H_{4d}: İş gören olmama algısı medeni duruma göre farklılaşmaktadır.	Kabul edildi.
H₅: Girişimcilik eğilimi algıları eğitim seviyesine göre farklılaşmaktadır.	H_{5a}: Heveslilik algısı eğitim seviyesine göre farklılaşmaktadır.	Kabul edildi.
	H_{5b}: Yenilikçilik algısı eğitim seviyesine göre farklılaşmaktadır.	Kabul edildi.
	H_{5c}: Kararlılık algısı eğitim seviyesine göre farklılaşmaktadır.	Reddedildi.
	H_{5d}: İş gören olmama algısı eğitim seviyesine göre farklılaşmaktadır.	Reddedildi.
H₆: Girişimcilik eğilimi algıları gelir düzeyine göre farklılaşmaktadır.	H_{6a}: Heveslilik algısı gelir düzeyine göre farklılaşmaktadır.	Kabul edildi.
	H_{6b}: Yenilikçilik algısı gelir düzeyine göre farklılaşmaktadır.	Kabul edildi.

	H_{6c} : Kararlılık algısı gelir düzeyine göre farklılaşmaktadır.	Reddedildi.
	H_{6d} : İş gören olmama algısı gelir düzeyine göre farklılaşmaktadır.	Kabul edildi.
H₇ : Girişimcilik eğilimi algıları daha önce girişimcilik faaliyetinde bulunma durumuna göre farklılaşmaktadır.	H_{7a} : Heveslilik algısı daha önce girişimcilik faaliyetinde bulunma durumuna göre farklılaşmaktadır.	Reddedildi.
	H_{7b} : Yenilikçilik algısı daha önce girişimcilik faaliyetinde bulunma durumuna göre farklılaşmaktadır.	Kabul edildi.
	H_{7c} : Kararlılık algısı daha önce girişimcilik faaliyetinde bulunma durumuna göre farklılaşmaktadır.	Reddedildi.
	H_{7d} : İş gören olmama algısı daha önce girişimcilik faaliyetinde bulunma durumuna göre farklılaşmaktadır.	Reddedildi.
H₈ : Girişimcilik eğilimi algıları kariyer hedefine göre farklılaşmaktadır.	H_{8a} : Heveslilik algısı kariyer hedefine göre farklılaşmaktadır.	Kabul edildi.
	H_{8b} : Yenilikçilik algısı kariyer hedefine göre farklılaşmaktadır.	Reddedildi.
	H_{8c} : Kararlılık algısı kariyer hedefine göre farklılaşmaktadır.	Kabul edildi.
	H_{8d} : İş gören olmama algısı kariyer hedefine göre farklılaşmaktadır.	Kabul edildi.

Tablo 17'nin Devamıdır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada KOSGEB destekli girişimcilik kurslarında eğitim alan bireylere aldıkları eğitimin girişimcilik eğilimini açığa çıkarmadaki etkisi araştırılmıştır. Bu amaçla, İstanbul ilinde KOSGEB destekli girişimcilik kurslarında eğitim alan girişimci adaylarına anket uygulanmıştır.

Araştırma modeline göre 8 tane ana hipotez ve 4'er tane alt hipotez kurulmuş, doğruluğu test edilmiştir. Girişimcilik eğitimi ve girişimcilik eğilimi ile ilgili anketteki ifadelere kodlar verilmiştir. Sekoran'ın "Belirli Evreler İçin Kabul Edilebilir rnek Büyüklükleri" tablosundan gerekli örnek byklğu 384 olarak belirlenmiştir fakat 400 kişiden 300 geçerli anket dönüşü yapılmıştır. Veriler kolayda örnekleme tekniği ile anlık olarak toplanmıştır.

Araştırmada girişimcilik eğitim ve girişimcilik eğilim ölçeklerinden faydalanılmıştır. Bu leklerin geçerliliği; açıklayıcı faktör analizi ile hesaplanmıştır. Onun öncesinde, verilen uygunluğunu değerlendirmek için KMO ve Barlett Testi yapılmış; her iki ölçek içinde veri setinin uygun olduğu bulunmuştur. Ölçeklerin güvenilirliği ise Cronbach alfa kat sayısı ile hesaplanmıştır. Elde edilen sonuçlara dayanarak, ölçeklerin güvenilir olduğu sonucu bulunmuştur.

Girişimcilik eğitimi için varyans açıklanma oranı %53,9 ile tek faktör altında toplanabilmesi uygun görülürken, girişimcilik eğilimi ölçeğinde %62,7 ile 4 faktör altında toplanması uygun grlmştir.

Anket sorularına verilen cevaplar doğrultusunda, katılımcıların demografik özellikleri analiz edilmiştir. Bununla birlikte; kurulan tüm hipotezler için kurulan modellerde bağımsız değişken girişimcilik eğitimi iken, bağımlı değişkenler sırasıyla heveslilik, yenilikçilik, kararlılık ve iş gören olmama eğilimi olarak belirlenmiştir. H_1 hipotezinin doğruluğunu test etmek için doğrusal regresyon analizi, diğer hipotezler için ise independent sample t-test ve ANOVA'dan yararlanılmıştır.

İkiden fazla kategorili değişkenlerin ($H_2 - H_8$) ortalama fark kontrolü için ANOVA analizi yapılmıştır.

- Girişimcilik eğitimi alan insanların hevesliliği aynı zamanda da iş gören olmama eğilimi yüksektir. Bu 2 eğilim arasında pozitif bir ilişki vardır. Bireyler heveslidir fakat yenilikçilik ve kararlılık eğilimi göstermemektedir. Eğitimlere katılan bireyler girişimci kişiliğe sahip olmalıdır. Bunun için eğitime alınacak bireylerin girişimci kişilik özelliğini ölçen ön bir mülakat yöntemi ile eğitime alınması sağlanabilir.
- Yapılan analiz sonucunda cinsiyetin girişimcilik eğilimi üzerinde etkisi yoktur. Kadın ve erkeğin girişimcilik eğilimleri aynı ya da birbirine yakın olabilir.
- Girişimcilik eğilimi algıları yaş guruplarına göre farklılaşmaktadır. 20-30 yaş arasındaki bireylerde; yenilikçilik, 31-40 yaş arası katılımcılarda; kararlılık, 41-50 yaş arası bireylerde; heveslilik ve iş gören olmama eğilimi yüksektir. Genç kesim özendirilmeli ve girişimcilik eğilimi arttırılmalıdır. TÜİK verilerine (2018) bakıldığında; 2016 yılında 35-44 yaş arası işveren sayısının %36,7 ile en büyük dilime sahip olduğunu görürüz. Elde edilen bulgularla TÜİK verileri karşılaştırıldığında sayıların birbirini desteklediğini anlayabiliriz.
- Medeni durumu evli olan bireylerde heveslilik ve iş gören olmama eğilimi yüksektir. Aile hayatı bireylerin girişimcilik eğilimini köreltiyor olabilir. Bekarlara ve öğrencilere girişimcilik eğitimi daha erken yaşta ve devamlılığı sağlanarak verilirse; girişimcilik eğilimi artabilir.
- Eğitim seviyesi lisansüstü olan katılımcıların hevesliliği yüksekken; ilköğretim mezunu bireylerin yenilikçilik eğilimi yüksek çıkmıştır. TÜİK(2018) verilerine baktığımızda; işverenlerin yüzdeleri şu şekildedir: %28,6 ilköğretim mezunu, %14,5 ortaöğretim mezunu, %16,6 lise mezunu ve %27,8 yüksek okul ve fakülte mezunu. Bu araştırmanın sonuçlarıyla TÜİK değerlerini karşılaştırdığımızda; ilköğretim mezunlarının yenilikçi oluşuyla işveren oranları birbirini desteklemektedir.
- Aylık geliri 5000TL üzerinde olan katılımcıların hevesliliği yüksek, 1001-2000TL arası olanların yenilikçilik ve 4001-5000 arası olanların iş gören olmama eğilimi yüksektir. Gelir düzeyi yüksek bireylerin heveslilik seviyesi yüksek fakat yenilikçilik ve kararlılık eğilimlerinde aynı durum söz konusu

değildir. Ülke çapında değerlendirildiğinde; orta gelir seviyesindeki bireylerin heveslilik, yenilikçilik ve kararlılık eğilimleri desteklenirse; girişimci birey sayısı artacaktır.

- Daha önce girişimcilik faaliyetinde bulunmayanların yenilikçilik eğilimi daha yüksektir.
- Kariyer hedefi kendi işini kurmak olan bireylerin; heveslilik eğilimleri yüksekken, kariyer hedefi diğer olan katılımcıların; kararlılık ve iş gören olmama eğilimi yüksektir. Kendi işini kurmak isteyenlerin hevesliliğini desteleyip kararlılık ve yenilikçilik eğilimlerini yükseltmek girişimci sayısını arttıracaktır.

2014 yılında yapılan çalışmada da; heveslilik ve iş görmeme eğilimi yüksek çıkmıştır (Bayram, 2014). 2018’de yapılan bu araştırma gösteriyor ki; girişimcilik kurslarına katılan bireyler değişse de düşünce yapısı 4 yıl içerisinde değişmemiştir. 20 yaşından sonra eğitim alan bireylerde sadece heveslilik söz konusudur. Yenilikçilik ve kararlılık özellikleri ile girişimci sayısını arttırmak için 20 yaşından önce bu eğitimi almak daha faydalı olacaktır.

Sonuç olarak; katılımcıların girişim yapma hevesi yüksek fakat girişimi hayata geçirme konusunda kararsızlık ya da isteksizlik söz konusudur. Bunun nedeni; bireylerin kendilerine güven eksikliği, girişimcilik konusunda yeterince donanımlı olmaması ya da ekonomik durumları olabilir. Öncelik vatandaşların bilgilendirilmesi, eğitilmesi ve desteklenmesi olmalıdır. Bunun için; küçük yaştan başlanarak okullarda girişimcilik dersleri alınması, projeler ve aktivitelerde bulunulması yararlı olacaktır.

Ankara ve İzmir illerinde de bu ölçekler ya da farklı ölçekler kullanılarak araştırmalar yapılabilir. Türkiye’nin 3 en kalabalık nüfusa sahip şehirlerinde yapılan araştırmalar, diğer küçük şehirlerdeki eğitimlere ve gelişmelere öncü olabilir. Bu tezde kullanılan anketlerdeki sorular çeşitlendirilebilir. Demografik bilgilere; sosyal ve kültürel yaşamla ilgili “Yılda kaç kitap okuyorsunuz?”, “Ne kadar sıklıkla gazete/haber okursunuz?”, “Borsayı takip eder misiniz?”, “Yatırım yapacak olsanız, neye yaparsınız?” gibi sorular eklenebilir.

KAYNAKÇA

Ağca, V. (2007). *Avrupa Birliğinin Girişimcilik Politikası ve Türkiye'ye Yansımaları*. Kurt, M. ve Bayraktaroğlu, S. (Ed.), *Türkiye'de İşletmecilikte Yeni Perspektifler* (s. 169 – 194). Ankara: Gazi Kitabevi.

Alberti, F., Sciascia, S., Poli, A. (2004). Entrepreneurship education: notes on an ongoing debate, *Proceedings of the 14th Annual IntEnt Conference*, University of Napoli Federico II, Italy 4, (7), 19.

Altan, M. Z. (2014). *Türkiye'nin Eğitim Çıkmazı: Girişimci Öğretim, Girişimci Öğretmen*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2012). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. (7.Baskı). Adapazarı: Sakarya Yayıncılık.

Arpacı, İ. (2015). Eğitim Fakültesinde Verilen Girişimcilik Dersinin Öğretim Etkinliğinin Öğrenciler Tarafından Değerlendirilmesi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 140

Aslan, Y.(2009). *Türkiye'de Büyüme Odaklı ve Yenilikçi Bir Girişimcilik Politikası Çerçevesi Geliştirme ve Politika Açıklarının Belirlenmesi*. Süleyman Demirel Üniversitesi/Yüksek Lisans Tezi, Isparta, 69.

Aşkın, A., Nehir, S., Vural, S. Ö. (2011). Tarihsel Süreçte Girişimcilik Karamı ve Gelişimi. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*. 6 (2), 55-72, 69.

Avrupa Komisyonu (Commission, European). (2009). https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/turkiye_ilerleme_rap_2009.pdf

Avrupa'da Okullarda Temel Yeterlikleri Geliştirme: Politik Fırsatlar ve Zorluklar, Avrupa Komisyonu. (2012). (http://sgb.meb.gov.tr/eurydice/kitaplar/Avrupada_Okullarda_Temel_Yeterlikleri_Gelistirme/Avrupada_Okullarda_Temel_Yeterlikleri_Gelistirme.pdf)

Avrupa Komisyonu (Commission, European). (2012). https://www.ab.gov.tr/files/ceb/Progress_Reports/2012_ilerleme_raporu.pdf

Bacanlı, H. (2006). *Duyusal Eğitim*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Balaban, Ö., Özdemir, Y. (2008). Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik

Eğilimi Üzerindeki Etkisi: Sakarya Üniversitesi Örneği. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 3 (2), 134-148.

Barbaso, D. S. , Kıckul, J. , Smith, R. B. (2008). The Road Less Intended: Integrating Entrepreneurial Cognition and Risk in Entrepreneurship Education, *Journal of Enterprising Culture*, 16, (4), 54.

Bayram, G. N. (2014), Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Eğilimi Üzerine Etkisinin İncelenmesine Yönelik Bir Araştırma, T.C. Hasan Kalyoncu Üniversitesi, İşletme Anabilim Dalı, Gaziantep.

Bingöl, D. (1998). İnsan Kaynakları Yönetimi. İstanbul: Beta Yayınları, 4.Baskı.

Bologna Süreci, (2011). Erişim tarihi: 12 Ağustos 2018, <http://webb.deu.edu.tr/bologna/>. 2011.

Bozkurt, Ö., Aslan, Z., Göral, M. (2011). *Yükseköğretimde Verilen Girişimcilik Eğitiminin Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimine Etkisi: Teknik Program ve Sosyal Program Karşılaştırmalı Bir Araştırma. Uluslararası Yükseköğretim Kongresi Yeni Yönelişler ve Sorunlar*. İstanbul: Deomed Yayıncılık.

Brush, C. (2013). "Does Entrepreneurship Education Matter?," *Forbes*. <http://www.forbes.com/sites/babson/2013/06/24/does-entrepreneurship-education-matter/>. 2013

Brush, C. G., Manolova, T. S. ; Edelman , L. F. (2008). Separated by a Common Language? Entrepreneurship Research Across the Atlantic, *Entrepreneurship Theory and Practice*. 32, (2), 249-266.

Bulut, Ç., Fiş, A. M., Aktan, B., Yılmaz, S. (2008). Kurumsal Girişimcilik: Kavramsal Yapı Üzerine Bir Tartışma, *Yaşar Üniversitesi Dergisi*, İstanbul, 138-141.

Bulut, Ç., Aslan, G. (2014). Üniversitelerde Girişimcilik Eğitimi. *Selçuk Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*. 27, 1-20.

Corbett, A. (2012). You Can't Teach Entrepreneurship, *Forbes*. (<http://www.forbes.com/sites/babson/2012/05/24/you-cant-teach-entrepreneurship/>).

Chandler, D. R. ; Powell, E. (2018), *Tuskegee University's Advancements in Human Health, 1881 – 1987*, Tuscaloosa: The University of Alabama Press, 3rd Edition

Cüceloğlu, D. (1993). *İnsan ve Davranışı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Çetindamar, D. (2002). *Türkiye'de Girişimcilik*. İstanbul: TÜSİAD Yayınları.

Çetinkaya Bozkurt, Ö. (2011). *Başarılı Girişimciler ve Öğretim Üyelerinden*

Öneriler. Ankara: Detay Yayıncılık.

Çiftçi, M., Tozlu, E., Akçay, A. (2014). Drucker Perspektifinde İnovasyonun İşletmelerin Gelişimi Üzerine Etkisi: Girişimci İşletme, *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 5,(10), 76-85.

Dana, L. P. (1992). "Entrepreneurial Education in Europe", *Journal of Education for Business*, 68 (2), 74-79.

Durmuş, B., Yurtkoru, E.S. ve Çinko, M. (2013). *Sosyal Bilimlerde SPSS'le Veri Analizi*. (5.Baskı). İstanbul: Beta Yayınları.

Eğitim ve Kültür alanında Avrupa Birliği Müktesebat Rehberi (2009).

Eraslan, L. (2011). İlköğretim Programlarında Girişimcilik Öğretimi (Hayat Bilgisi Dersi Örneği). *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*. 27, 82-94.

Erden, M. (1998). Eğitimde Program Değerlendirme, Ankara: Anı Yayıncılık.

Fayolle, A. (2013). Personal Views on the Future of Entrepreneurship Education, *Entrepreneurship&Regional Development*. 25, Issue 7-8: 692-701.

Galloway, L., Brown, W. (2002). Entrepreneurship Education at University: A Driver in the Creation of High Growth Firms?. *Education+Training*. 44, 8/9: 398-405.

GEM (2009) Global Entrepreneurship Monitor 2008 Executive Report, GEM <https://www.gemconsortium.org/> , Erişim tarihi: 28 Temmuz 2018

Ghina, A. (2014). Effectiveness of Entrepreneurship Education in Higher Education Institutions. *The 5th Indonesia International Conference on Innovation, Entrepreneurship, and Small Business (IICIES 2013)*. Indonesia

Girginer, N., Uçkun, N. (2004). İşletmecilik Eğitimi Alan Lisans Öğrencilerinin Girişimciliğe Bakış Açıkları: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İ.İ.B.F İşletme Bölümü Öğrencilerine Yönelik Bir Uygulama. 3. *Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi Bildiriler Kitabı*, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İ.İ.B.F., 25-26 Kasım 2004. (783-795).

Gorman, G., Hanlon, D., King, W. (1997). Some Research Perspectives on Entrepreneurship Education, Enterprise Education and Education for Small Business Management, *International Small Business Journal*, 15: 56-77.

Gürdoğan, N. (2011). *Girişimcilik ve Girişim Kültürü*. İstanbul: İGİAD Yayınları.

Gürol, Y., Aydınlık, A., Atsan, N. (2008). *Entrepreneurship Education In Turkish Universities*, 18th Annual Global Conference, Internationalizing

Entrepreneurship Education and Training, 17-20 July 2008 Ohio, USA

Gürol, Y. ; Bal, Y. (2009) Türkiye’de Girişimciliğin Evrimi ve Gelişimi İçin Girişimcilik Eğitiminin Önemi. Working Papers 0019, Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisat Bölümü

Hair, J. F., Anderson, R. E., Tatham, R. L., Black, W. C. (1998). *Multivariate Data Analysis. Upper Saddle River.*

İnanç, B. (2004). *Gelişim Psikolojisi, Çocuk ve Ergen Psikolojisi*, Adana: Nobel Kitabevi.

İpçioğlu, İ., Taşer, A. (2009). İşletme Bölümlerinde Verilen Eğitimin Girişimci Adayı Öğrenciler Üzerindeki Etkileri, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Isparta, (2), Sayı: 10, s.13–25

Kafadar, T., Öztürk, C., Katılmış A. (2018), Farklı Ülkelerin Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının Değerler Eğitimi Boyutunda Karşılaştırılması, Ahi Evran Üniversitesi, *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, (1), 154-177

Karadeniz, Y. (2010). Türkiye’de Girişimcilik Eğitimi, *Anahtar Dergisi*, Temmuz, 42-44, 83, 107.

Karagöz, M. (2009), *Girişimcilik Profili Araştırması: Isparta İli Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta. Erişim tarihi: 5 Mart 2018, [file:///C:/Users/w10/AppData/Local/Packages/Microsoft.MicrosofEdge_8wekyb3d8bbwe/TempState/Downloads/231608%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/w10/AppData/Local/Packages/Microsoft.MicrosofEdge_8wekyb3d8bbwe/TempState/Downloads/231608%20(1).pdf)

Karasar, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Katz, J. A. (2003). The Chronology of Intellectual Trajectory of American Entrepreneurship Education, *Journal of Small Business Venturing*. 18, 2: 283-300.

Kuratko, D. F. (2003). Entrepreneurship Education: Emerging Trends and Challenges for the 21st Century. *White Papers Series*, Coleman Foundation, Chicago, IL, 3-12, 17, 102-103.

Kuratko, D. F. (2005). The Emergence of Entrepreneurship Education Developments, Trends and Challenges, *Entrepreneurship Theory and Practice*. 29, 5, 577.

Küçük, O. (2009). Türk Eğitim Sisteminde Girişimcilik ve Girişimcilik Eğitiminde Avrupa Birliği Hibe Projelerinde Yararlanma Düzeyi: Bir Uygulama. *II. Uluslararası Girişimcilik Kongresi*, 364-369.

T.C. MEB İlköğretim Sosyal Bilgiler Ders Programı. (2009), Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı: Ankara

Mazzarol, T. (2014) "Entrepreneurship education and research within Australia's universities," Erişim tarihi: 1 Ağustos 2018, <http://www.cemi.com.au/node/506>. 2014.

Mucuk, İ. (2004). *Modern İşletmecilik*. İstanbul: Türkmen Kitabevi

Mutlu, S. (2014). KOSGEB' in Uygulamalı Girişimcilik Sertifikası Eğitimi Kurslarına Katılan Kursiyerlerin Girişimcilik Potansiyelleri ve Eğilimleri. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 9 (1), 6-8.

Odabaşı, Y. (2006). Değişim ve Dönüşümün Aracı Olarak Girişimci Üniversite. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 1 (1), 87-104

Olçetin, Z. (2006), *Profesyonel Yaşamda Kişisel Gelişim Eğitimleri*, Erişim tarihi: 14 Aralık 2017, <http://www.kobifinans.com.tr/icerik.php?Article=159&Where=danisma-merkezi&Category=02>

Ozankaya, Ö. (2007). *Toplum Bilim*. İstanbul: Cem Yayınevi.

Özçağlar, A. (1997). *Türkiye'de Belediye Örgütlü Yerleşmeler*, Ankara: Ekol Yayın Evi.

Özdemir, Y. ; Mazgal, S. (2012). Bir Kariyer Tercihi Olarak Girişimcilikte Dışsal Faktörlerin Etkisi: Sakarya Örneği. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 7(1).

Özgül, E., Yücel, E. (2018). Girişimcilik Merakı İle Yenilikçilik Arasındaki İlişkide Girişimcilik Öz-Yeterliliğinin Aracılık Rolü, *Yönetim Bilimleri Dergisi/Journal of Administrative Sciences Cilt / Volume: 16, Sayı / N: 31 : 333-334*

Öztürk, C. (2006). *Toplumsal Yaşama Disiplinler Arası Bir Bakış*, Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Plaschka, G. R., Welsch, Harold P. (1990). Emerging Structures in Entrepreneurship Education: Curricular Designs And Strategies, *Entrepreneurship Theory and Practice*, Spring, 55-71.

Robinson, P., Hayes, M.(1991). Entrepreneurship Education in America's Major Universities, *Entrepreneurship Theory And Practice*, 15(3), 41–52.

Ronstadt, R. (1987), "The Educated Entrepreneurs: A New Era of Entrepreneurship Education", *American Journal of Small Business*, 11/4, 37-53.

Seymour, N. (2001), Entrepreneurship Education in American Community Colleges and Universities. Erişim tarihi: 5 Temmuz 2018, <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED463784.pdf>. 2001

Solomon, G., Duffy S., Tarabishy, A. (2002). The State of Entrepreneurship

Education in the United States: A Nationwide Survey and Analysis. *International Journal of Entrepreneurship Education*, 1: 65–86.

Sondari, M. C. (2014). Is Entrepreneurship Education Really Needed?: Examining the Antecedent of Entrepreneurial Career Intention, *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 115: 44-53.

Soylu, A., Kepenek, Y. (2008). MYO Öğrencilerinin Girişimcilik Düzeyi ve Aldıkları Eğitimin Girişimciliğe Olan Katkılarının Belirlenmesi, 2. *Uluslararası Girişimcilik Konferansı*. Bişkek, Kırgızistan, 461.

Sönmez, A., Toksoy, A. (2014). Türkiye’de Girişimcilik ve Türk Girişimci Profili Üzerine Bir Analiz, *Yönetim ve Ekonomi*. Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F. Manisa. 21, (2), 44-47.

Sönmez, V. (1998). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Öğretmen El Kitabı*, Ankara: Anı Yayıncılık.

Şengel, S. (2008), Yükseköğretimde Girişimcilik Eğitiminin İnovatif İş Fikirlerine Ulaşmadaki Etkisi Üzerine Bir Araştırma. *Uluslararası Girişimcilik Kongresi*, Kırgızistan.

Tanrısever, N. H. (2004), Avrupa Birliği’nde Girişimciliğin Teşvik Edilmesi İçin İzlenen Politikalar ve Türkiye’deki Politikaların Avrupa Birliği, AVRUPA BİRLİĞİ GENEL SEKRETERLİĞİ, *Uzmanlık Tezi*, Ankara, Mayıs

Titiz, T. (1999). *Genç Girişimcilere Öneriler*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi

Top, S. (2006). *Girişimcilik Keşif Süreci*. İstanbul: Beta Yayınları.

Turan İ., Şimşek Ü., & Aslan H. (2015). Eğitim Araştırmalarında Likert Ölçeği ve Likert Tipi Soruların Kullanımı ve Analizi", *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 186-203.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Haber Bülteni (2018). Girişimcilik 2014-2016, Sayı: 27845. Erişim Tarihi: 1 Ağustos 2018, [file:///C:/Users/w10/AppData/Local/Packages/Microsoft.MicrosoftEdge_8wekyb3d8bbwe/TempState/Downloads/Girişimcilik_01.03.2018%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/w10/AppData/Local/Packages/Microsoft.MicrosoftEdge_8wekyb3d8bbwe/TempState/Downloads/Girişimcilik_01.03.2018%20(1).pdf)

Uluköy, M., Demireli, C., Kahya, V. (2013). Kosgeb Girişimcilik Kurslarına Katılan Katılımcıların Girişimcilik Profiline Yönelik Bir Alan Araştırması. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 8(2), 79-96.

Varış, F. (1996). *Eğitimde Program Geliştirme*. İstanbul: Alkım Kitabevi.

Vesper, K. H. and Gartner, W. B. (1997). Measuring Progress in Entrepreneurship Education. *In Journal of Business Venturing*, 12(5), 403-421.

Wilson, K. (2008). *Entrepreneurship in Higher Education in Europe*. 119-

138. Brussels

Yelkikalan, N., Akatay, A., Yıldırım, H. M., Karadeniz, Y., Köse, C., Koncagül, Ö., Özer, E. (2010). Dünya ve Türkiye Üniversitelerinde Girişimcilik Eğitimi: Karşılaştırmalı Bir Analiz. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, (2), 51-59.

Yıldırım, N., Aşkun, O. B. (2012). "Entrepreneurship Intentions of Public Universities in Turkey: Going Beyond Education and Research?", *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 58: 959-963.

Yüksel, Ö. (2005). *Öğrenme ve Öğretme*, Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Brush, C. G. (2013). Does Entrepreneurship Education Matter?. *Forbes*. <http://www.forbes.com/sites/babson/2013/06/24/does-entrepreneurship-education-matter/>

http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-365_tr.htm , Erişim tarihi: 23 Haziran 2018

<https://www.ibo.org/globalassets/digital-toolkit/other-languages/what-you-need-to-know-about-the-ib-tu.pdf>).

www.kosgeb.gov.tr

<https://www.kosgeb.gov.tr/Content/Upload/Dosya/Giri%C5%9Fimcilik%20Destek%20Program%C4%B1%20Uygulama%20Esaslar%C4%B1%2013.05.2016.pdf>
Erişim tarihi: 30 Nisan 2018

https://www.kosgeb.gov.tr/Content/Upload/Dosya/Mali%20Tablolar/Faaliyet%20Raporları/KOSGEB_2015_Yılı_Faaliyet_Raporu.pdf , Erişim tarihi: 30 Mayıs 2018

<http://www.loreal.com.tr/medya/kurumsal-basin-bultenleri/bogazici-universitesiogrencilerine-girisimcilik-dersi-destegi-loreal-turkiyeden-5825.htm>
Erişim Tarihi: 25 Haziran 2018

<https://nifa.usda.gov/program/hatch-act-1887> ,Erişim tarihi: 20 Haziran 2018

https://www.tubitak.gov.tr/sites/default/files/content_files/iletisim/edergi/S178_dosyalar/assets/common/downloads/publication.pdf , Erişim tarihi: 10 Ağustos 2018

<http://tusside.tubitak.gov.tr/tr/yetkinliklerimiz/egitim-tasarimi/Girisimcilik-Akademisi> , Erişim tarihi: 18 Temmuz 2018

https://www.tubitak.gov.tr/sites/default/files/1095/2017_gyue_siralama.pdf , Erişim tarihi: 12 Temmuz 2018

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Soyisim, İsim: EKİCİ, Tuğçe Özlem
Uyruğu: T.C.
Doğum Tarihi ve Yeri: 10/06/1989, Ankara
Medeni Hali: Evli
E- posta: tugceozlemekici@hotmail.com

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Yılı
Yüksek Lisans	Çankaya Üniversitesi – UTL	2018
Lisans	İ.D. Bilkent Üniversitesi - İşletme	2014
Lise	Özel Keçiören Lisesi	2006

İŞ DENEYİMİ

2009 – 2018 / ALPER YÜCE ECZANESİ - İşletmeci

2013 – 2017 / Özel Ders Öğretmenliği

YABANCI DİL

İngilizce

HOBİLER

Yağlı boya resim, Çizim, Müzik, Aşçılık, Arabalar

DiĞER

2017' /MEB Onaylı İç Mimarlık Kursu Belgesi

EK
ANKET SORULARI

KOSGEB EĞİTİMİ ALANLARA DAİR TEZ ÇALIŞMASI ANKETİ

Bu anket 3 Bölümden oluşmaktadır. Sorular KOSGEB eğitimi almış bireylerin girişimcilik eğitiminin girişimcilik eğilimine olan etkisini ölçmek amacıyla hazırlanmıştır. Lütfen aşağıdaki soruları size uygun olan seçeğene (X) işareti koyarak, doldurunuz.

I. BÖLÜM

1. CİNSİYETİNİZ?

- BAYAN
 BAY

2. YAŞ ARALIĞINIZ?

- 20 -30
 31-40
 41 – 50
 51 VE ÜSTÜ

3. MEDENİ DURUMUNUZ?

- EVLİ
 BEKAR

4. EĞİTİM SEVİYESİNİZ?

- İLKÖĞRETİM
 LİSE
 LİSANS
 LİSANSÜSTÜ

5. AYLIK GELİRİNİZ?

- 1000 L VE ALTI
 1001-2000 L
 2001-3000 L
 3001-4000 L
 4001-5000 L
 5000 L ÜSTÜ

6. DAHA ÖNCE GİRİŞİMCİLİK FAALİYETİNDE BULUNDUNUZ MU?

- EVET
 HAYIR

7. KARIYER HEDEFİNİZ?

- KAMU
 ÖZEL SEKTÖR
 KENDİ İŞİNİ KURMAK
 DİĞER

II. BÖLÜM: GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİ ÖLÇEĞİ

1- Kesinlikle Katılmıyorum, 2-Katılıyorum, 3- Kararsızım, 4-Katılıyorum, 5-Kesinlikle Katılıyorum

1. FAKTÖR: GİRİŞİMCİLİĞE YÖNELİK HEVESLİLİK		1	2	3	4	5
1	Kendi işimi kurmak için gerekli fırsatları yaratma yeteneğine sahibim					
2	Kesinlikle kendi işimi kurmayı hedefliyorum					
3	Mutlaka girişimci olmaya odaklanıyorum					
4	Sosyal yaşamı, iş hayatını ve eğlenceyi dengeli bir şekilde yaşayan bir kişiliğe sahip olmak isterim					
5	Mevcut gerçeklere birebir bağlı kalarak hareket etmeyi tercih ederim					
2. FAKTÖR: YENİLİKÇİLİK		1	2	3	4	5
6	İnandığım bir konu dahi olsa kural dışı davranmayı göze alamam					
7	Sürekli hedef büyüten bir kişiliğe sahip olmak istemem					
8	Kariyerimin gelecek 5 yılında yüksek maaşlı bir iş fırsatı karşına çıkarsa; kabul ederim					
3. FAKTÖR: KARARLILIK		1	2	3	4	5
9	İnandığım bir konuda negatif bir değerlendirmeye maruz kalma pahasına karar veririm					
10	Gerçekleri zorlayarak hislere ve hayallere dayalı hareket etmeyi tercih ederim					
11	Kariyerim için gerekli olsa da önceliklerimden vazgeçmem					
12	Bir işin fırsatlar sunması; emniyetli ve garantili olmasından daha önemlidir					
4. FAKTÖR: İŞ GÖREN OLMAMA EĞİLİMİ		1	2	3	4	5
13	Kamu sektöründe çalışmayı planlamıyorum					
14	Özel sektörde çalışmayı planlamıyorum					

III. BÖLÜM: GİRİŞİMCİLİK EĞİTİMİ ÖLÇEĞİ

Lütfen aşağıdaki ifadeleri dikkatlice okuyarak, mevcut duygu ve düşüncelerinizi en iyi yansıtan seçeneği (X) ile işaretleyiniz.

1- Kesinlikle Katılmıyorum, 2-Katılıyorum, 3- Kararsızım, 4-Katılıyorum, 5-Kesinlikle Katılıyorum

		1	2	3	4	5
1	Girişimcilik eğitimi, girişimde bulunma konusunda beni olumsuz etkiledi					
2	Girişimcilik eğitimi, girişimcilik yolundaki düşüncelerimi olumlu etkiledi					
3	Girişimcilik eğitimi, daha önce fark etmediğim potansiyeli açığa çıkardı					
4	Aldığım eğitim ile “Ben de girişimci olabilirim” düşüncesi ağırlık kazandı					
5	Girişimcilik eğitimi, girişimciliği bir kariyer olarak düşünmeme neden oldu					
6	Başarılı bir girişimci olmak için en önemli etken eğitimidir					
7	Girişimcilik potansiyelinin geliştirilmesinde eğitim önemli bir etkidir					
8	Eğitim sayesinde gençlerin girişimcilik potansiyeli arttırılabilir					
9	Girişimcilik eğitimi ile girişimciliğe uygun olmadığımı görmüş oldum					
10	Eğitimin başarılı bir girişimci olma konusunda etkin bir unsur olduğunu düşünmüyorum					